

Aleksandra Žalar, Evita Leskovšek, Fani Čeh, Marjan Cugmas

**SPOLNA VZGOJA V OKVIRU
VZGOJE ZA ZDRAVJE
V SLOVENSKIH SREDNJIH ŠOLAH**

LUBLJANA, 2013

Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah

Znanstvena monografija

Avtorji:

Aleksandra Žalar
Evita Leskovšek
Fani Čeh
Marjan Cugmas

Tehnični sodelavci:

Vili Prodan
Babić Jovo
Daša Kokole
Nina Janežič

Recenzenti (po abecednem vrstnem redu priimkov):

Prim.izr. prof. dr. Ivan Eržen, *Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije*
Marijan Ivanuša, *vodja Urada Svetovne zdravstvene organizacije v Sloveniji*
Izr. prof. dr. Roman Kuhar, *Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta*
Prof. dr. Mojca Matičič, *Univerzitetni klinični center Ljubljana, Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja*
Izr. prof. dr. Alenka Švab, *Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede*

Izdajatelj: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije

Elektronski vir: www.ivz.si

Ljubljana: 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.5.015.31:613.88(497.4)(0.034.2)
613.88-053.6(497.4)(0.034.2)

SPOLNA vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah [Elektronski vir] :
znanstvena monografija / Aleksandra Žalar ... [etal.]. - El. knjiga. - Ljubljana : Inštitut za varovanje
zdravja Republike Slovenije, 2013

ISBN 978-961-6911-24-5 (pdf)
1. Žalar, Aleksandra
268686336

Znanstvena monografija »Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah« je nastala na podlagi podatkov pridobljenih v Razvojno-raziskovalnem projektu v okviru Terciar-ja I »Spolna vzgoja v okviru formalnega šolskega izobraževanja«, ki ga je financiral Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Raziskavo je izvajal Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo. Izvedbo raziskave je s svojim sodelovanjem pri anketiranju omogočilo vodstvo, svetovalni in pedagoški delavci ter dijaki naključno izbranih slovenskih srednjih in nižjih poklicnih, srednjih tehničnih in strokovnih šol ter gimnazij.

Dr. Aleksandra Žalar

Vodja raziskovalnega projekta

RECENZIJE

Prim.izr. prof. dr. Ivan Eržen

Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah je izjemno koristna publikacija- tako za tiste, ki delajo na področju javnega zdravja še bolj pa za vse tiste, ki prihajajo v stik z odraščajočo mladino v okviru vzgoje in izobraževanja. Daje pomembna sporočila tistim, ki odločajo glede prioritet pri vzgojno izobraževalnih programov. Publikacija, ki temelji na obsežni raziskavi, nudi sliko razmer na področju spolne vzgoje dijakov srednjih šol. Omogoča pogled na dosežke na tem področju in predstavlja vzpodbudo za čim prejšnje nujne spremembe, ki bodo mladim dale dovolj znanja, da se bodo uspešno soočili z izzivi odraščanja tudi na tem področju.

Na žalost so avtorji v tej monografiji morali pokazati na velike pomanjkljivosti, ki jih najdemo na področju spolne vzgoje v Sloveniji. Posebej so izpostavili nekatera, doslej manj raziskana področja. V zvezi s tem moram posebej omeniti odnos do nasilja v spolnosti. Podatki kažejo, da je ta problem podcenjen tako pri mladih kot tudi pri njihovih vzgojiteljih. To dejstvo predstavlja poseben izziv za oblikovanje vsebin to vrstnega izobraževanja v bodoče. Drugo področje, ki je pomanjkljivo obravnavano v okviru spolne vzgoje pa so medsebojni odnosi, ki so pravzaprav temelj spolnosti. Nič bolj zadovoljni ne smemo biti z rezultati uporabe zaščitnih sredstev, še posebej kondomov, saj je očitno, da je zavedanje različnih nevarnosti v povezavi s spolnostjo, med mladimi v tej starosti na nizkem nivoju.

Cilj monografije je celostno prikazati stanje na področju spolne vzgoje v Sloveniji. To je avtorjem v celoti uspelo. Monografijo odlikuje celovitost in velika preglednost. Še posebej je pomembna z vidika podatkov in informacij o spolni vzgoji mladih. Strokovnjaki jo bodo s pridom uporabili tako pri načrtovanju in utemeljevanju bodočih aktivnosti na področju izboljšanja spolne vzgoje mladih kot tudi pri evalvaciji uspešnosti programov, ki jih bodo predlagali. S pomočjo te publikacije bo mogoče vplivati na krepitev ozaveščenosti med vsemi, ki pri svojem delu prihajajo v stik z mladostniki. Monografija prispeva k zavedanju, kako pomembno je spremljati dogajanje med mladimi. Aktivnosti na področju vzgoje mladih, še posebej vzgoje za zdravje, je potrebno prilagoditi dejanskim potrebam otrok. Le tako bo poslanstvo, ki ga imajo vzgojitelji in učitelji, izpolnjeno.

Sedaj so na vrsti nosilci programov vzgoje in izobraževanja, da se lotijo kurikularne preнове in bodočim generacijam mladih zagotovijo dobro znanje in ustrezen odnos do ključnih vprašanj v zvezi s spolnostjo ter s tem zagotovijo izpolnitev enega od temeljnih predpogojev za zdrav prehod mladostnikov v odraslo dobo.

Marijan Ivanuša

Spolnost je zmeraj vznemirjala človeka. V najstniških letih, ko človeško telo fiziološko in psihološko najintenzivneje dozoreva v različne oblike spolov, se zdi, da je te vznemirjenosti še več.

Pričujoče poročilo podaja neprecenljive rezultate kvantitativne raziskave o spolni vzgoji, kot jo vidijo mladostniki, ki jim je ta vzgoja namenjena. Raziskava podaja vrsto dragocenih vpogledov, ki izboljšajo naše razumevanje mladostnikov in njihovih želja po spolni vzgoji: kakšna naj bo, kdaj in kako naj jo izvajamo, katere teme naj pokrije. Seveda so mladi bili zvesti svoji naravi in podali tudi več provokativnih odgovorov.

Spolno obarvanih vsebin je v vsakdanjem življenju izjemno veliko in so jim hote ali nehote izpostavljeni tudi zelo mladi najstniki. Te vsebine so najlažje dostopne na spletu, v revijah, dnevnem časopisju in po televiziji. Objavljena raziskava se ni ukvarjala z vplivom spolno obremenjenih medijskih vsebin na mladostnike. Zagotovo pa je ta vsakodnevna medijska obremenjenost s spolnostjo vplivala na njihove odgovore.

Raziskava prinaša pomembno spoznanje, da kljub vsakodnevni izpostavljenosti spolnim vsebinam, mladi potrebujejo in si želijo uravnotežene, uporabne in strokovno neoporečne informacije in znanje o svojem lastnem spolu, o nasprotnem spolu, o odnosih med spoloma in o svoji lastni vlogi v tem kompleksnem prepletu nagonov, čustev in razuma.

Pričujoča kvantitativna raziskava seveda nudi le delen vpogled v področje spolne vzgoje za mlade. Kot tak je dragocena informacija za strokovnjake, ki iz drugih virov vedo: katere so ključne vsebine, ki jih mladi potrebujejo, in kako te vsebine podati, da jih bodo mladi najbolje razumeli in sprejeli za svoje. Zato ta raziskava predstavlja le en kamenček v mozaiku, ki pritrjuje, da je spolna vzgoja mladih zelo pomembna. K temu kamenčku bi bile čudovito dopolnilo še druge, morda kvalitativne raziskave, ki bi se še posebej osredotočile na najbolj ranljive osebe: neželene oz. mladostniške nosečnosti, istospolno usmerjene, spolno zlorabljene. S temi dodatnimi spoznanji bi s spolno vzgojo še učinkoviteje opolnomočili mlade, da polno in zdravo zaživijo svoj spol.

Izr. prof. dr. Roman Kuhar

Raziskovanje spolnosti je izjemno zahtevna naloga. Zahtevna ni zgolj zaradi dejstva, ker se dotika najbolj intimnih vidikov človeškega življenja, kar tako v metodološkem kot interpretativnem smislu od raziskovalcev in raziskovalk zahteva visoko stopnjo senzibilnosti in etičnosti pri raziskovanju in analizi podatkov, pač pa je zahtevna tudi zaradi tega, ker je spolnost vedno polje političnih, ideoloških in moralnih spopadov. To je polje spopadov, kjer se odloča,

kdo bo lahko definirjal, kaj je prava, normalna, sprejemljiva in nenazadnje tudi zdrava seksualnost, vse to pa hkrati pomeni tudi definiranje tega, kar določena družba ne sprejema ali celo označuje za nezdravo. Z drugimi besedami: spolnost je pogosto tisto področje, kjer dežurni moralisti najdejo plodno polje za svoje delovanje. Če je ta tema povezana še z vprašanjem šolstva – in avtorji pričujočih raziskovalnih poročil posegajo prav na to področje – je stvar še toliko bolj delikatna.

Raziskava »Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah« v smislu šolskega prostora ne prinaša bistvenih novosti, saj potrjuje izsledke podobnih raziskav: strokovnjakinje in strokovnjaki že dolgo opozarjajo, da je v slovenskem šolskem prostoru obravnava spolnosti nezadovoljivo in nesistemsko urejena. To ugotavljata tudi raziskava »Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah«, ki pa vendarle prinaša pomembne in upoštevanja vredne poglede v stanje, ki ga povzroča nesistemsko obravnava spolnosti v slovenskem šolskem sistemu. Jasno izražena želja in potreba anketirank in anketirancev v raziskavi po uvedbi spolne vzgoje v šolski sistem kaže, da so akcije tipa »Ponosen na svoj (s)pol« še kako nezadostne in skorajda škodljive, saj temeljijo zgolj na deklarativnem izrekanju, medtem ko dijaki in dijakinje vedno znova poudarjajo, da potrebujejo praktične in predvsem »čim bolj življenjske« napotke glede spolnosti in spolnega življenja.

Ob vsem tem se zdi dejstvo, da so nekateri anketiranci v raziskavi »Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah« menili, da je tetanus spolno prenosljiva bolezen, veliko manj alarmantno, kot relativno visoka stopnja tolerance do spolnega nasilja. Ugotovitev, da so skoraj vsi dijaki in dijakinje posilstvo interpretirali kot obliko spolnega nasilja, je morda res zadovoljujoča, ampak ali ne bi bili lahko zadovoljni šele takrat, ko bo to naredil sleherni dijak oziroma dijakinja? Enako velja za otipavanje: več kot vsak drugi tega ni razumel kot spolnega nasilja, kar zagotovo kaže na potrebo po sistemskem izobraževanju.

Seveda je potrebno ob vsem tem upoštevati določeno stopnjo neresnosti pri odgovarjanju na take vprašalnike, kar jasno kažejo odprti odgovori v raziskavi »Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah«. A čeprav se nam morda na prvi pogled zdi, da so ti odprti odgovori nesmiselno in zafrkantsko blebetanje dijakov in dijakinj, je v njim moč prepoznati še kako pomembno sporočilo: govor o spolnosti je stigmatiziran, pri dijakinjah in dijakih povzroča nelagodje, ki ga nekateri lajšajo prav prek tega, da prestopajo meje tistega, kar se zdi sprejemljivo in dovoljeno. Od tod vse te reference na pornografijo in zahteve po video posnetkih, ki da naj bi bili del spolne vzgoje. To pomeni, da je k spolni vzgoji potrebno pristopiti na način, ki bo omenjeno nelagodje upošteval in v naslednjem koraku presegal, ki bo interaktiven in predvsem interdisciplinaren. Zgolj stroga medicinska razprava o teh vprašanjih ne zadošča: enako težo pri razpravi o teh vprašanjih z mladimi morajo imeti tudi sociološki, psihološki in podobni vidiki spolnosti, ker je le tako možna celostna obravnava tega vprašanja. Enako pomembno je, da so ti vidiki usklajeni med seboj in da izhajajo iz razumevanja položaja, v katerem se znajde odraščajoča oseba, ne pa iz moraliziranja ali avtoritarne pozicije »jaz-vem-bolje«, saj se takšen govor prej sprevrne v svoje nasprotje, kot pa doseže svoj cilj.

Raziskava ponuja pomembne izhodiščne podatke, na katerih je moč graditi vse prej omenjeno. V raziskavi so rezultati podani deskriptivno, potrebujejo pa še širšo družbeno interpretacijo. In predvsem potrebujejo konkretno akcijo prevajanja statističnih podatkov v sistemsko urejeno prakso delovanja v okviru vzgoje za zdravje.

Z avtorji raziskave se strinjam, da je potreben holistični pristop, ki med drugim vključuje, kot navajajo, tudi vprašanja »socialne vključenosti« in »spoštovanja različnosti«. Žal ugotavljam, da je bil ta cilj pri samem raziskovanju – ki je prav tako pomemben del informiranja in izobraževanja – spregledan. Kot je moč razbrati iz analize raziskave »Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah«, so bili dijaki vprašani le, če imajo punco, in, obratno, dijakinje, če imajo fanta. V tem heteronormativnem kontekstu so bili izključeni vsi, ki vanj ne sodijo, kljub pomembnemu cilju »spoštovanja različnosti« in ob dejstvu, da so v odprtih odgovorih dijaki in dijakinje v raziskavi »Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah« omenjali tudi istospolno usmerjenost kot temo, ki bi morala biti del spolne vzgoje in je bila nezadostno naslovljena v preteklosti. Zato upam, da ob pripravi systemskega urejanja področja spolne vzgoje v srednjih šolah prej omenjeni vrednoti socialne vključenosti in spoštovanja različnosti ne bosta ostali zgolj popularni frazi, pač pa bosta našli svoje mesto v duhu spolne in vsakršne vzgoje.

Prof. dr. Mojca Matičič

Obdobje odraščanja srednješolcev je tisto obdobje človekovega življenja, ki na temelje v zibko položene genetske zasnove in zgodnjih dejavnikov okolja postavi okvir posameznikove osebnosti, s katero se bo prebijal skozi življenje in si pridobival lastne izkušnje. Mnogih pasti, ki bodo prežale nanj, pa se bo v življenju laže ognil ali se z njimi uspešneje spoprijel, če bo o njih imel ustrezno temeljno znanje. In prav spolnost je tisto področje, kjer še pravočasno pridobljene ustrezne temeljne izobrazbe nikakor ne morejo nadomestiti izkušnje, pridobljene tekom življenja. V tem primeru je pridobivanje izkušenj brez ustreznega znanja lahko celo zdravju škodljivo, nevarno, včasih usodno, saj posameznik mimogrede lahko zapluje na področje spolno prenosljivih okužb, življenje ogrožajočih bolezni, ogrožanja zdravja partnerja/ke in plodu ali novorojenca, stigmatizacije, psihosocialne morbiditete, neželene nosečnosti ali spolnega nasilja. Kdo naj torej mladostnike seznanja s spolnostjo in njenimi pastmi? Starši? Šola? Internet?

V preteklosti smo v Sloveniji zasledili več raziskav s tega področja. Tokrat se srečujemo z osvežujočo in aktualno raziskavo, ki pri srednješolcih različnega tipa izobraževanja pridobiva in analizira podatke o potrebi po pridobivanju informacij o spolnosti v srednjih šolah oz. zadovoljstvu z že prejetimi informacijami, poznavanju in odnosu do spolno prenosljivih okužb, kontracepcije ter dožemanju spolnega nasilja. S pomočjo raziskovalnih vprašanj pa raziskava hkrati z odgovori pridobiva tudi mnenja, stališča in odnos srednješolcev do obravnavanih vsebin, česar v dosedanjih publikacijah nismo zasledili v takšni meri.

Raziskava je nedvomno pokazala, da se starši s svojimi odraščajočimi otroci precej več pogovarjajo o spolnosti kot pred petimi leti, a žal še premalo. Enormno večji kot pred petimi leti je delež pridobivanja informacij iz interneta. Žal pa vzgojno izobraževalni sistem za srednje šole v Sloveniji na področju spolne vzgoje že dolgo ni ugledal prenove in ne nudi posodobljene, usklajene in organizirane vsebine. Da pa si srednješolci želijo znanje o spolnosti pridobiti v šoli, potrjuje zanemarljivo število tistih, ki so zavrnilo sodelovanje v raziskavi, 69% tistih, ki želijo

pouk spolne vzgoje v okviru šolskega programa in 47% tistih, ki si na to temo želijo celo posebnega predmeta. Dobre tri četrtine vprašanih, ki je v šoli že poslušalo tovrstne izbrane vsebine, bodisi pri pouku zdravstvene vzgoje, pri razredni uri ali drugje, ima o njih dobro mnenje. Le peščica si želi o tem v šoli individualnega razgovora. Velika večina se med spolno vzgojo želi pogovarjati o neznanem, torej o spolnih odnosih in spolno prenosljivih okužbah, čeprav dve tretjini srednješolcev menita, da sta dovolj seznanjeni o tej temi. Sta res?

Pričujoča raziskava nam nudi dovolj širok in dovolj globok vpogled v današnje izobraževanje in znanje slovenskih srednješolcev o spolnosti. Bila je nujno potrebna in kliče k akciji, ki ji moramo prisluhniti takoj in čim bolj učinkovito, saj smo očitno zamudili že precej generacij. V zadnjem stoletju se je v Evropi večina pasti v spolnosti, na čelu s spolno prenosljivimi okužbami, najbolj razbohotila v ekonomsko, politično in socialno prelomnih zgodovinskih obdobjih. Zveni aktualno? Živimo v dobi globalne krize in krize na najrazličnejših ravneh človekovega življenja in doživljanja. Tudi spolnosti ni prizanešeno. Ponudimo našim mladostnikom s prenovljeno, dobro organizirano in usklajeno spolno vzgojo v okviru izbirnih vsebin zdravstvene vzgoje dovolj dobrega znanja, ki je ključ do varne, izpolnjujoče in osrečujoče spolnosti. K temu nas z dokazi podprto napeljuje pričujoča raziskava, ki jo v branje in razmislek priporočam tako strokovnjakom s področja vzgoje in izobraževanja, kot tudi vsem tistim, ki skrbijo za psihofizično zdravje mladostnikov, in ne nazadnje vsem nam, staršem, da se izboljšamo v vlogi, ki nam jo je dodelila narava.

Izr. prof. dr. Alenka Švab

Monografija *Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah* avtoric in avtorja Aleksandre Žalar, Evite Leskovšek, Fani Čeh in Marjana Cugmasa, prinaša analizo najnovejših raziskovalnih rezultatov, ki so jih avtorji zbrali v okviru razvojno raziskovalnega projekta terciar I »Spolna vzgoja v okviru izbirnih vsebin vzgoje za zdravje«. Delo je v tem pogledu izjema, saj se ukvarja z raziskovanjem mnenj in stališč dijakov in dijakinj glede spolne vzgoje, kar običajno, kot ugotavljajo tudi avtorji sami, ni predmet raziskovanja v podobnih raziskavah.

Delo predstavlja pomemben prispevek v razumevanju spolnega vedenja in stališč do spolnosti v populaciji srednješolcev in ga odlikuje natančna analiza ter refleksija analizirane tematike. Avtorji na podlagi empiričnih izsledkov potrjujejo že znano domnevo, da je sistemska vpeljava vsebin in informacij glede spolnosti v izobraževalni proces nujno potrebna.

Monografija je izjemno pomembno delo, ki bo nujno branje ne le za strokovno javnost s področja javnega zdravstva ter oblikovalce javnozdravstvenih in izobraževalnih politik, temveč tudi za raziskovalce in raziskovalke z različnih znanstvenih disciplin (medicina, družboslovne vede), ne nazadnje pa bo koristno študijsko gradivo za študentke in študente pri izdelavi seminarских, diplomskih in drugih podobnih del.

Spolna vzgoja v okviru vzgoje za zdravje v slovenskih srednjih šolah

POVZETEK

Anketna raziskava, opravljena spomladi 2012, v kateri je sodelovalo 890 slučajno izbranih dijakov slovenskih srednjih šol, odgovarja na vprašanja v zvezi z zadovoljstvom podajanja informacij o spolnosti v srednjih šolah oz. mnenjem o vpeljavi spolne vzgoje v srednje šole. Prav tako preverja poznavanje in odnos do kontracepcije ter spolno prenosljivih okužb. Dotika se tudi vprašanja dojemanja spolnega nasilja in morebitnih izkušenj z njim.

Izsledki so primerljivi s predhodnimi raziskavami in kažejo potrebo po sistemski vpeljavi vsebin, povezanih s spolnostjo, v izobraževalni proces. Hkrati opozarja na slabo poznavanje spolnih bolezni ter izpostavlja pomen in vlogo javnih medijev, predvsem interneta, pri posredovanju vsebin povzeanih s spolnostjo.

Ključne besede: spolna vzgoja, adolescenti, spolno prenosljive bolezni, vzgoja za zdravje

Sex education in the context of health education in Slovenian secondary school

ABSTRACT

The survey done in spring 2012, in which participated 890 randomly selected students, from Slovenian high schools, brings us to an answers on the questions related with contentment of sexual education and opinions about introduce it (for those who has not yet listening it in the schools). In addition, they also examine the knowledge in the relation with contraception and sexual transmitted diseases. Furthermore, it involves answeres on perceptions of sexual harassment and potential experience with it.

The results are comparable with previous researches and indicate the need for the introduction of contents related with sexuality in the educational process. As well, it warns on the low level of knowledge of sexual diseases and highlights the meaning and role of the public media, especially the Internet, in the forwarding the content related to sexuality.

Key words: sexual education, adolescent, sexually transmitted diseases, health education

VSEBINA

1	UVOD	14
2	RAZISKOVALNI PRISTOP ŠTUDIJE	17
2.1	CILJ IN NAMEN RAZISKAVE	17
2.2	RAZISKOVALNA POPULACIJA IN VZOREC	17
2.2.1	OPIS VZORCA	17
2.3	METODE ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV	19
2.4	ZBIRANJE PODATKOV	19
2.5	ANKETNI VPRAŠALNIK.....	19
2.6	OPIS UPORABLJENIH METOD ZA ANALIZO PODATKOV	22
2.6.1	DESKRIPTIVNE METODE.....	22
2.6.2	BIVARIATNE METODE.....	22
2.6.3	MULTIVARIATNE METODE	23
3	REZULTATI	25
3.1	PREDSTAVA O POUKU SPOLNE VZGOJE.....	25
3.1.1	SPOLNA VZGOJA V OKVIRU ŠOLE	27
3.1.2	UVEDBA POSEBNEGA PREDMETA SPOLNE VZGOJE V ŠOLI	28
3.1.3	KAKŠEN TIP POSREDOVANJA ZNANJA BI BIL ZATE NAJBOLJŠI?.....	29
3.1.4	MOŽNOST INDIVIDUALNEGA RAZGOVORA?	29
3.1.5	INFORMIRANOST O SPOLNOSTI	29
3.1.6	KDAJ ZAČETI?	30
3.2	MNENJE O OBSTOJEČI SPOLNI VZGOJI.....	32
3.3	ZAŠČITA	35
3.3.1	KAJ JE POMEMBNO PRI ODLOČITVI ZA SPOLNI ODNOS?.....	36
3.3.2	ZANESLJIVOST KONTRACEPCIJSKIH SREDSTEV	38
3.3.3	PREPOZNAVANJE SPOLNIH BOLEZNI.....	40
3.3.4	SPOLNO NASILJE	41
3.3.5	ALI SI ŽE DOŽIVEL KAJ TAKEGA, KAR JE PO TVOJEM SPOLNO NASILJE?.....	43
3.4	PARTNERSTVO IN ZAŠČITA	44
4	RAZPRAVA.....	47
5	ZAKLJUČEK.....	52
6	CITIRANA DELA.....	53

7	PRILOGA 1: ODGOVORI NA ODPRTA VPRAŠANJA	55
8	PRILOGA 2: OSNOVNE OPISNE STATISTIKE.....	63
9	PRILOGA 3: POVZETKI IZ TUJE LITERATURE.....	67

KAZALO SLIK

Slika 1 Mnenje o spolni vzgoji v okviru šole	27
Slika 2 Kaj meniš o uvedbi spolne vzgoje v šoli kot posebnega predmeta?.....	28
Slika 3 Ali je znanje o spolni vzgoji v šolah posredovano pravočasno?.....	30
Slika 4 »Kdaj, v katerem razredu osnovne šole, naj bi po tvojem vključili vsebine o spolni vzgoji?«	32
Slika 5 Poslušanje vsebin s spolno vzgojo v okviru šole glede na tip srednje šole	32
Slika 6 Ali si dobil odgovore na vprašanja, ki te zanimajo?	34
Slika 7 Ali meniš, da boš kaj od tega lahko uporabil oz. si že uporabil v vsakdanjem življenju? ...	34
Slika 8 Mnenje o odgovornosti za kontracepcijo glede na tip izobraževanja.....	35
Slika 9 Kaj je zate pomembno pri odločitvi za spolni odnos	36
Slika 10 Ocena zanesljivosti kontracepcijskih sredstev glede na tip izobraževanja (s 95% intervali zaupanja).....	38
Slika 11 Pripadnost k skupini glede na tip izobraževanja.....	40
Slika 12 Obravnavanje spolnega nasilja pri pouku glede na šolo	42
Slika 13 Toleranca do spolnega nasilja glede na spol	43
Slika 14 Partnerstva glede na tip izobraževanja	44
Slika 15 "Ali sta že imela spolne odnose?", "Ali se pogovarjata o spolnosti?", deleži pozitivnih odgovorov	45

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1 Analiza stopnje neodgovorov glede na tip izobraževanja.....	18
Preglednica 2 Delež žensk in moških glede na tip srednje šole.....	18
Preglednica 3 Porazdelitev števila respondentov glede na statistične regije in združevanje statističnih regij v kohezijske regije	18
Preglednica 4 Kaj sodi k pouku spolne vzgoje glede na tip izobraževanja	25
Preglednica 5 "Kaj sodi k pouku spolne vzgoje" glede na tip šole za spremenljivke, ki ostanejo statistično značilne tudi, če izključimo vpliv spola (podatki v tabeli so za neizključen vpliv spola)	26
Preglednica 6 Logistična regresija: "Kaj na splošno meniš o spolni vzgoji v okviru šole?"	27
Preglednica 7 Kje si dobil informacije o spolnosti?	29
Preglednica 8 Najprimernejši čas za vključitev vsebin s področja spolne vzgoje v šoli	31
Preglednica 9 Čas poslušanja vsebin s področja spolne vzgoje	33
Preglednica 10 V okviru katerih predmetov si poslušal vsebine s področja spolne vzgoje?	33
Preglednica 11 Kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje?	33
Preglednica 12 Kaj meniš o kondomu?	35
Preglednica 13 Vpliv spola na pomembnost faktorjev za odločitev za spolni odnos	36
Preglednica 14 Izid razvrščanja v skupine in delež anketirancev, ki so izbrali faktor kot pomemben pri odločitvi za spolni odnos	37
Preglednica 15 Značilnosti skupin glede spola in tipa izobraževanja.....	38

Preglednica 16 Izid razvrščanja in aritmetične sredine pomembnosti vsake izmed kontracepcijskih sredstev glede na skupino.....	39
Preglednica 17 Kaj je spolno prenosljiva bolezen?	41
Preglednica 18 Število identificiranih spolnih bolezni, linearna regresija	41
Preglednica 19 Dojemanje spolnega nasilja, osnovne opisne statistike	42
Preglednica 20 Viri pomoči po doživetem spolnem nasilju	44
Preglednica 21 Vrsta kontracepcije glede na stalnost uporabe.....	45

1 UVOD

Obdobje mladostništva je izredno pomembno za razvoj in izoblikovanje osebne identitete ter oblikovanja vrednot in sposobnosti uspešnega reševanja sodobnih problemov. Pri tem imajo velik pomen in vpliv vzgojno izobraževalne ustanove. Mladi dobijo v okviru formalnega šolskega izobraževanja ključna znanja za razvoj osebne identitete, izoblikovanje socialnih odnosov, sposobnosti za uporabo znanja tako za povečanje storilnosti dela, kot za sposobnost ustvarjanja pogojev za večjo blaginjo, dvig socialne povezanosti in zvišanje kvalitete življenja tudi v luči skrbi za svoje in družbeno zdravje. Na prehodu v adolescenco in v obdobju adolescence se zaradi sprememb v odnosu do odraslih avtoritet, od katerih mladostnik postaja vse bolj neodvisen, poveča tudi število situacij, ki od mladostnika zahtevajo spoprijemanje. To je obdobje, ki pomembno vpliva na razvoj in izoblikovanje osebne identitete, ter oblikovanje vrednot in sposobnosti uspešnega reševanja sodobnih izzivov, kot tudi zagotavljanja pogojev za večjo blaginjo ter dvig kvalitete življenja tako na individualnem nivoju kot v skupnosti. Za obvladovanje in reševanje sodobnih problemov je nujna visoka stopnja znanja in sposobnost uporabe znanja, oblikovanja informacij in drugih dejavnikov za dvig kvalitete življenja kot nujne podlage tudi za večjo konkurenčnost in delovno storilnost v sodobnih pogojih. Velik pomen pri tem imajo individualne lastnosti posameznika, kultura ter dejavniki, ki vplivajo na razvoj in osvojitve socialnih odnosov in vrednot. Pomembno vlogo pri tem imajo nedvomno tudi znanja in odnos do vprašanj na področju medosebnih odnosov, odnosov med spoloma, odnosov v družini, ter odgovornega vedenja nasploh. Nedvomno ima pri tem v srednjih šolah izjemno vlogo vzgoja za zdravje, ki ima prav tako pomembno vlogo tudi pri vzgoji in izobraževanju socialnih odnosov, kulture in omike. Vzgoja za zdravje je kot medpredmetno področje zastopana v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu.

Vzgoja za zdravje je v okviru formalnega šolskega izobraževanja v slovenskih srednjih šolah vključena kot obvezne izbirne vsebine. Program je pripravila skupina strokovnjakov in je zapisan tako, da daje priporočila za celostno naravnost šole k zdravju kot vrednoti, didaktično metodična priporočila in opredeljuje organizacijske oblike izvajanja. Vsebinski sklopi so opredeljeni s cilji, vsebino, priporočeno literaturo za učence in učitelje. V srednješolskih programih so vsebine v predmetnikih zapisane pod naslovom Obveznih izbirnih vsebin s tematskimi sklopi: Mladostnikov odnos do zdravja in spolnosti, Sam sem odgovoren za svoje zdravje in Tečaj prve pomoči. Organizacija izvedbe je prepuščena ravnateljem kot organizacijsko pedagoškimi vodjem šole.

Dosedanje, sicer maloštevilne raziskave o izvajanju vsebin spolne vzgoje v Sloveniji se nanašajo na manjše vzorce, ki ponovadi vključujejo le določeno šolo oziroma nekaj razredov. Večinoma so bile izvedene tudi že pred časom. Pri nekaterih gre za opis stanja celo izpred 15-tih let. Nacionalni vzorec vključuje le raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (H. Jeriček in sod., 2006), ki se na Inštitutu za varovanje zdravja Republike Slovenije izvaja vsake 4 leta, vendar vključuje le nekaj vprašanj, ki se tičejo spolnega vedenja. V večini teh raziskav avtorji, s strani pedagoških delavcev, poročajo o podpori razrednikom, ki medicinske sestre – najpogostejše izvajalke predmeta – doživljajo kot pomoč in vzpodbudo. Prav tako večinoma navajajo, da velik delež vprašanih dijakov meni, da so tovrstna predavanja pomembna. Želijo si več tovrstnih predavanj, predlagajo tudi dodatne vsebine in več različnih metod dela (Luznar in

Šmit, 2004). Raziskava iz leta 2004 med slovenskimi srednješolci je pokazala, da je imelo spolni odnos že skoraj četrtina dijakov prvega letnika in dobra polovica dijakov tretjega letnika. Srednja starost ob prvem spolnem odnosu se je v primerjavi z letom 1996 znižala z 18,5 na 17 let. Skoraj enak delež spolno aktivnih 15-letnikov je pokazala tudi raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (H. Jeriček in sod., 2006). Ena redkih raziskav, ki vključuje znanje srednješolcev, je bila opravljena pri pomurskih srednješolcih. Poročajo o nezadovoljivem znanju srednješolcev o spolnosti, kontracepciji in aidsu. Večina anketiranih srednješolcev je ocenila, da ni možnosti, da bi se okužili z virusom HIV, hkrati pa so zaskrbljeni zaradi aidsa (Belovič, 1997; Verban in sod., 1999). Leta 2004 izvedena raziskava o spolnem vedenju na vzorcu 2380 slovenskih srednješolcev v 1. in 3. letniku srednje šole je pokazala, da je spolne odnose imelo že 24% fantov in 21% deklet 1. letnika in 52% fantov ter 54% deklet 3. letnika. Kontracepcijske metode in spolno prenosljive okužbe slabo poznajo. Avtorji navajajo, da je uporaba kontracepcijskih tablet med anketiranimi srednješolci ugodna, rabo kondoma pa je potrebno še spodbujati. Anketirani srednješolci menijo, da so zdravstveni delavci najprimernejši vir informacij o spolnosti (Pinter in sod., 2006). Raziskava opravljena na eni od srednjih šol v Velenjski občini, je pokazala, da je med 16. in 18. letom starosti spolno aktivnih 62% fantov ter 78% deklet. 48% fantov in 60% deklet navaja zaščito, bodisi tablete ali kondom. Fantje največ informacij o spolnosti dobijo iz knjig, revij, interneta; dekleta pa od staršev. Zaskrbljujoče je dejstvo, da le slabih 5% fantov navaja, da dobijo te podatke od učiteljev, med dekletimi pa nobena. Anketa je pokazala tudi izjemno slabo poznavanje spolno prenosljivih okužb, razen aidsa (Kontič, 2009). Raziskava opravljena na srednji zdravstveni šoli in eni od ljubljanskih gimnazij je pokazala, da mladi dobijo največ informacij o spolnosti od prijateljev. Več kot polovica jih je menilo, da bi šola morala nuditi več informacij in znanja o spolnosti. Več dijakov pričakuje večje angažiranje šole in učiteljev. Več kot polovica se jih strinja, da bi spolno vzgojo uvedli kot poseben predmet. Raziskava je prepričljivo pokazala, da se učenci malo pogovarjajo o spolnosti, kot tudi, da učitelji zelo malo naredijo za to področje vzgoje (Hoyer in Stjepanovič, 1997). Zaskrbljujoči pa so tudi podatki raziskave o spolnem nasilju med srednješolci kočevske gimnazije. Raziskava je pokazala, da dijaki slabo prepoznavajo spolno nasilje. Neosveščenost se kaže tudi v tem, da se na spolno nasilje ne odzivajo tako, kot bi se morali. O tem najpogosteje molčijo ali pa se zaupajo prijatelju oziroma prijateljici. Od vsega skupaj štirih dijakov, ki so navedli, da so se po pomoč obrnili k pedagoškemu delavcu na šoli, sta dva dobila odgovor, da je to normalno vedenje v mladostniških letih. Analiza podatkov je pokazala, da so dijaki v sklopu pouka spolno nasilje obravnavali zelo redko. Dijaki se večinoma strinjajo, da bi bilo izobraževanje na to temo potrebno uvesti v sklop pouka ali pa kot krajši tečaj (Bajc, 2007). Tudi primerjava s pristopom do obravnavanja in vključevanja vsebin s področja spolnosti z nekaterimi drugimi evropskimi državami, ki ga v prispevku navajata Hafner in Lesjak (2007), kaže, da v Sloveniji zaostajamo. Francija je npr. že od leta 1973 namenjala spolni vzgoji del šolskega kurikula, večji poudarek so le-temu namenili v letu 1999. Francoska vlada je leta 2000 začela obsežno informacijsko kampanjo, namenjeno srednješolcem, ki vključuje široko medijsko aktivnost in distribucijo zdravstvenovzgojnih gradiv s področja kontracepcije. Oblikovan imajo nacionalni program, osredotočen na spolno prenosljive okužbe. Vključeni so učitelji biologije, vabijo pa tudi druge strokovnjake. Nizozemska večinoma zagotavlja tovrstno izobraževanje za mlade v okviru pouka biologije. Od leta 1993 vlada podpira programe, ki poučujejo mlade odgovornega vedenja v skrbi za zdravje, še posebej na področju spolnosti. Poudarek dajejo tudi vrednotam in komunikaciji, ter pridobivanju večšin za sprejemanje zdravih in varnih odločitev. Švedska je leta 1995 radikalno spremenila politiko spolne vzgoje. Nacionalna mreža klinik za mladostnike se je usmerila v svetovanje o kontracepciji in v zagotavljanje brezplačne

kontracepcije (Hafner in Lesjak, 2007). Tuji strokovnjaki dajejo velik pomen prenovi in posodobitvi spolne vzgoje ter vključitvi le-te kot obvezni predmet, ki bi vključeval tudi razlago pomena trdnih zvez in odnosa v zakonu ter problematiko zlorabe in nasilja v družini. Spolno vzgojo v šoli ocenjujejo kot orodje za delno rešitev različnih mladostniških težav v zvezi s spolnostjo. Poleg znanja poudarjajo pozitiven vpliv na vrednote, stališča, uporabo kontracepcije in spolno vedenje na sploh ter bolj realni pogled na možne posledice (Douglas, 2009). Obsežna študija, ki je analizirala in združila ugotovitve številnih raziskav v daljšem obdobju, kaže statistično pomembne razlike povezane z znanjem na področju spolnosti. Programi izobraževanja oziroma spolne vzgoje v šolah so na splošno pozitivno vplivali na »spolno« znanje dijakov (Eun Youngin sod., 2009). Spolno vzgojo v šoli opredeljujejo tudi kot sredstvo za preprečevanje tvegane spolnega vedenja, ki mladostnika lahko izpostavlja tveganju neželene nosečnosti ali spolno prenosljivih bolezni. Poudarjajo tudi pomen evalvacije spolne vzgoje v šolah (Jacobs in Wolf, 2009). Tudi analiza podatkov merjenja vpliva spolne vzgoje kaže na manj tvegane vedenja, večjo uporabo kondomov in kontracepcijskih tablet. Poudarjajo še posebej dobre učinke, kadar se programi spolne vzgoje vključujejo v in izvajajo skupaj z drugimi učinkovitimi programi, ki se izvajajo za to ciljno populacijo (Kirby in sod., 2007).

Dosedanje slovenske raziskave med srednješolci kažejo na to, da je vzgoja za zdravje, ter še posebej spolna vzgoja v okviru le-te, v slovenskih srednjih šolah večinoma nepopolna, ne zagotavlja kakovosti znanja, ni učinkovita ter ne nudi enakih možnosti za vse dijake, niti v obravnavanih vsebinah, načinu in organizaciji podajanja vsebin, niti nosilcu predmeta. Čeprav raziskave s področja vzgoje za zdravje in spolne vzgoje v okviru le-te v Sloveniji ne kažejo zadovoljive slike pa ni zanemarljivo dejstvo, da dosedanje raziskave v Sloveniji večinoma vključujejo le posamezne šole ali majhen vzorec. Prav tako vključujejo le nekatera vprašanja, ki se tičejo področja spolnosti. Največkrat so to vprašanja, ki se nanašajo na obnašanje mladostnikov, povezano s spolnostjo. Potrebno pa bi bilo pridobiti tudi poglobljene podatke o obravnavanih vsebinah, pristopih poučevanja, nivoju in obsegu doseženega znanja, kot tudi o mnenju, stališčih, pričakovanjih in potrebah dijakov samih. Nekaj teh vprašanj je bilo vključenih v Razvojno raziskovanem projektu terciar I »Spolna vzgoja v okviru izbirnih vsebin vzgoje za zdravje« ki smo ga opravili na Inštitutu za varovanje zdravja Republike Slovenije, skupaj z Zavodom za šolstvo Republike Slovenije in je potekal v okviru nacionalne naloge »Vzgoja za zdravje in zdravo spolnost v okviru vzgojno izobraževalnega sistema v srednjih šolah«. V okviru raziskave smo izvedli anketiranje na reprezentativnem vzorcu dijakov prvih letnikov naključnih poklicnih, srednjih šol in gimnazij v Sloveniji. Analiza podatkov te študije je pokazala zanimive ugotovitve, ki jih predstavljamo v tej publikaciji.

2 RAZISKOVALNI PRISTOP ŠTUDIJE

2.1 CILJ IN NAMEN RAZISKAVE

Cilj raziskave »Spolna vzgoja v okviru izbirnih vsebin vzgoje za zdravje« je bil predvsem pridobiti podatke o mnenju in stališčih dijakov do obravnavanih vsebin, ki jih v podobnih raziskavah ponavadi ne zasledimo. Dosedanje raziskave v Sloveniji namreč vključujejo le nekatera vprašanja, ki se tičejo predvsem obnašanja v zvezi s spolnostjo. Zato smo v našo raziskavo vključili tudi raziskovalna vprašanja, ki so se nanašala na obravnavane vsebine in pristope poučevanja predmeta in na nivo in obseg doseženega znanja. Poseben poudarek smo dali vprašanjem, ki so se nanašala na mnenja, stališča, pričakovanja in potrebe dijakov samih. Zanimalo nas je tudi, kakšne so razlike glede na letnik. Glavni namen raziskave je prispevati k pripravi smernic in predlogov za prenovo učnega programa vzgoje za zdravje v srednjih šolah, predvsem za vsebine s področja spolne vzgoje. Podatki bodo služili tudi, kot podlaga nadaljnjim raziskovanjem na tem področju in kasnejšim evalvacijam.

2.2 RAZISKOVALNA POPULACIJA IN VZOREC

Populacijo so predstavljali dijaki prvih letnikov srednjih poklicnih šol, srednjih tehničnih in strokovnih šol ter gimnazij, enoto pa je predstavljal posamezen dijak prvega letnika katere izmed omenjenih izobraževalnih organizacij. V anketno populacijo niso vključene osebe, ki na dan zbiranja podatkov niso bile prisotne v izobraževalni ustanovi.

Verjetnostni vzorec je bil naključno izbran iz Seznama poklicnih in srednjih šol ter gimnazij v Sloveniji za študijsko leto 2011-2012, ki je bil objavljen na spletni strani Ministrstva za šolstvo in šport Republike Slovenije. V raziskavo je bilo vključenih 42 šol od tega je bilo 11 srednjih poklicnih, 15 srednjih tehničnih in strokovnih šol ter 16 gimnazij. Na izbranih izobraževalnih ustanovah smo anketirali dijake naključno izbranega letnika. Opisana metoda vzorčenja se lahko odraža v manjši stopnji tveganja pri opravljenih statističnih testih, saj so si dijaki znotraj razreda relativno podobni. Slednje je potrebno upoštevati pri interpretaciji statističnih rezultatov.

2.2.1 OPIS VZORCA

Poslanih je bilo 1052, vrnjenih pa 1042 vprašalnikov. Od teh je bilo izpolnjenih 897 (86,08%), veljavnih pa 890 (85,41%) vprašalnikov. Glede na tip izobraževanja je bila stopnja anketiranja najmanjša pri gimnazijah in največja pri srednjih poklicnih šolah (tabela 1). Stopnja anketiranja gre predvsem na račun dijakov, ki jih na dan zbiranja podatkov ni bilo v šoli, medtem, ko je število zavrnitev, ki se izraža v neveljavno izpolnjenih¹ vprašalnikih, zanemarljivo (7).

¹ Gre za počekane in raztrgane vprašalnike.

STOPNJA IZOBRAŽEVANJA	ŠTEVILO IZPOLNJENIH ANKET	ŠTEVILO NEIZPOLNJENIH ANKET	STOPNJA ANKETIRANJA	SKUPAJ
Gimnazija	384	46	10,7 %	430
Srednja šola	341	53	13,45 %	394
Poklicna šola	172	46	21,1 %	218
SKUPAJ	897	145		1042

Preglednica 1 Analiza stopnje neodgovorov glede na tip izobraževanja

Glede na spol je moških 44,2% in žensk 55,8%. Deleži se po tipu izobraževanja razlikujejo. Največ (62,07%) žensk je v gimnaziji, približno isto (54,29%), kakor fantov jih je v srednjih šolah, medtem ko je v poklicnih srednjih šolah več fantov (55,83%), kakor žensk.

		Spol		SKUPAJ
		MOŠKI	ŽENSKI	
Tip izobraževanja	gimnazija	143	234	377
		37,93%	62,07%	100%
	srednja šola	149	177	326
		45,71%	54,29%	100%
	poklicna šola	91	72	163
		55,83%	44,17%	100%
Skupaj		383	483	866

Preglednica 2 Delež žensk in moških glede na tip srednje šole

Vprašanje statistične regije v vprašalniku zaradi optimizacije ankete ni bilo zastavljeno. Le-tega smo razbrali iz žiga šole oz. poštne številke. Največji delež anketiranih dijakov je bil iz Osrednje Slovenije (22,2% anketiranih) in Gorenjske (19,2% anketiranih), medtem ko so ostale dokaj enakomerno porazdeljene. Najmanj (3,0%) respondentov je iz Koroške statistične regije.

Statistična regija	Frekvence	Veljavni odstotki
Osrednja Slovenija	198	22,2
Gorenjska	171	19,2
Savinjska	106	11,9
Podravska	81	9,1
Zasavska	61	6,9
Goriška	59	6,6
Pomurska	54	6,1
Obalno-Kraska	53	6,0
Jugovzhodna Slovenija	49	5,5
Notranjsko-Kraska	31	3,5
Koroška	27	3,0
Skupaj	890	100,0

Preglednica 3 Porazdelitev števila respondentov glede na statistične regije

2.3 METODE ZBIRANJA IN OBDELAVE PODATKOV

2.4 ZBIRANJE PODATKOV

V raziskavi je bil za pridobivanje podatkov uporabljen »anketni vprašalnik«, ki smo ga izdelali posebej v ta namen.

Anketiranje je potekalo v razredu, izvedla pa ga je za to usposobljena oseba (svetovalna delavka ali profesor). Tip anketiranja je bil Pencil And Paper (PAPI) ob prisotnosti anketarja. Gre za tip samoanketiranja, kjer oseba s pisalom sama izpolnjuje vprašalnik na papirju. Za ta način anketiranja je značilna visoka stopnja zasebnosti, kar je z vidika družbeno zaželenih odgovorov zelo ugodno, zlasti, kadar je v vprašalniku veliko osebnih ali kako drugače kočljivih vprašanj. Negativna plat takšnega načina anketiranja pa je, da težje nadziramo proces zbiranja podatkov zaradi česar je lahko število napak večje. Ker pa je anketiranje potekalo v razredu, je bil anketirancu vseskozi na voljo anketar za morebitna vprašanja in/ali nejasnosti.

Da bi še povečali stopnjo zasebnosti, smo poleg vprašalnikov poslali tudi kuverte, v katere so anketiranci vložili izpolnjene vprašalnike, kuverte pa zalepili in oddali anketarju, ki jih je nato posredoval IVZ-ju. Za izpolnjevanje vprašalnika so imeli na voljo 30 minut.

Zbiranje podatkov je potekalo od aprila do junija 2012.

2.5 ANKETNI VPRAŠALNIK

Merski inštrument je predstavljal anketni vprašalnik v papirnati obliki (7 strani, A4 formata), ki je zajemal 32 vsebinskih (od tega zadnje, odprto vprašanje) in 120 statističnih vprašanj (oz. spremenljivk, kot so definirane v bazi). Tako velika razlika v številu vprašanj je posledica tipov vprašanj. Večina vprašanj je t.i. »multiple response« tipa, kjer lahko anketiranec odgovori z več kot enim odgovorom. 17 anketnih vprašanj je zajemalo tudi odgovor »drugo«, ki se kot statistično vprašanje obravnava ločeno.

Večina, s podobnimi raziskavami primerljivih vprašanj, sprašuje po obnašanju, nekaj pa tudi po stališčih. Oboja bi lahko uvrstili med t.i. občutljiva vprašanja, saj se večinoma navezujejo na spolnost, zaščito in celo spolno nasilje.

S prvim, uvodnim, vprašanjem anketiranca povprašamo, **kaj meni, da sodi k pouku spolne vzgoje**, pri čemer lahko izbere več kot en odgovor, ima pa tudi možnost vnosa »drugo«. Gre za 10 opisnih odgovorov nominalne merske lestvice. Po strukturi se naslednje vprašanje o tem, **kje je anketiranec dobil informacije o spolnosti**, ne razlikuje od prvega.

Tretje vprašanje je t.i. filter vprašanje. Z njim sprašujemo po tem, **ali je anketiranec v šoli že poslušal vsebine s področja spolne vzgoje**. V primeru pritrdilnega odgovora sledi

podvprašanje, koliko ur je anketirani poslušal omenjene vsebine. V primeru, da tovrstnih vsebin ni poslušal, pa lahko kot razlog navede (oz. izbira med), da v šoli do sedaj (tj. časa anketiranja) še niso obravnavali teh vsebin, ali pa, da ga takrat, ko so obravnavali te vsebine, ni bilo v šoli.

V primeru, da je anketirani že poslušal tovrstne vsebine, je sledil sklop vprašanj o tem, **kje** (v okviru katerih predmetov) in **kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje** ter, **kako je bil s prejetimi informacijami zadovoljen** in **ali jih bo lahko uporabil v vsakdanjem življenju**. Prav tako pa, **ali je prejel odgovore na vsa vprašanja, ki so ga zanimala** in **ali je katere vsebine morda pogrešal**.

Ostali, ki niso poslušali vsebin s področja spolne vzgoje v šoli, na omenjen sklop petih opisnih vprašanj niso odgovarjali. Vprašanja v tem sklopu sprašujejo po dejstvih in jih z vidika družbeno zaželenih odgovorov ocenjujemo kot nekritična. Večinoma gre za vprašanja »multiple response« tipa, razen pri »ali si dobil odgovore na vprašanja, ki te zanimajo«, »ali meniš, da boš kaj od tega lahko uporabil/a oz. si že uporabil/a v vsakdanjem življenju« in »ali si katere vsebine pogrešal«, kjer sta možna zgolj dva odgovora: »ne« in »da, katere«.

Vprašanja v nadaljevanju so se zopet nanašala na vse anketirane. Spraševali smo jih po tem, **ali bi v šoli želeli imeti možnost individualnega razgovora o vprašanjih v zvezi s spolnostjo**, kjer so lahko izbirali med petimi opisnimi odgovori, od katerih je bil prvi »ne«, naslednji pa so naštevili profesorja, razrednika, psihologinjo in »drugo«.

Vsi anketiranci so prav tako odgovarjali na vprašanje, »**kaj na splošno meniš o spolni vzgoji v okviru šole**«, kjer so lahko izbrali samo en odgovor, izmed štirih, opisnega tipa. Četrty odgovor je bil »drugo«.

Tudi pri vprašanjih »**kaj meniš o uvedbi spolne vzgoje v šoli kot posebnega predmeta**« in »**kakšna oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji bi bila zate najboljša**« je anketirani lahko izbral zgolj en opisni odgovor nominalne merske lestvice (in pri obeh »drugo«).

Po tem, ko je anketirani odgovoril na vprašanje, **ali je znanje o spolni vzgoji v šolah posredovano pravočasno** (»da«, »ne«, »ne vem«), smo ga povprašali, **kdaj** (v katerem razredu osnovne šole in v katerem letniku srednje šole) **naj bi po njegovem vključili vsebine o spolni vzgoji**. Podali so lahko številski odgovor.

Zopet je sledilo »multiple response« vprašanje z desetimi ponujenimi opisnimi dogovori nominalnega tipa, med katerimi so bili tudi odgovori »z nekom drugim, s kom«, »z nikomer« in »ne vem«, ki je spraševalo po tem, **s kom bi se anketirani najlažje pogovarjal o spolnosti**.

Šestnajsto vsebinsko vprašanje »**ali se o tem pogovarjaš z vrstniki**« je ponujalo tri možne odgovore »ne«, »da, samo z istim spolom« in »da, z obema spoloma«, sledil pa je sklop vprašanj o zaščiti in faktorjih za odločitev za spolni odnos. Na zastavljena vprašanja so odgovarjali vsi anketirani, tudi tisti, ki še niso imeli spolnega odnosa.

Vprašanje »**kaj je zate pomembno pri odločitvi za spolni odnos**« (8 opisni odgovorov nominalne merske lestvice, od tega eden »ne vem«), bi lahko bilo kritično iz vidika družbeno zaželenih odgovorov. Prav tako je potrebno pri interpretaciji odgovorov na to vprašanje upoštevati, da četudi bo anketirani dejal, da mu je pri odločitvi za spolni odnos pomembna npr. »ljubezen«, ni nujno ta faktor tisti, ki bo dejansko pripeljal do (eventualno prvega) spolnega odnosa.

Vprašanje je bilo »multiple response« tipa nominalne opisne merske lestvice, kar pomeni, da če je oseba izbrala dva faktorja, ne moremo trditi, kateri izmed njiju je pomembnejši (npr. oseba navede »ljubezen« in »uporaba katerekoli kontracepcije« (ali pa navede vse ponujene odgovore), iz česar ne moremo sklepati na moč pomembnosti enega in drugega faktorja).

Spraševali smo tudi po **mnenju o kondomu**, kjer je oseba lahko izbirala med »je primerno kontracepcijsko sredstvo«, »je dobra zaščita pred spolno prenosljivimi boleznimi«, »drugo, kaj« in »ne vem« in po tem, **kdo je odgovoren za kontracepcijo** (»dekle«, »fant«, »oba«). Oba vprašanja sta opisnega nominalnega tipa, pri čemer je prvo »multiple response« tipa.

Zanesljivost kontracepcijskih sredstev (kondoma, kontracepcijske tablete, prekinjenega spolnega odnosa in diafragme) so anketirani ocenjevali s pomočjo številskih odgovorov na lestvici od 1 do 5, kjer je 1 pomenilo »nikakor zanesljiva« in 5 »popolnoma je zanesljiva«.

Poznavanje spolnih bolezni smo preverjali z vprašanjem »**označi, kaj med spodaj naštetimi je spolno prenosljiva bolezen**«, ker je bilo možnih več odgovorov (in vsi so bili pravilni). Naštete so bile naslednje spolno prenosljive bolezni: aids, gonoreja, sifilis, genitalne bradavice, hepatitis B in trihomoniaza.

»**Ali meniš, da si dovolj informiran o spolnosti**« je bilo vprašanje opisnega nominalnega tipa s tremi možnimi odgovori »da«, »ne, kaj bi še želel izvedeti« in »ne vem«.

Sledil je sklop vprašanj o spolnem nasilju. Prvo vprašanje iz tega tematskega sklopa je bilo »**ali ste pri pouku spolne vzgoje obravnavali temo spolnega nasilja**« s tremi ponujenimi odgovori »da«, »ne« in »ne vem«, naslednje pa je bilo filter vprašanje, in hkrati najbolj občutljivo osebno vprašanje vprašalnika »**ali si že doživel/a kaj takega, kar je po tvojem spolno nasilje**«. Tisti, ki so na vprašane odgovorili pritrdilno, so imeli priložnost odgovoriti še na vprašanje »**ali si se o tem dogodku s kom pogovarjal**«, kjer je bilo moč izbrati zgolj en odgovor izmed »da, pogovoril/a sem se, prosim označi s kom« (s podkategorijami), »ne, z nikomer nisem želel-a govoriti o tem« in »želel/a sem se (bi se) o tem pogovarjati, pa se nisem, označi prosim, zakaj ne« (s podkategorijami).

Vsi pa so nadaljevali z odgovarjanjem na vprašanje »**kaj je zate spolno nasilje**«. Odgovor o stališčih je bil ordinalne merske lestvice (»zelo sem prepričan/a«, »prepričan/a sem«, »ne vem«, »nisem prepričan/a«, »nikakor nisem prepričan/a«). V sklopu tega vprašanja je bilo enajst statističnih vprašanj: otipavanje, ščipanje, pohotni pogledi, kazanje slik ali predmetov s spolno vsebino, žvižganje za nekom, nespodobne opazke, poskus ali izvršitev posilstva, spolno obarvano obrekovanje, neželjeno namigovanje in nagovarjanje na spolnost, nepotrebno dotikanje, spolno obarvane pripombe o delih telesa in »drugo, kaj«.

Tisti, ki so na vprašanje »**ali imaš fanta/dekle**« odgovorili z »da«, so odgovarjali še na vprašanja: »**ali sta že imela spolne odnose**«, »**ali se pogovarjata o spolnosti**« in »**ali uporabljata kontracepcijo**«. Pri prvih dveh vprašanjih so anketirani odgovarjali z »da« ali »ne«, zadnje pa je vsebovalo še tri podvprašanja odprtega tipa »da redno, katero«, »občasno, katero« in »nikoli, zakaj ne«.

Pri vprašanju »ali sta že imela spolne odnose« posploševanje na to, kolikšen delež oseb prvih letnikov srednjih šol je že imelo spolni odnos, ne bo mogoče, saj se navezuje zgolj na sedanjega partnerja/partnerico.

Sledilo je še demografsko vprašanje **spola** in odprto vprašanje **dodatnih mnenj, ki jih tekom izpolnjevanja vprašalnika anketirani niso mogli izraziti**.

2.6 OPIS UPORABLJENIH METOD ZA ANALIZO PODATKOV

Tekom analize smo se poslužili številnih statističnih metod. Uporabili smo tako osnovne opisne statistike, kakor tudi statistike bivariatne analize, kjer hkrati analiziramo dve spremenljivki ter multivariatne, kjer hkrati analiziramo tri ali več spremenljivk.

Vse analize so bile izvedene s pomočjo računalniškega programa Statistical Package for Social Science (SPSS).

2.6.1 DESKRIPTIVNE METODE

Izmed opisnih metod smo največkrat uporabili aritmetično sredino (kot mero srednje vrednosti), standardni odklon (kot mero variabilnosti srednje vrednosti) ter mero asimetrije in koničavosti.

Slednji se uporabljata za opis normalnosti porazdelitve, ki je še posebej pomembna pri multivariatnih metodah, saj je normalna porazdelitev ena izmed osnovnih predpostavk t-testa, ANOVE in drugih (Field 2009). Kadar je vrednost koeficienta 0, lahko govorimo o normalni porazdelitvi (Brown 1997). Dopuščamo pa odstopanje od -1 do 1.

Kadar zaradi različnih vzrokov uporaba aritmetične sredine ni bila mogoča, smo se odločili za prikaz podatkov v frekvenčnih tabelah.

2.6.2 BIVARIATNE METODE

V sklopu bivariatnih analiz smo se zaradi pretežno nominalnih merskih lestvic najpogosteje odločili za uporabo kontingenčnih tabel, povezanosti pa smo računali na podlagi Pearsonovega hi-kvadrata, iz katerega je izpeljan Cramarjev V (Cr's V). Cramarjev V za razliko od Pearsonovega hi-kvadrata omogoča primerjavo različno velikih tabel z različnim številom enot, saj je moč povezanosti izražena na intervalu med 0 in 1, kjer 0 pomeni, da ni povezanosti, 1 pa, da obstaja popolna povezanost (Cramér 1999).

Kadar želimo povezanost posplošiti na celotno populacijo, preverjamo, ali so razlike med teoretičnimi in izmerljivimi frekvencami dovolj velike, da lahko z vnaprej določeno stopnjo tveganja trdimo, da obstajajo tudi na populaciji.

SPSS, s katerim smo računali povezanosti, vrne natančno stopnjo tveganja, ki smo jo v nadaljevanju zaradi doslednosti zaokroževali na $p < 0,1$, $p < 0,05$, $p < 0,01$ in $p < 0,001$.

Kadar se je kot odvisna spremenljivka pojavila spremenljivka intervalne merske lestvice, neodvisna pa nominalne ali ordinalne z vsaj dvema kategorijama, smo uporabili t-test ali ANOVO.

T-test se uporablja za preverjanje razlik aritmetičnih sredin za dve populaciji, pri tem pa predvideva normalno ali vsaj podobno porazdelitev odvisne spremenljivke na obeh populacijah

in homogenost varianc, ki jo preverjamo z Levenovim testom. Poleg tega zahteva še dovolj velik vzorec (Field 2009).

ANOVA uporabimo, kadar ima (nominalna ali ordinalna) neodvisna spremenljivka več kot dve vrednosti in želimo preverjati, ali so razlike aritmetičnih sredin statistično značilne. ANOVA predvideva enake predpostavke kot t-test (normalno ali podobno porazdelitev, homogenost varianc, enako ali vsaj dovolj veliki vzorci) (Field 2009).

2.6.3 MULTIVARIATNE METODE

V sklopu multivariatnih analiz smo se poslužili naslednjih metod: razvrščanje v skupine, faktorska analiza, multipla linearna regresija in logistična regresija.

Cilj metode **razvrščanja v skupine** je določiti število skupin in vanje razvrstiti enote tako, da so skupine kar se da različne, enote znotraj njih pa kar se da podobne. Poznamo hierarhične in nehierarhične metode razvrščanja. Najbolj očitne razlike med njima so, da so hierarhične računsko bolj zahtevne, nehierarhične pa zahtevajo vnaprejšnjo oceno optimalnega števila skupin (Ferligoj 1898). Mi smo se odločili za eno izmed hierarhičnih metod, saj nam je ta omogočila naknadno določitev najbolj optimalnega števila skupin na podlagi Scree diagrama, hkrati pa je število enot, ki ga zajema naša baza dovolj majhno, da to ne vpliva na zahtevnost računanja.

Kot mero razdalje v večdimenzionalnem prostoru smo uporabili kvadrirano evklidsko razdaljo, kot metodo združevanja pa Wardovo metodo združevanja. Slednja je primerna predvsem za razkrivanje eliptičnih struktur, vendar pa se v družboslovju in nasploh pogosto izkaže za najbolj optimalno (Field 2009). Zaradi enakih merskih lestvic se za standardizacijo nismo odločili.

S **faktorsko analizo** želimo na podlagi kovariance poiskati takšne faktorje, ki vplivajo na merjene spremenljivke, vendar jih ne moremo direktno meriti. Uporabna je tudi za poenostavljanje strukture podatkov ter za razkrivanje in opisovanje večrazsežnosti v podatkih (Kline 1993). V analizi smo jo uporabili za preverjanje in določitev dimenzij spolnega nasilja.

Navadno jo izvedemo v dveh korakih. V prvem definiramo tip metode (izbrali smo Principal Axis Factoring), s katero ocenimo komunalitete, v drugem pa tip rotacije (izbrali smo poševno Oblimin), s katero ocenimo faktorske uteži, ki jih interpretiramo. Rotacije so lahko poševne ali pravokotne (Johnson in Wichern 2007, 481-519). Pravokotne so primerne za faktorje, ki so iz vsebinskega ali empiričnega razloga lahko povezani (Field 2009, 642-643). V primeru, da po različnih kriterijih (scree diagram, % pojasnjene variance, lastna vrednost, smiselnost interpretacije idr.) zaznamo zgolj en faktor, zaključimo, da vse spremenljivke merijo isto dimenzijo.

Zanesljivost merjenja (ang. *reliability*) ocenimo s Cronbachovo alfo, ki meri notranjo konsistentnost spremenljivk. Na ta način ugotovimo, kako dobro skupina spremenljivk meri posamezno enodimenzionalno latentno sestavo. Vrednosti nad 0,7 pomenijo zanesljivo mersko lestvico, medtem ko nižje nakazujejo na morebitno nezanesljivost oz. večdimenzionalnost znotraj skupine spremenljivk (Field 2009).

Multipla linearno regresijo uporabljamo za napovedovanje izzida intervalne odvisne spremenljivke na podlagi večih neodvisnih spremenljivk katerekoli merske lestvice. Bistveno je, da je korelacija med odvisno in neodvisnimi spremenljivkami linearna. Korelacija med

neodvisnimi spremenljivkami pa mora biti dovolj majhna, sicer se lahko pojavi problem multikolinearnosti (Johnson in Wichern 2007).

Linearna enačba, ki je rezultat linearne regresije izključuje vplive posrednih korelacij, hkrati pa na standardiziran način omogoča primerjave moči vpliva različnih neodvisnih spremenljivk (koeficient Beta) in statistično značilnost vpliva (s kolikšno stopnjo tveganja lahko trdimo, da neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno tudi na populaciji) (Johnson in Wichern 2007).

Logistična regresija je po načinu interpretacije koeficientov klasični linearni regresiji relativno blizu. Služi nam za napovedovanje verjetnosti izida dihrotomne nominalne odvisne spremenljivke na podlagi (po navadi) večih neodvisnih spremenljivk katerekoli merske lestvice (Field 2009).

Tudi v okviru logistične regresije je mogoče izračunati koeficient Beta in statistično značilnost vpliva. Prav tako lahko izračunamo $\text{Exp}(B)$, ki meri, za koliko se poveča verjetnost dogodka odvisne spremenljivke, če se zgodi dogodek neodvisne spremenljivke, ali pa se ta, v primeru intervalne merske lestvice, poveča za ena (Field 2009).

3 REZULTATI

Analiza odgovorov je bila opravljena v štirih vsebinskih sklopih:

1. v prvem nas je zanimalo, kaj menijo o uvedbi spolne vzgoje dijaki prvih letnikov in kako si predmet spolne vzgoje predstavljajo,
2. v drugem, nas je zanimalo mnenje tistih (o pouku spolne vzgoje), ki že imajo predmet spolne vzgoje v okviru izbirnih vsebin ali so kako drugače poslušali tovrstne vsebine,
3. v tretjem smo se posvetili mnenju in seznanjenosti o zaščiti ter spolnih boleznih,
4. v zadnjem sklopu pa smo analizirali dožemanje in morebitne izkušnje s spolnim nasiljem.

Hkrati bomo preverjali vpliv tipa izobraževanja, spola in izkušnje s predmetom spolne vzgoje na določene spremenljivke posameznega vsebinskega sklopa.

3.1 PREDSTAVA O POUKU SPOLNE VZGOJE

Če zanemarimo posredne vplive in se osredotočimo zgolj na vzorec, lahko na splošno trdimo, da je v vseh treh skupinah anketiranih delež strinjanja z vsebino spolne vzgoje največji pri vsebinah, ki se tičejo spolnih odnosov (85%) in spolno prenosljivih okužb (80%).

Več kot 50% dijakov srednjih šol je dejalo, da k pouku spolne vzgoje sodijo vsebine s področja kontracepcije (72%) ter skrbi za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti (52%), več kot 50% gimnazijcev pa je poleg vsega do sedaj naštetega še trdilo, da k pouku spolne vzgoje sodijo še vsebine s področja anatomije spolnih organov (54%) in medsebojnih odnosov med spoloma (50%) - (Preglednica 4).

	Tip srednje šole			Skupaj
	Gimnazija	Srednja šola	Poklicna šola	
spolno prenosljive okužbe	0,91	0,76	0,62	80%
kontracepcija	0,90	0,72	0,44	75%
spolni odnosi	0,89	0,84	0,78	85%
skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti	0,76	0,52	0,47	62%
anatomija spolnih organov	0,54	0,37	0,32	43%
medsebojni odnosi med spoloma	0,50	0,42	0,40	45%
puberteta	0,44	0,39	0,35	40%
odnosi in vloge v družini	0,10	0,08	0,10	9%
nasilje v družini	0,05	0,06	0,10	6%
drugo	0,02	0,03	0,00	2%

Preglednica 4 Odgovori na vprašanje » Kaj sodi k pouku spolne vzgoje« glede na tip izobraževanja

Na izbiro večine vsebin statistično značilno vplivata tip izobraževanja in spol. V nekaterih primerih tip izobraževanja na mnenje o tem, kaj sodi k pouku spolne vzgoje, vpliva zgolj posredno preko spola. Če izključimo posredni vpliv, lahko z manj kot 5% stopnjo tveganja

trdimo, da tip izobraževanja vpliva na mnenje o tem, ali anatomija spolnih organov, kontracepcija, skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti in spolno prenosljive bolezni, sodijo k pouku spolne vzgoje (preglednica v prilogi p1).

Kaj meniš, da sodi k pouku spolne vzgoje?	Delež pritrilnih odgovorov /vrednost prilagojenih standardiziranih rezidualov						Cr's V
	Gimnazija		Srednja šola		Poklicna srednja šola		
anatomija spolnih organov	53,5	/5,5	32,4	/-3,1	14,0	/-3,2	0,19
skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti	53,4	/7,8	32,4	/-4,4	14,3	/-4,4	0,38
spolno prenosljive okužbe	49,3	/7,4	36,2	/-2,3	14,5	/-6,5	0,16
kontracepcija	51,9	/9	37	/-1,2	11,2	/-10	0,38

Preglednica 5 Odgovori na vprašanje "Kaj sodi k pouku spolne vzgoje" glede na tip šole za spremenljivke, ki ostanejo statistično značilne tudi, če izključimo vpliv spola (podatki v tabeli so za neizključen vpliv spola)

Razlike v pozitivnih deležih glede na mnenje o tem, ali vsebine s področja **pubertete** sodijo v sklop predmeta o spolni vzgoji, ob izključenem vplivu spola obstajajo samo med moškimi. Moški, ki obiskujejo gimnazijo so v večjem deležu ($p < 0,05$) mnenja, da vsebine o puberteti sodijo v pouk spolne vzgoje, kakor ostali, med tem, ko moški srednjih poklicnih šol v manjši meri menijo, da vsebine o puberteti sodijo v pouk spolne vzgoje, kakor ostali.

Med tem pa so razlike v pozitivnih deležih o **medsebojnih odnosih med spoloma** statistično značilne zgolj v kategoriji žensk glede na tip izobraževanja. Tako statistično značilno večji delež žensk iz gimnazije meni, da k pouku spolne vzgoje sodijo tudi vsebine s področja medsebojnih odnosov med spoloma, med tem pa statistično značilno manjši delež žensk iz srednjih šol meni enako. Vrednosti pri kategoriji poklicnih srednjih šol ne izstopajo dovolj, da bi lahko trdili, da so značilne tudi za populacijo ($p < 0,05$).

Da k pouku spolne vzgoje sodijo vsebine s področja **nasilja v družini** meni statistično značilno več žensk, ki obiskujejo poklicno srednjo šolo ($p < 0,05$). Znotraj ostalih kategorij razlike niso dovolj velike, da bi lahko trdili, da obstajajo tudi na populaciji.

Če izključimo posreden vpliv tipa izobraževanja, lahko trdimo, da obstaja večji **delež žensk** ($p < 0,05$), ki meni, da vsebine s področja **spolno prenosljivih okužb** (razlike med spoloma so značilne znotraj kategorije srednjih šol in poklicnih srednjih šol), **skrbi za zdravje in odgovornim vedenjem do možnih posledic spolnosti** (razlike med spoloma so značilne znotraj kategorij gimnazij in srednjih šol) in **vsebine s področja medsebojnih odnosov med spoloma** (razlike so značilne znotraj kategorije gimnazija) sodijo k pouku spolne vzgoje (preglednica v prilogi p2).

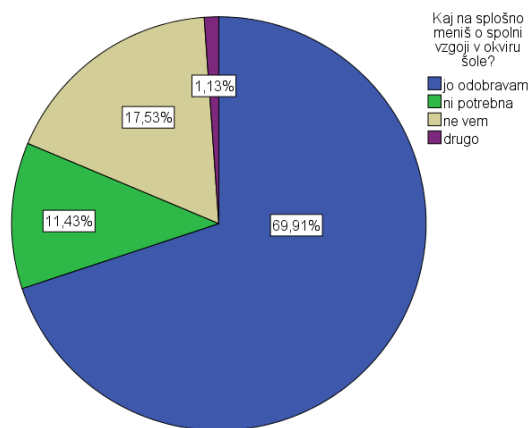
Prav tako obstaja večji **delež moških** ($p < 0,05$), ki trdi, da k pouku spolne vzgoje sodijo vsebine s področja **pubertete** (razlike so statistično značilne znotraj kategorije gimnazija) in **spolnih odnosov** (razlike so statistično značilne znotraj kategorije srednja šola).

Spol statistično značilno vpliva tudi na mnenje o vsebinah s področja **kontracepcije**. Če kot kontrolno spremenljivko uvedemo tip izobraževanja, so razlike v deležih glede na spol še vedno dovolj velike, da lahko trdimo, da obstajajo tudi na populaciji. Ženske v statistično značilno večjem deležu menijo, da k pouku spolne vzgoje sodi tudi kontracepcija, kakor moški. Med tem pa razlike ostanejo statistično značilne tudi, če izločimo vpliv spola in preverjamo glede na tip

izobraževanja. V tem primeru so tako gimnazijke, kakor tudi gimnazijci v večjem deležu mnenja, da kontracepcija sodi k pouku spolne vzgoje, delež dijakov in dijakinj srednjih poklicnih šol, ki menijo enako, pa je tako statistično značilno manjši.

3.1.1 SPOLNA VZGOJA V OKVIRU ŠOLE

69,4% anketiranih odobrava spolno vzgojo v okviru šole, med tem, ko se 11,3% anketiranim ne zdi potrebna. 17,5% anketiranih se do tega vprašanja ni opredelilo (»ne vem«), 1,1% anketiranih pa je izbralo možnost »drugo« (slika 1).

Slika 1 Mnenje o spolni vzgoji v okviru šole

Kot »drugo« so pogosto navedli, da je sami ne potrebujejo, a se jim zdi, da bi kljub temu lahko bila koristna. Spet drugi so kot pojasnilo odgovoru »ni potrebna« dodali, da zato, ker mladi vse izvejo prek prijateljev in medijev.

Kaj na splošno meniš o spolni vzgoji v okviru šole (logistična regresija)						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Gimnazija			6,19	2	,045	
Srednja šola v primerjavi z gimnazijo	,37	,24	2,33	1	,127	1,442
Srednja poklicna šola v primerjavi z gimnazijo	-,45	,35	1,62	1	,203	,636
Je poslušal v primerjavi z ni poslušal (vsebine s področja spolne vzgoje)	-,86	,23	13,39	1	,000	,421
Ženske v primerjavi z moškimi	-,70	,22	9,85	1	,002	,493
Konstanta	-,92	,26	11,94	1	,001	,399

$R^2=0,04$ (Cox&Snell), $0,07$ (Nagelkerke). Model $\chi^2(4)=29,64$, $p<0,00$
 $0=$ jo odobravam, $1=$ ni potrebna

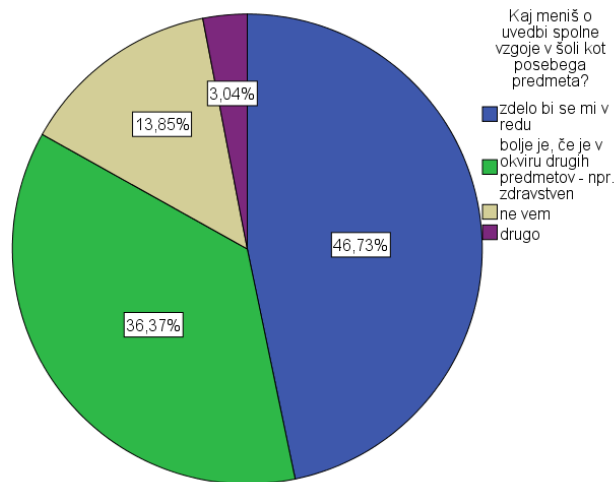
Preglednica 6 Logistična regresija: "Kaj na splošno meniš o spolni vzgoji v okviru šole?"

Kot je razvidno iz rezultatov logistične regresije (preglednica 6) (upoštevali smo samo odgovora »jo odobravam« in »ni potrebna«), ima na odgovor statistično značilen najmočnejši vpliv, ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje. Tisti, ki so vsebine že poslušali, bodo za 0,42-krat manj verjetno dejali, da spolna vzgoja v okviru šole ni potrebna. Prav tako bodo ženske za 0,49-krat manj verjetno odobravale spolno vzgojo v okviru šole, kakor moški.

Ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje in spol statistično značilno vplivata na to, ali bo oseba odobraval/a vsebine s področja spolne vzgoje v okviru šole, medtem ko tip izobraževanja nima statistično značilnega vpliva.

3.1.2 UVEDBA POSEBNEGA PREDMETA SPOLNE VZGOJE V ŠOLI

46,6% vseh anketiranih je dejalo, da se jim zdi uvedba posebnega predmeta spolne vzgoje v šoli v redu, 36,3% pa jih je dejalo, da bi bilo bolje, da bi bili v okviru drugih predmetov – na primer zdravstvene vzgoje. 13,8% anketiranih se do vprašanja ni opredelilo (»ne vem«), 3% pa jih je izbralo opcijo »drugo« (slika 2).

Slika 2 Kaj meniš o uvedbi spolne vzgoje v šoli kot posebnega predmeta?

Kot pojasnilo k slednji so pogosto dodali, da so že preveč obremenjeni z ostalimi predmeti in bi bila uvedba posebnega predmeta spolne vzgoje iz tega vidika obremenjujoča.

Pri tem se anketiranci glede na tip programa statistično značilno razlikujejo. Tisti, ki obiskujejo gimnazijo, so v večji meri mnenja, da bi bilo bolje, če bi se spolna vzgoja izvajala v okviru drugih predmetov, medtem ko je tistim, ki obiskujejo srednjo poklicno šolo, uvedba spolne vzgoje kot posebnega predmeta zdi v redu ($Cr's V=0,12, p < 0,05$) - (preglednica v prilogi p3).

Tisti, ki so v šoli že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, v večji meri menijo, da bi bilo bolje, če bi se le-te izvajale v okviru drugih predmetov, kakor tisti, ki vsebin s področja spolne vzgoje še niso poslušali in v večji meri menijo, da bi se jim uvedba posebnega predmeta spolne vzgoje zdela v redu ($Cr's V = 0,09, p < 0,05$).

Logistična regresija tudi v tem primeru nakazuje največji vpliv spola ($Exp(B) = 1,77$), sledi tip izobraževanja ($Exp(B) = 0,67; 0,6$) in izkušnja s poslušanjem vsebin s področja spolne vzgoje v šoli ($Exp(B) = 1,5$)².

² $R^2=0,04$ (Cox&Snell), $0,06$ (Nagelkerke). Model $\chi^2(4)=29,84, p<0,00$
 $0=zdelo bi se mi v redu; 1=bolje je, če se izvaja v okviru ostalih predmetov$

3.1.3 KAKŠEN TIP POSREDOVANJA ZNANJA BI BIL ZATE NAJBOLJŠI?

71,1% vprašanih je dejalo, da bi bila zanje najboljša oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji v šoli v okviru predavanja v razredu, 24,8% jih je dejalo, da bi bili najboljša oblika razgovori in delavnice z učitelji v okviru manjše skupine, 4% anketiranih pa se je odločilo za opcijo »drugo«, v okviru katere so pojasnili, da bi bila zanje najboljša oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji v obliki individualnih razgovorov s profesorjem ali strokovnjakom s področja spolnosti.

Razlike so največje glede na spol. Moški v večji meri menijo, da bi bila zanje najprimernejša oblika posredovanja znanja o spolni vzgoji v obliki predavanja v razredu, ženske pa v obliki razgovorov in delavnic z učitelji v okviru manjše skupine dijakov ($Cr's V = 0,18, p < 0,05$) (preglednica v prilogi p4).

3.1.4 MOŽNOST INDIVIDUALNEGA RAZGOVORA?

V šoli bi želelo imeti možnost individualnega razgovora v zvezi s spolnostjo 16,3% anketiranih. Od vseh bi jih 7,3% želelo imeti možnost individualnega razgovora v zvezi s spolnostjo s psihologinjo in 6,2% s profesorjem. Korelacije s katerokoli demografsko spremenljivko ali dejstvom, ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje, niso statistično značilne pri manj kot 5% stopnji tveganja (preglednica v prilogi p5).

3.1.5 INFORMIRANOST O SPOLNOSTI

66,4% anketiranih je dejalo, da so dovolj informirani o spolnosti, 7,8% jih je dejalo, da o spolnosti niso dovolj informirani, 25,8% pa jih je izbralo možnost »ne vem«. Anketirani bi želeli izvedeti več o boleznih in kontracepciji, spolnih položajih, kdaj začeti s spolnimi odnosi, kakšni so občutki med spolnim odnosom in kako deluje fiziologija med spolnim odnosom.

Tisti, ki so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje v večji meri menijo, da so dovolj informirani o spolnosti, kakor tisti, ki vsebin s področja spolne vzgoje še niso poslušali ($Cr's V = 0,1, p < 0,05$). Več žensk, kakor moških, je prepričanih, da o spolnosti še niso dovolj informirane, več je tudi takih, ki so izbrale možnost »ne vem« ($Cr's V = 0,11, p < 0,05$) (preglednica v prilogi p6).

KJE SI DOBIL INFORMACIJE O SPOLNOSTI?				
		Odgovori		Odstotek enot
		N	Odstotek	
Kje si dobil informacije o spolnosti?	Od zdravstvenih delavcev	377	42,36%	42,36%
	V šoli pri pouku	536	60,22%	60,22%
	Od staršev	307	34,49%	34,49%
	Starih staršev	29	3,26%	3,26%
	Bratov, sester	125	14,04%	14,04%
	Prijateljev, prijateljic	456	51,24%	51,24%
	Iz knjig, revij, zgibank	406	45,62%	45,62%
	Televizije	324	36,40%	36,40%
	Interneta	523	58,76%	58,76%
	Drugo	27	3,03%	3,03%
Skupaj		3110	100,0%	349,44%

Preglednica 7 Kje si dobil informacije o spolnosti?

Anketirani največ informacij o spolnosti dobijo v šoli pri pouku (60,22%), iz interneta (58,76%) in od prijateljev ali prijateljic (51,24%). Gimnazijci so v povprečju navedli več virov informacij (3,7), kakor dijaki srednjih (3,35) in srednjih poklicnih (2,28) šol (preglednica 7).

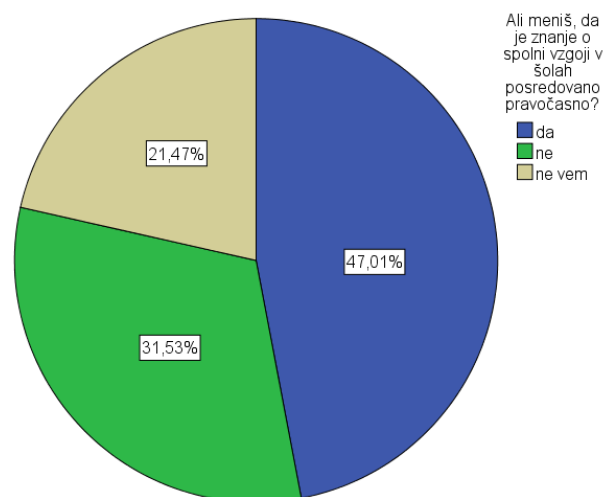
Viri informacij o spolnosti se razlikujejo tako po spolu, kakor tudi po tipu izobraževanja (preglednica v prilogi p7). Več žensk, kakor moških, je dobilo informacije od zdravstvenih delavcev ($Cr's V = 0,15, p < 0,05$), staršev ($Cr's V = 0,14, p < 0,05$) in knjig, revij ali zgibank ($Cr's V = 0,20, p < 0,05$). Iz televizije ($Cr's V = 0,16, p < 0,05$) in interneta ($Cr's V = 0,30, p < 0,05$) pa je statistično značilno dobilo informacije več moških, kakor žensk.

Iz knjig, revij ali zloženek je statistično značilno dobilo informacije več gimnazijcev ($Cr's V = 0,18, p < 0,05$), statistično značilno več dijakov srednjih poklicnih šol pa je dobilo informacije od starih staršev ($Cr's V = 0,11, p < 0,05$). Statistično značilno več gimnazijcev in statistično značilno manj dijakov srednjih poklicnih šol je dobilo informacije v šoli pri pouku in od zdravstvenih delavcev ($Cr's V = 0,10, p < 0,05$ in $Cr's V = 0,10, p < 0,05$).

Poleg naštetega mladostniki dobivajo informacije še iz pornografije in od fanta ali punce (priloga 2).

3.1.6 KDAJ ZAČETI?

47,01% dijakov prvih letnikov je dejalo, da je znanje s področja spolne vzgoje v šolah posredovano pravočasno. 31,53% jih meni, da vsebine niso posredovane pravočasno, med tem, ko se ostali niso mogli odločiti (»ne vem«) – (slika 3).

Slika 3 Ali je znanje o spolni vzgoji v šolah posredovano pravočasno?

Tip izobraževanja in spol na mnenje o pravočasnosti uvedbe vsebin s področja spolne vzgoje nimata statistično značilnega vpliva, med tem, ko statistično značilno več dijakov, ki so že poslušali tovrstne vsebine meni, da so le-te posredovane pravočasno. Izmed tistih, ki niso poslušali vsebin s področja spolne vzgoje, je statistično značilno manj takih, ki menijo, da so vsebine posredovane pravočasno in več takih, ki so izbrali odgovor »ne vem« ($Cr's V = 0,15, p < 0,01$)(preglednica v prilogi p8).

Porazdelitev odgovorov na vprašanje, kdaj, tj. v katerem razredu osnovne ali srednje šole, je pravi čas za vključitev vsebin o spolni vzgoji, je zelo asimetrična (pri osnovni šoli v levo ($g_1=2,11$) in srednji šoli v desno ($g_1=4,04$)) in koničasta ($g_2=5,7$ in $18,2$).

Omeniti velja tudi izjemno veliko stopnjo neodgovorov. Pri vprašanju »v osnovni šoli« 201 in pri vprašanju »v gimnaziji oziroma srednji šoli« kar 481. Tako velika stopnja neodgovorov je posledica nerazumevanja navodila vprašanja.

Če je oseba odgovorila, da je za vključitev vsebin o spolni vzgoji pravi čas v npr. 8 razredu osnovne šole, po navadi pod točko b (v katerem letniku srednje šole je pravi čas za vključitev vsebin spolne vzgoje) ni navedla ničesar. Pri osebah, ki so podatek navedle pod točko a in točko b, smo upoštevali samo podatek pod točko a.

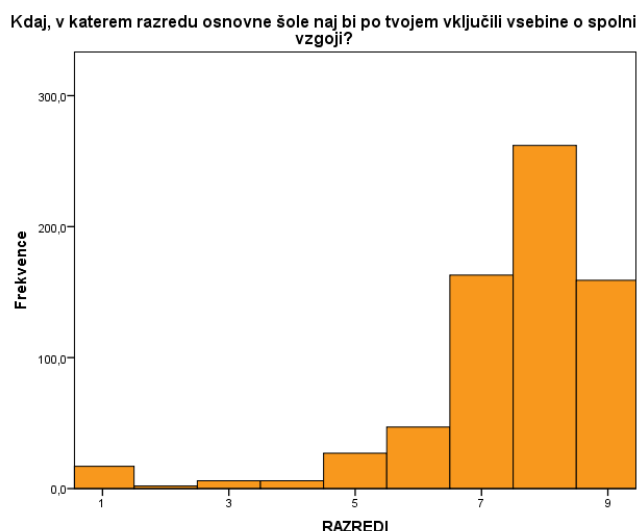
22 oseb je napisalo podatek samo pod točko b. Domnevamo lahko, da se z vključitvijo vsebin o spolni vzgoji v osnovni šoli ne strinjajo, strinjajo pa se z vključitvijo vsebin v srednji šoli (20 oseb v prvem letniku, 1 oseba v drugem letniku in 1 oseba v tretjem letniku).

179 oseb ni navedlo podatka niti pod točko a in niti pod točko b.

Razred/letnik	OSNOVNA ŠOLA			SREDNJA ŠOLA OZ. GIMNAZIJA		
	Frekvence	Odstotki	Kumulativni odstotki	Frekvence	Odstotki	Kumulativni odstotki
1	17	2,5	2,5	20	90,9	90,5
2	2	,3	2,8	1	95,5	97,6
3	6	,9	3,6	1	100	99,3
4	6	,9	4,5	0	0	100
5	27	3,9	8,4			
6	47	6,8	15,2			
7	163	23,7	38,9			
8	262	38,0	76,9			
9	159	23,1	100,0			
Skupaj	689	100,0		22	100	
Brez odgovora	201			868		
Skupaj	890			890		

Preglednica 8 Najprimernejši čas za vključitev vsebin s področja spolne vzgoje v šoli

Največ anketiranih (84,8%) je dejalo, da bi bilo dobro, da bi vsebine o spolni vzgoji vključili v sedmem, osmem ali devetem razredu osnovne šole. 15,2% tistih, ki so dejali, da bi bilo dobro vsebine o spolni vzgoji vključiti že v osnovni šoli, je dejalo, da bi jih vključili v šestem razredu ali prej (preglednica 8, slika 4).

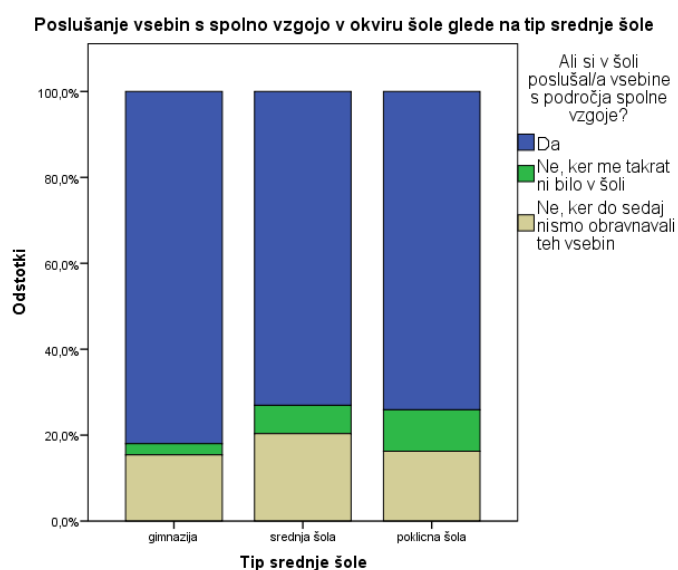

Slika 4 »Kdaj, v katerem razredu osnovne šole, naj bi po tvojem vključili vsebine o spolni vzgoji?«

Če razrede združimo v dve skupini (»med prvim in petim razredom OŠ« in »med šestim in devetim razredom OŠ«), razlike glede na osnovne demografske spremenljivke niso statistično značilne, z izjemo spola, kjer je statistično značilno manj žensk, ki so trdile, da bi se vsebine o spolni vzgoji morale vključiti med 1. in 5. razredom osnovne šole (preglednica v prilogi p9).

3.2 MNENJE O OBSTOJEČI SPOLNI VZGOJI

V tem delu analize smo v analizo vključili zgolj osebe, ki so že poslušale vsebine s področja spolne vzgoje. Takih je 76,5%. 17,3% vprašanih ni poslušalo vsebin s področja spolne vzgoje, ker jih do takrat še niso obravnavali, 5,4% vprašanih pa tovrstnih vsebin ni poslušalo, ker jih takrat ni bilo v šoli (slika 5).

Slika 5 Poslušanje vsebin s spolno vzgojo v okviru šole glede na tip srednje šole

Glede na tip srednje šole je statistično značilno več gimnazijskih dijakov poslušalo vsebine s področja spolne vzgoje in statistično značilno manj dijakov srednjih šol. V okviru srednjih poklicnih šol je statistično značilno več takih dijakov, ki vsebin niso poslušali zaradi tega, ker jih takrat ni bilo v šoli ($Cr's V = 0,1, p < 0,01$)(preglednica 9 in in preglednica v prilogi p10).

Glede na spol ni bistvenih razlik. Le v kategoriji »ne, ker me takrat ni bilo v šoli« je več moških, kakor žensk ($Cr's V = 0,11, p < 0,01$).

POSLUŠANJE VSEBIN S PODROČJA SPOLNE VZGOJE			
	Frekvence	Odstotki	Kumulativni odstotki
od 0 do 2 uri	172	25,3	25,3
od 3 do 5 ur	251	36,9	62,1
od 6 do 10 ur	110	16,2	78,3
več kot 10 ur	148	21,7	100,0
Skupaj	681	100,0	

Preglednica 9 Čas poslušanja vsebin s področja spolne vzgoje

Največ dijakov izmed tistih, ki so poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, je le-te poslušalo med 3 in 5 ur. Med tipom izobraževanja in spolom ni statistično značilnih razlik.

		Odgovori	
		N	Odstotek
V okviru katerih predmetov si poslušal vsebine s področja spolne vzgoje (možnih je več odgovorov)?	pri zdravstveni vzgoji	188	20,0%
	pri biologiji	536	57,1%
	pri športni vzgoji	16	1,7%
	pri razredni uri	109	11,6%
	drugo	90	9,6%
Skupaj		939	100,0%

Preglednica 10 V okviru katerih predmetov si poslušal vsebine s področja spolne vzgoje?

Največ³ dijakov je vsebine s področja spolne vzgoje poslušalo pri biologiji, sledi zdravstvena vzgoja, razredna ura, drugo (delavnice, izbirne vsebine, naravoslovni dan, sistematski pregled, pri etiki, slovenščini ali pri pouku kuharstva) in športna vzgoja (preglednica 10).

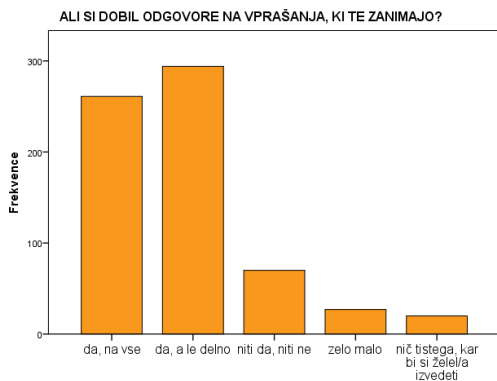
Gimnazijci so statistično značilno večkrat poslušali vsebine s področja spolne vzgoje pri razredni uri in biologiji, kakor ostali, medtem ko so dijaki srednjih poklicnih šol večkrat poslušali vsebine s področja spolne vzgoje pri pouku zdravstvene vzgoje ($p < 0,01$)(preglednica v prilogi p11).

		Odgovori	
		N	Odstotek
Kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje?	šolski profesor	485	45,9%
	šolski psiholog	68	6,4%
	medicinska sestra	303	28,7%
	zdravnik	98	9,3%
	študent	66	6,2%
	drugo	36	3,4%
Skupaj		1056	100,0%

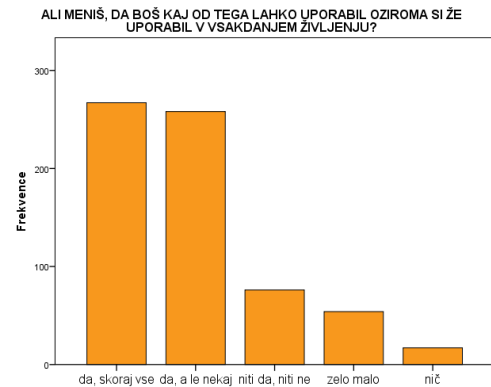
Preglednica 11 Kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje?

³ En dijak je lahko vsebine s področja spolne vzgoje poslušal pri večih predmetih, zato vsota v tabeli presega število anketiranih.

Največ dijakom je vsebine s področja spolne vzgoje predaval šolski profesor ali medicinska sestra. Sledijo zdravnik, psiholog, študent in drugi (največkrat zunanji predavatelj) (preglednica 11).

Slika 6 Ali si dobil odgovore na vprašanja, ki te zanimajo?

Slika 7 Ali meniš, da boš kaj od tega lahko uporabil oz. si že uporabil v vsakdanjem življenju?

82,6% anketiranih je dobilo odgovore na vsa ali skoraj vsa vprašanja, ki so jih zanimala in 78,1% anketiranih je prepričanih, da bodo skoraj vse ali pa vsaj nekaj od tega lahko uporabili v vsakdanjem življenju (slika 6 in slika 7).

Omenjeni spremenljivki vsebinsko pomembno ne korelirata s tipom šole ali spolom, med tem, ko ju s spremenljivko »kdo je predaval vsebine s področja spolne vzgoje« nismo preverjali (preglednica v prilogi p12). Število ur poslušanja vsebine spolne vzgoje statistično značilno ne vpliva na to, ali je oseba dobila odgovore na vprašanja, ki so jo zanimala, niti na to, ali bo kaj od tega lahko uporabila v vsakdanjem življenju.

Poleg tega, da so dijaki dobili relativno dovolj odgovorov na vprašanja, ki so jih zanimala, je bilo 88,3% takih, ki niso pogrešali nobenih vsebin. Preostalih 11,7% anketiranih je največkrat navedlo, da so pogrešali vsebine s področja spolnih odnosov (spolnih položajev), spolnih bolezni in kontracepcije, medsebojnih odnosov, homoseksualnih odnosov, več praktičnih nasvetov in vizualnih prikazov. Nekateri so izrazili željo po bolj direktnem pogovaranju o spolnosti (priloga 5).

3.3 ZAŠČITA

V sklopu vprašanj o zaščiti smo spraševali po mnenju o različnih kontracepcijskih sredstvih, spolno prenosljivih boleznih, odgovornosti za kontracepcijo in pomembnih rečeh pri odločitvi za spolni odnos.

		Odgovori		
		N	Odstotek	Respondenti
Kaj meniš o kondomu (možnih je več odgovorov)?	je primerno kontracepcijsko sredstvo	503	40,5%	56,6%
	je dobra zaščita pred spolno prenosljivimi okužbami	659	53,0%	74,2%
	drugo	46	3,7%	5,2%
	ne vem	35	2,8%	3,9%

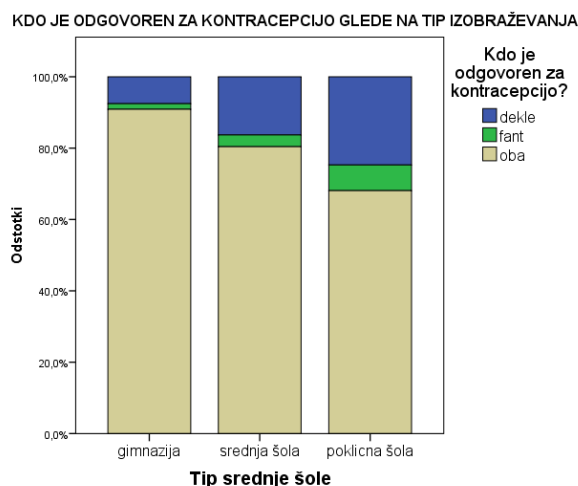
Preglednica 12 Kaj meniš o kondomu?

Večina vprašanih meni, da je kondom dobra zaščita pred spolno prenosljivimi okužbami (74,2%) in primerno kontracepcijsko sredstvo (56,6%). 5,2% oseb je izpolnilo tudi okence drugo, kjer je opozarjalo na ne 100% zanesljivost. Nekateri so zapisali, da se jim zdi kondom primerno kontracepcijsko sredstvo, vendar pa negativno vpliva na užitek pri spolnem odnosu (preglednica 12).

Mnenje o kondomu se ne razlikuje glede na to, ali je oseba poslušala vsebine spolne vzgoje ali ne (*preglednica v prilogi p14*). Slednje prav tako ne vpliva na mnenje o tem, kdo od partnerjev bi moral biti odgovoren za kontracepcijo (*preglednica v prilogi p15*).

Na splošno je 14,0% anketiranih prepričanih, da bi morala za kontracepcijo skrbeti punca, 3,3% pa fant. 82,44% anketiranih je prepričanih, da bi za kontracepcijo morala skrbeti oba. Se pa deleži spreminjajo glede na spol in tip izobraževanja.

Moški v večji meri menijo, da so za kontracepcijo odgovorni fantje in v manjši oba, kakor ostali, medtem ko ženske v večji meri trdijo, da sta za kontracepcijo odgovorna oba in v manjši, da je za kontracepcijo odgovoren samo fant, kakor ostali ($Cr's V = 0,1, p < 0,05$).

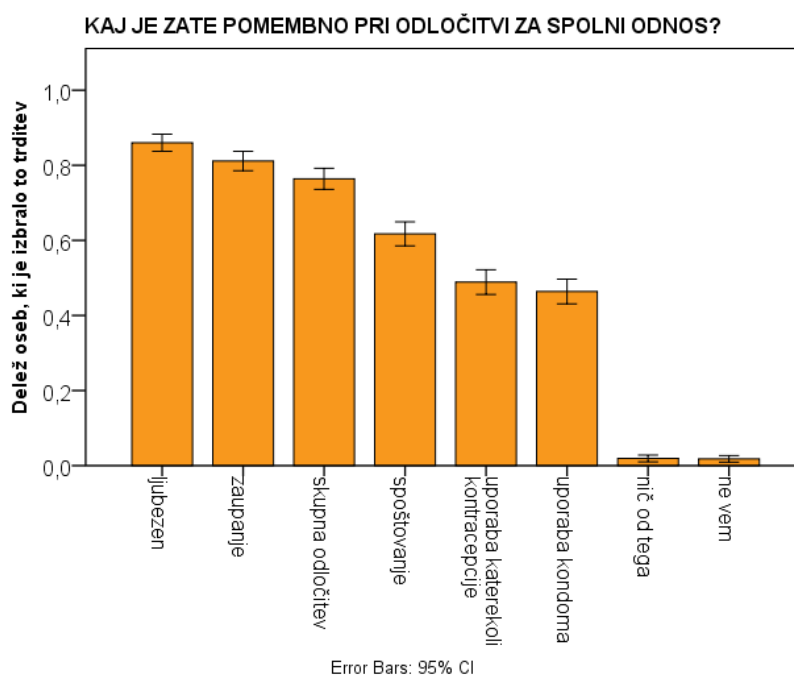

Slika 8 Mnenje o odgovornosti za kontracepcijo glede na tip izobraževanja

Gimnazijci so v večji meri prepričani, da sta za kontracepcijo odgovorna oba in v manjši meri, da je za kontracepcijo odgovoren samo fant ali samo dekleta, kakor ostali. Hkrati pa dijaki srednjih poklicnih šol v večji meri menijo, da je za kontracepcijo odgovoren samo fant ali samo dekleta in v manjši meri oba, kakor ostali ($Cr's V = 0,16, p < 0,01$).

3.3.1 KAJ JE POMEMBNO PRI ODLOČITVI ZA SPOLNI ODNOS?

Na splošno sta najstnikom pri odločitvi za spolni odnos najpomembnejša ljubezen in zaupanje. Sledi skupna odločitev, spoštovanje, nato pa uporaba katerekoli kontracepcije in kondoma.

Slika 9 Kaj je zate pomembno pri odločitvi za spolni odnos

To, ali je oseba že poslušala vsebine spolne vzgoje, statistično značilno ne vpliva na pomembnost katere izmed naštetih stvari. Spol ima največji vpliv in sicer na: ljubezen, zaupanje, spoštovanje, skupno odločitev, uporabo kondoma, uporabo katerekoli kontracepcije, »nič od tega« in »ne vem«.

	Cr's V		
Ljubezen	0,32	$p < 0,01$	Izbralo več žensk.
Zaupanje	0,29	$p < 0,01$	Izbralo več žensk.
Spoštovanje	0,30	$p < 0,01$	Izbralo več žensk.
Skupna odločitev	0,10	$p < 0,01$	Izbralo več žensk.
Uporaba katerekoli kontracepcije	0,16	$p < 0,01$	Izbralo več žensk.
Nič od tega	0,09	$p < 0,05$	Izbralo več moških.
Ne vem	0,07	$p < 0,05$	Izbralo več moških.

Preglednica 13 Vpliv spola na pomembnost faktorjev za odločitev za spolni odnos

Če podrobneje pogledamo faktorja skupna odločitev in kontracepcija (edina faktorja na katera vpliva tudi tip izobraževanja), lahko opazimo naslednje:

1. če »skupna odločitev« kontroliramo na spol in tip izobraževanja, lahko opazimo, da se število izbir razlikuje samo v skupini žensk. Gimnazijke so večkrat označile, da jim je za odločitev za spolni odnos pomembna skupna odločitev, kakor ostale ($Cr's V = 0,2, p < 0,01$). Znotraj skupine moških ni razlik.
2. če »uporaba katerekoli kontracepcije« kontroliramo na spol in tip izobraževanja, lahko opazimo, da se število izbir razlikuje samo v skupini žensk. Gimnazijke so večkrat označile, da jim je za odločitev za spolni odnos pomembna izbira katerekoli kontracepcije, kakor ostali. Srednješolke srednjih poklicnih šol pa so manjkrat izbrale ta faktor, kakor ostale ($Cr's V = 0,19, p < 0,01$). Znotraj skupine moških so tisti, ki obiskujejo srednjo poklicno šolo, manjkrat izbrali faktor pomembnosti katerekoli kontracepcije, kakor ostali ($Cr's V = 0,2, p < 0,05$).

Na splošno so gimnazijci izbrali več faktorjev, ki so jim pomembni za odločitev za spolni odnos, kakor ostali srednješolci. Na vzorcu so se tako v povprečju odločili za 4,2 odločitve, ostali srednješolci pa vsak po 3,9 odločitev. Razlike med gimnazijci in srednješolci pa so tudi statistično značilne ($F(2) = 5,48, p < 0,01$) za populacijo.

IZID RAZVRŠČANJA V SKUPINE IN DELEŽ ANKETIRANCEV, KI SO IZBRALI FAKTOR KOT POMEMBEN PRI ODLOČITVI ZA SPOLNI ODNOS			
	Skupina		
	1	2	3
ljubezen	91%	100%	56%
uporaba kondoma ali katere druge kontracepcije	65%	100%	54%
skupna odločitev	77%	100%	45%
zaupanje	100%	100%	14%
spoštovanje	61%	100%	13%
Velikost skupine (anketirancev)	432	259	195

Preglednica 14 Izid razvrščanja v skupine in delež anketirancev, ki so izbrali faktor kot pomemben pri odločitvi za spolni odnos

Da bi izločili dijake, ki so si glede na pomembnost posameznih faktorjev za spolni odnos, najbolj podobni, smo opravili razvrščanje v skupine. Iz dendograma je bilo razvidno, da je najbolj smiselno razvrščanje v tri skupine, ki pa so si med sabo bolj ali manj podobne:

1. Vsi dijaki, ki so bili razvrščeni v prvo skupino so, kot pomemben dejavnik za odločitev za spolni odnos, izbrali zaupanje, 91% pa še ljubezen. 65% jih je omenilo uporabo kondoma ali katerekoli druge kontracepcije, 61% pa še spoštovanje.
2. Vsi pripadniki druge skupine so kot pomembne označili vse faktorje.
3. Pri tretji izstopata pomembnost ljubezni (56%) in uporaba kondoma ali katerekoli druge kontracepcije (54%). 13-14% pripadnikov te skupine je izbralo tudi zaupanje in spoštovanje.

Skupine se statistično značilno najbolj razlikujejo po spolu ($Cr's V= 0,32; p < 0,001$) in tipu izobraževanja ($Cr's V= 0,11; p < 0,001$) (tudi če izključimo vpliv enega ali drugega), med tem, ko se po deležu dijakov, ki so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, ne razlikujejo.

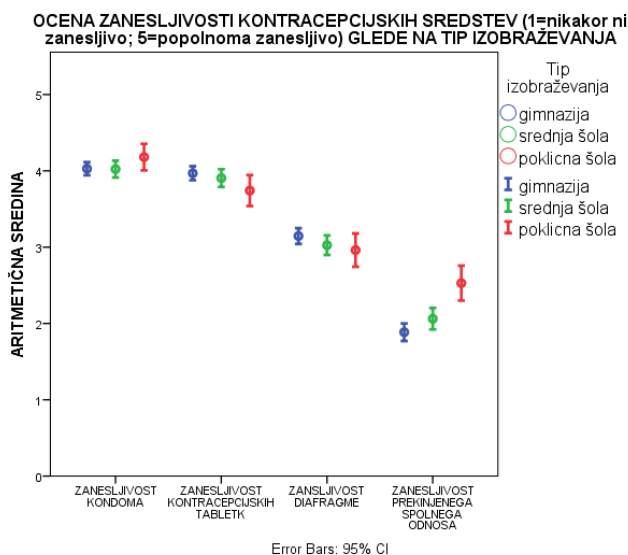
Skupina	Spol			Tip izobraževanja			Skupaj
	% žensk	% moških	skupaj	% gimnazija	% srednja šola	% poklicna šola	
1	56,6	43,4	100	44	33,3	22,7	100
2	74,1	25,9	100	48,7	40,5	10,8	100
3	29,3	70,7	100	34,9	44,1	21,0	100

Preglednica 15 Značilnosti skupin glede spola in tipa izobraževanja

3.3.2 ZANESLJIVOST KONTRACEPCIJSKIH SREDSTEV

Dijaki prvih letnikov srednjih šol na splošno kot najbolj zanesljivo kontracepcijsko sredstvo ocenjujejo kondom (4,1)⁴, sledijo kontracepcijske tablete (3,9), diafragma (3,1) in prekinjen spolni odnos (2,07).

Z manj kot 5% stopnje tveganja⁵ ne moremo trditi, da se aritmetične sredine ocene zanesljivosti kontracepcijskih sredstev razlikujejo glede na tip izobraževanja, razen prekinitve spolnega odnosa, ki ga srednješolci srednjih poklicnih šol ocenjujejo za bolj ($p < 0,05$) zanesljivega, kakor gimnazijci in dijaki srednjih šol ($Welch(2) = 14,65, p < 0,00$).

Slika 10 Ocena zanesljivosti kontracepcijskih sredstev glede na tip izobraževanja (s 95% intervali zaupanja)

⁴ Aritmetična sredina lestvice od 1 do 5.

⁵ Porazdelitev ocen je v nekaterih skupinah asimetrična in/ali koničasta (oz. sploščena), vendar pa v vseh populacijah podobna, zato je bila izvedba ANOVE upravičena. Namesto F statistike smo zaradi neizpolnjene predpostavke o homogenosti varianc uporabili Welchovo F statistiko, ki velja za robustnejšo.

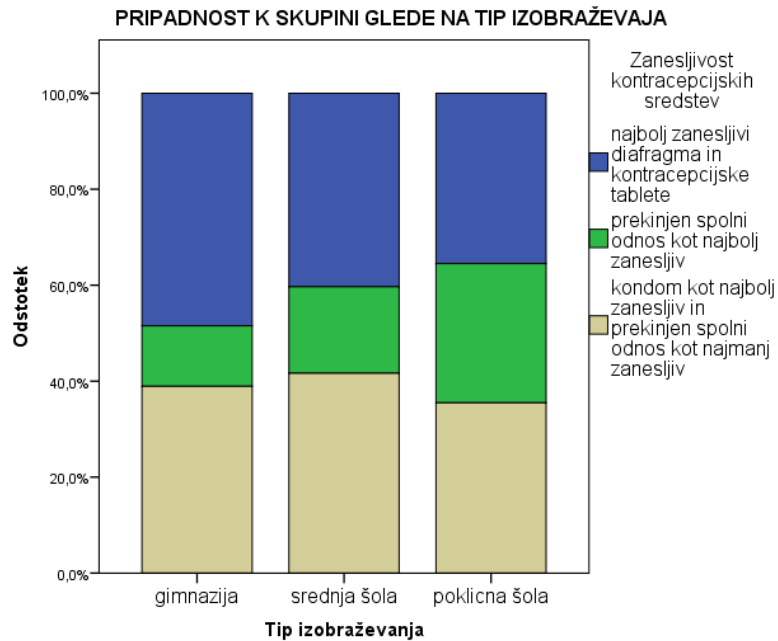
Da bi izpostavili podobnosti in razlike v ocenjevanju varnosti kontracepcijskih sredstev med dijaki, smo izvedli t.i. metodo razvrščanja v skupine. S slednjo lahko najbolj podobne (glede na oceno zanesljivosti kontracepcijskega sredstva) dijake razvrstimo v skupine, ki so si med sabo čim bolj različne. Po, v poglavju »Opis uporabljenih metod za analizo podatkov« opisanem postopku, smo določili smo tri skupine, ki so si med sabo najbolj različne.

IZID RAZVRŠČANJA IN ARITMETIČNE SREDINE POMEMBNOСТИ VSAKE IZMED KONTRACPECIJSKIH SREDSTEV GLEDE NA SKUPINO			
	Skupina		
	1 (najbolj zanesljivi diafragma in kontracepcijske tablete)	2 (prekinjen spolni odnos kot najbolj zanesljiv)	3 (kondom kot najbolj zanesljiv in prekinjen spolni odnos kot najmanj zanesljiv)
Zanesljivost kondoma	3,93	3,54	4,39
Zanesljivost kontracepcijskih tablet	4,23	3,60	3,69
Zanesljivost prekinjenega spolnega odnosa	1,69	4,17	1,55
Zanesljivost diafragme	3,82	2,83	2,35
Velikost skupine	351	145	321

Preglednica 16 Izid razvrščanja in aritmetične sredine pomembnosti vsake izmed kontracepcijskih sredstev glede na skupino

V tabeli 15 so prikazane aritmetične sredine ocene zanesljivosti kontracepcijskih sredstev glede na skupine. Na podlagi glavnih karakteristik smo skupine tudi poimenovali. Tako lahko razberemo:

1. za prvo skupino je značilno izrazito zaupanje do kontracepcijskih tabletk (4,32) in diafragme (3,82),
2. druga skupina se od ostalih najbolj izrazito razlikuje po tem, da prekinjen spolni odnos ocenjuje kot najbolj zanesljiv (4,17) (glede na ostale kontracepcijske metode znotraj skupine in glede na isto metodo v primerjavi z ostalimi skupinami),
3. značilnost tretje skupine pa je izrazito dobro mnenje o zanesljivosti kondoma (4,39) v primerjavi z ostalimi skupinami.

Slika 11 Pripadnost k skupini glede na tip izobraževanja

Glede na tip izobraževanje je statistično značilno ($p < 0,05$) več pripadnikov prve skupine (najbolj zanesljiva diafragma in kontracepcijske tablete) v gimnazijah in statistično značilno manj ($p < 0,05$) v srednjih poklicnih šolah. Med tem pa je v slednjih statistično značilno več pripadnikov druge skupine, ki v večji meri meni, da je prekinjen spolni odnos najbolj zanesljiva oblika kontracepcije. Pripadnikov druge skupine je v gimnazijah statistično značilno manj ($p < 0,05$) ($Cr's V = 0,12$).

Razlike so statistično značilne tudi v številu pripadnikov skupni glede na to, ali so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, ali jih niso. Tako je med tistimi, ki so že poslušali tovrstne vsebine statistično značilno manj pripadnikov druge skupine (prekinjen spolni odnos kot najbolj zanesljiv) in več pripadnikov prve (najbolj zanesljivi diafragma in kontracepcijske tablete) skupine. Med tistimi, ki tovrstnih vsebin še niso poslušali, pa je situacija ravno obratna ($Cr's V = 0,1$).

V kolikor izločimo vpliv poslušanja tovrstnih vsebin, ostanejo razlike med tipi izobraževanja statistično značilne ($p < 0,05$). Kadar pa izločimo vpliv šole, pa razlike niso več statistično značilne. Z gotovostjo ne moremo trditi, da statistična ne-značilnost ni posledica velikosti vzorca.

Število pripadnikov skupine se glede na spol statistično značilno ne razlikuje.

3.3.3 PREPOZNAVANJE SPOLNIH BOLEZNI

Poznavanje spolnih bolezni smo preverjali tako, da smo respondentom zastavili vprašanje, katere izmed naštetih bolezni so spolno prenosljive bolezni. Pri tem smo ponudili sledeče možnosti: aids, gonoreja, sifilis, genitalne bradavice, hepatitis B in trihomoniya. Vse našete bolezni so tudi spolno prenosljive bolezni.

KAJ MED SPODAJ NAŠTETIMI JE SPOLNO PRENOSLJIVA BOLEZEN?			
		Odgovori	Odstotek enot
		N	
Kaj je spolno prenosljiva bolezen?	aids	871	98,6%
	gonoreja	259	29,3%
	sifilis	438	49,6%
	genitalne bradavice	251	28,4%
	hepatitis B	316	35,8%
	trihomonioza	37	4,2%

Preglednica 17 Kaj je spolno prenosljiva bolezen?

Anketirani so v največ primerih kot spolno prenosljivo bolezen označili aids (98,6% anketiranih), ki je hkrati edina bolezen, ki jo je kot spolno prenosljivo prepoznalo več kot polovica anketiranih. Najmanj (4,2%) anketiranih je kot spolno prenosljivo bolezen označilo trihomoniozo.

ŠTEVILO IDENTIFICIRANIH SPOLNIH BOLEZNI					
	Nestandardizirani koeficienti		Standardizirani koeficienti	t	Sig.
	B	Standardna napaka	Beta		
Konstanta	2,576	,096		26,958	,000
Ali si v šoli poslušal vsebine s področja spolne vzgoje?	,221	,092	,079	2,393	,017
Srednja šola v primerjavi z gimnazijo	-,395	,086	-,162	-4,579	,000
Poklicna srednja šola v primerjavi z gimnazijo	-,739	,107	-,244	-6,902	,000
R ² =0,06					

Preglednica 18 Število identificiranih spolnih boleznih, linearna regresija

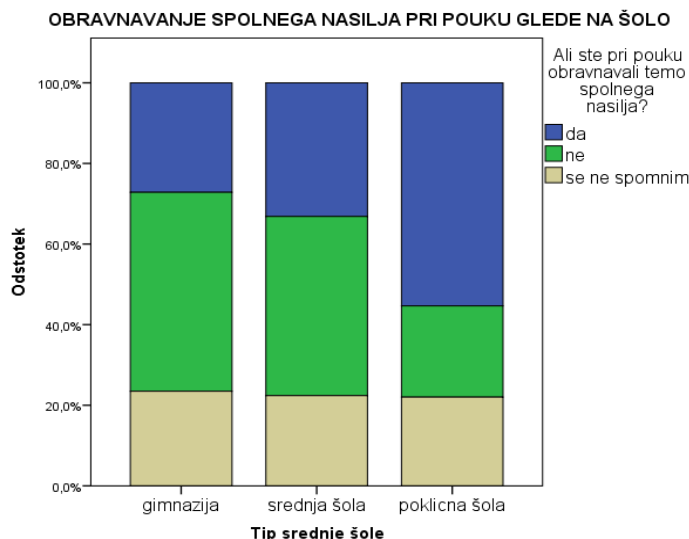
Na število identificiranih boleznih kot spolno prenosljivih boleznih statistično značilno vplivata tip izobraževanja in dejstvo, ali je oseba v šoli poslušala vsebine s področja spolne vzgoje. Spol pa statistično značilno ne vpliva na število identificiranih boleznih, kot spolnih boleznih.

Če oseba obiskuje srednjo šolo, bo identificirala za 0,4 spolno prenosljive boleznih manj, kakor oseba, ki obiskuje gimnazijo. Oseba, ki obiskuje srednjo poklicno šolo, bo identificirala za 0,7 spolno prenosljive boleznih manj, kakor oseba, ki obiskuje gimnazijo. Osebe, ki so že poslušale vsebine s področja spolne vzgoje, bodo identificirale 0,2 spolno prenosljive boleznih več, kakor osebe, ki niso poslušale vsebin.

3.3.4 SPOLNO NASILJE

34,8% anketiranih je pri pouku že obravnavalo temo spolnega nasilja, 42,4% jih te teme ni obravnavalo, medtem ko se 22,8% anketiranih ne spomni, ali so obravnavali to temo.

Statistično značilno je večji delež srednješolcev poklicnih srednjih šol obravnaval vsebine spolne vzgoje in statistično značilno manjši delež gimnazijcev ($Cr's V = 0,16; p < 0,001$).

Slika 12 Obravnavanje spolnega nasilja pri pouku glede na šolo

Srednješolce smo spraševali tudi po dojemanju spolnega nasilja tako, da smo jim zastavili nekaj primerov, le-te pa so dijaki ocenili na lestvici od 1 do 5, kjer je 1 pomenilo »zelo sem prepričan/a« (da gre v tem primeru za spolno nasilje) in 5 »nikakor nisem prepričan/a«. Čeprav so spremenljivke o dojemanju spolnega nasilja ordinalnega tipa, smo jih zaradi enakih razmerij obravnavali kot intervalne.

	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Mera asimetričnosti	Mera sploščenosti
poskus ali izvršitev posilstva	1,21	0,647	3,957	17,236
nepotrebno dotikanje	2,22	1,047	0,794	0,086
neželeno namigovanje, nagovarjanje na spolnost	2,46	1,077	0,455	-0,464
spolno obarvano obrekovanje	2,53	1,056	0,317	-0,406
spolno obarvane pripombe o delih telesa	2,76	1,079	0,236	-0,466
kazanje slik ali predmetov s spolno vsebino	2,99	1,229	0,054	-0,966
otipavanje, ščipanje	3,06	1,198	0,076	-1,037
nespodobne opazke	3,41	1,030	-0,144	-0,625
pohotni pogledi	3,87	1,072	-0,632	-,519
žvižganje za nekom	4,36	0,845	-1,314	1,460
Kaj je zate spolno nasilje; označi tvoje stališče z »x« v odgovarjajočo kolono pri vsaki od spodaj naštetih stvari: (1=zelo sem prepričan/a;5=nikakor nisem prepričan/a)				

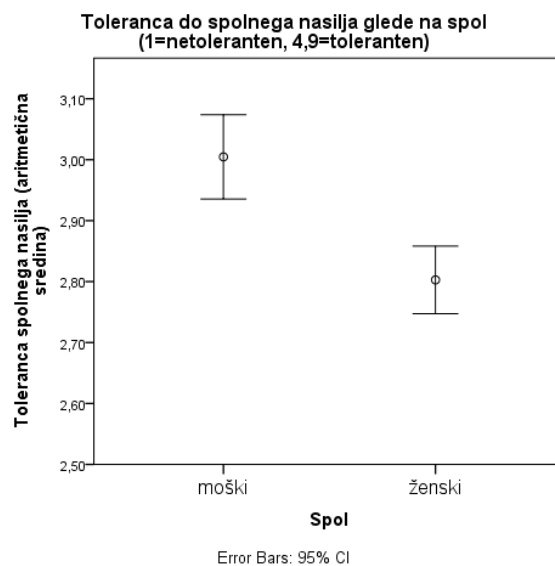
Preglednica 19 Dojemanje spolnega nasilja, osnovne opisne statistike

Za poskus ali izvršitev posilstva so dijaki na splošno najbolj prepričani, da predstavlja primer spolnega nasilja. Sledi nepotrebno dotikanje, neželeno namigovanje, nagovarjanje na spolnost vse do žvižganja za nekom, za katerega so v povprečju anketirani najmanj prepričani, da gre za spolno nasilje.

Z izvedbo faktorске analize smo ugotovili, da vse merjene spremenljivke (z izjemo poskus ali izvršitev posilstva, ki smo jo izključili) merijo isti faktor. Tudi vrednost Cronbachovega alfa znaša 0,81, kar nakazuje na visoko zanesljivost merjenja pojma (visoka notranja konsistentnost).

Vse spremenljivke (razen poskusa ali izvršitve posilstva) torej merijo isti pojav – spolno nasilje – zato smo jih operacionalizirali (likartova lestvica) v novo spremenljivko, ki se porazdeljuje normalno z aritmetično sredino 2,9 (min=1, max=4,9) in standardnim odklonom 0,6.

Večja vrednost spremenljivke nakazuje na večjo toleranco do oblik spolnega nasilja na splošno, manjša pa manjšo toleranco do oblik spolnega nasilja na splošno.

Slika 13 Toleranca do spolnega nasilja glede na spol

Razlike aritmetičnih sredin so statistično značilne zgolj med spoloma ($t(745) = 4,53, p < 0,05$), med tem, ko med tipi izobraževanja ali dejstvom, ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje niso.

3.3.5 ALI SI ŽE DOŽIVEL KAJ TAKEGA, KAR JE PO TVOJEM SPOLNO NASILJE?

5,7% anketiranih (51 anketiranih) je že doživelo nekaj, kar je po njihovem spolno nasilje. 90,3% jih je dejalo, da kaj takega še niso doživeli, medtem ko so ostali (3,6%) izbrali odgovor »ne vem«.

Doživljaj, ki ga sami ocenjujejo kot spolno nasilje, je doživelo že 2,6% fantov in 7,5% punc, razlike v deležih pa so statistično značilne za populacijo ($Cr's V = 0,11, p < 0,01$)(Tabela p17)

Korelacija med tipom izobraževanja in odgovorom na vprašanje o doživljanju spolnega nasilja po oceni anketiranca ni statistično značilna pri manj kot 5% stopnji tveganja. Glede na dejstvo, ali je oseba že poslušala vsebine s področja spolne vzgoje, pa se deleži po kategorijah statistično značilno razlikujejo. Trdimo lahko, da bi tudi na populaciji več dijakov, ki niso poslušali vsebin s področja spolne vzgoje, na vprašanje o tem, ali so sami že doživeli kaj takega, kar bi po njihovem lahko predstavljajo spolno nasilje, odgovorilo z »ne vem« ($Cr's V = 0,1, p < 0,02$).

Anketirani dijaki prvih letnikov srednjih šol, ki so že doživeli kaj takega, kar je po njihovem spolno nasilje, so se o tem pogovarjali s sošolcem (ali sošolko) oz. prijateljem (ali prijateljico)(38,3%). 23,4% anketiranih, ki sodijo v to skupino, se je o dogodku pogovarjalo s starši.

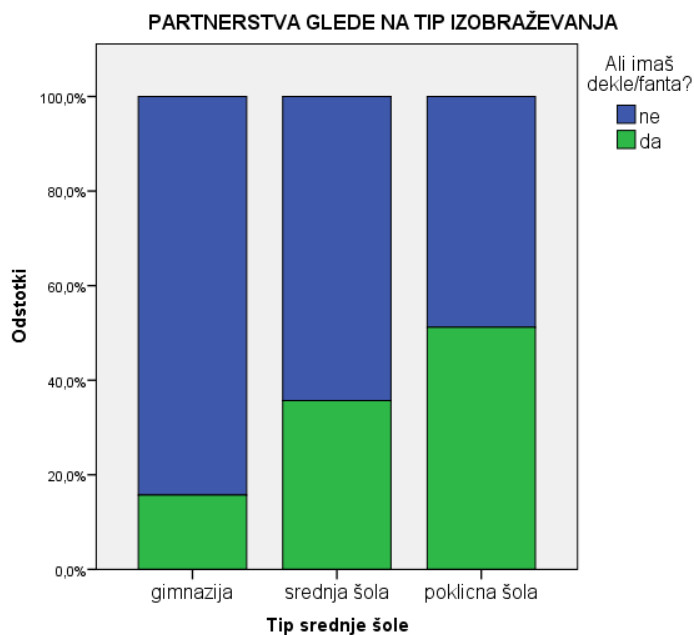
Osebe so lahko izbrale le en odgovor izmed ponujenih, vendar so nekatere kljub navodilom obkrožile dva ali več. Le-te smo v bazi podatkov zabeležili v kategorijo »drugo« in jih rekodirane upoštevali kot prikazuje tabela 20.

VIRI POMOČI PO DOŽIVETEM SPOLNEM NASILJU	
	Frekvence
Pogovarjal sem se s sošolcem/prijateljem oz. sošolko/prijateljico	18
Pogovarjal sem se s starši	11
Pogovarjal sem se z nekom drugim (psihiatrinjo, sedanjim fantom...)	9
O tem se nisem želel pogovarjati (ker ne bi razumeli, ker nisem upal)	7
O tem bi se želel pogovarjati, pa se nisem (ker ne bi verjeli...)	11
SKUPAJ	56

Preglednica 20 Viri pomoči po doživetem spolnem nasilju

3.4 PARTNERSTVO IN ZAŠČITA

68,6% vseh, ki so odgovorili na vprašanje »Ali imaš fanta/dekle?« je podalo negativen odgovor. V partnerskem razmerju je tako 29,3% anketiranih, delež pa se statistično značilno razlikuje glede na tip izobraževanja.

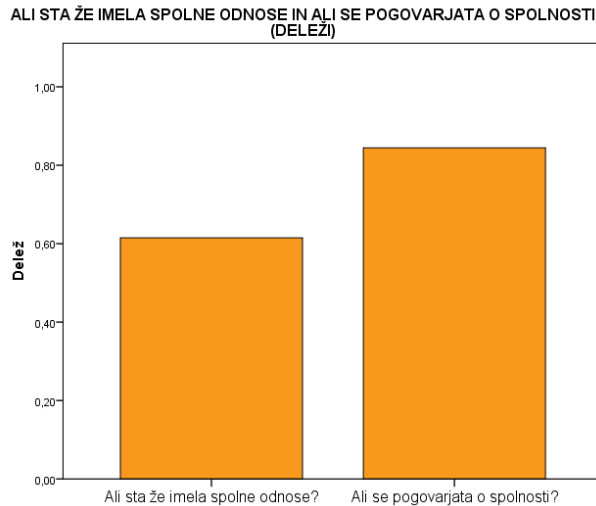

Slika 14 Partnerstva glede na tip izobraževanja

Tako je med gimnazijci statistično značilno več takih, ki so samski in manj takih, ki so v partnerskem razmerju. Med dijaki srednjih šol in srednjih poklicnih šol pa je statistično značilno

več takih, ki so v partnerskem razmerju in manj takih, ki so samski ($Cr's V = 0,3, p < 0,001$)(preglednica v prilogi p18).

Dijake, ki so v partnerskem razmerju, smo povprašali tudi po tem, ali so že imeli spolne odnose in ali se o spolnosti pogovarjajo.

Slika 15 "Ali sta že imela spolne odnose?", "Ali se pogovarjata o spolnosti?", deleži pozitivnih odgovorov

62,8% vprašanih je dejalo, da so že imeli spolne odnose, 84,3% pa, da se o spolnosti pogovarjajo s partnerjem/partnerico. Razlike v deležih glede na spol, tip izobraževanja in dejstvo, ali so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje obeh spremenljivk niso statistično značilne (preglednici v prilogii p20 in p21).

Izmed tistih, ki imajo fanta/punco, jih redno kontracepcijo uporablja 64,8% anketiranih in občasno kontracepcijo 18,9% (redna in občasna kontracepcija se ne izključujeta). Kontracepcije ne uporablja 17,3% vseh anketiranih. Tisti, ki so navedli razloge, so najpogosteje omenjali zmanjšan spolni užitek.

VRSTA KONTRACENCIJE GLEDE NA STALNOST UPORABE		
	Redno (f)	Občasno (f)
Kondom	63	18
Kontracepcijske tablete	21	7
Kontracepcijske tablete in kondom	8	0
Kondom in prekinjen spolni odnos	1	1
Prekinjen spolni odnos	1	0
Skupaj	94	26

Preglednica 21 Vrsta kontracepcije glede na stalnost uporabe

Kot redno kontracepcijo je največ anketiranih navedlo kondom in kontracepcijske tablete skupaj, kot občasno pa kondom.

Razlike v deležih redne uporabe kontracepcije glede na spol, tip izobraževanja ali dejstvo, da je oseba že poslušala vsebine s tega področja, niso statistično značilne. Ob opazovanih osebah, ki uporabljajo **samo občasno** zaščito pa so razlike statistično značilne med različnimi tipi izobraževanja ($Cr's V = 0,24, p < 0,01$)(preglednica 21).

Med gimnazijci je statistično značilno več takih, ki občasne kontracepcije ne uporabljajo, med tem, ko je med dijaki srednjih šol takih statistično značilno več. Ostale omenjene spremenljivke na uporabo občasne kontracepcije nimajo značilnega vpliva.

Med tistimi, ki nikoli ne uporabljajo kontracepcije, a imajo partnerja/ko, je statistično značilno več takih, ki v okviru šole niso poslušali vsebin s področja spolne vzgoje ($Cr's V = 0,15, p < 0,05$).

Ob 10% stopnji tveganja za celoten model lahko trdimo tudi, da obstaja korelacija med tipom izobraževanja in (ne)uporabo kontracepcijskih sredstev tudi na populaciji. Dijaki srednjih poklicnih šol v večji meri ne uporabljajo nobenega izmed kontracepcijskih sredstev, kakor ostali ($Cr's V = 0,16, p < 0,1$).

4 RAZPRAVA

Vzgoja za zdravje je predmet, ki naj bi v procesu vzgoje in izobraževanja zagotavljal mladostniku znanje in pogoje za normalen in uspešen razvoj, nadaljnje izobraževanje ter vključevanje v delo in življenje. To je proces oblikovanja človekove miselnosti, odnosov in vedenja do lastnega zdravja in zdravja v skupnosti (Arko, 1991). Pomen vzgoje za zdravje in njenih metod in oblik dela je še posebej viden v spolni vzgoji. Šola predstavlja pomemben vir informacij o spolnosti (Shapiro in Flaherty-Zonis, 1994). Velja za pomembno okolje, ki lahko veliko pripomore k izboljšanju zdravja posameznika in skupnosti. V slovenskih srednjih šolah se vzgoja za zdravje v okviru formalnega šolskega izobraževanja srednješolcev izvaja kot obvezne izbirne vsebine. Da bi dobili čim več podatkov o stališčih in seznanjenosti srednješolcev z vsebinami na področju spolnosti, smo na Inštitutu za varovanje zdravja v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije izvedli raziskavo, v okviru katere smo izvedli anketiranje na reprezentativnem vzorcu dijakov prvih letnikov naključnih srednjih šol v Sloveniji.

Ciljna populacija te raziskave so bili dijaki prvih letnikov srednjih poklicnih, srednjih tehničnih in strokovnih šol in gimnazij, od katerih smo želeli izvedeti, kako si predstavljajo pouk spolne vzgoje, kako so zadovoljni z že obstoječo spolno vzgojo v okviru šole (tiski, ki so jo že poslušali), koliko so ozaveščeni o najpogostejših spolnih boleznih in zaščiti, kakšno je njihovo mnenje o zaščiti in kaj jim je pomembno za spolni odnos. Prav tako smo ugotavljali, kaj je zanje spolno nasilje in ali so že bili kdaj sami žrtve spolnega nasilja. Na koncu smo jih povprašali še, ali oni sami, v kolikor so v partnerskem razmerju, uporabljajo katero izmed metod kontracepcije in ali se o spolnosti pogovarjajo s svojim partnerjem/partnerko.

Anketirani so na pisni vprašalnik, generalno gledano, zelo radi odgovarjali. Kot so navajali, se jim je zdel zanimiv in jih je spodbudil k razmišljanju o obravnavani tematiki. Temu primerno je bila nizka tudi stopnja neodgovorov.

V nadaljevanju bomo povzeli nekaj najpomembnejših ugotovitev raziskave in jih primerjali z ugotovitvami morebitnih že opravljenih raziskav, ki se v nekaterih primerih ne razlikujejo, spet v drugih pa kažejo na nek trend na področju spolnosti med mladimi.

Pod terminom »spolna vzgoja« si največ dijakov prvih letnikov predstavlja vsebine s področja spolnih odnosov in spolnih bolezni. Zanimivo je, da je bilo zgolj 44% dijakov srednjih poklicnih šol mnenja, da k pouku spolne vzgoje sodijo tudi vsebine s področja kontracepcije. Tudi na splošno so dijaki srednjih poklicnih šol izbrali manj vsebin, ki bi po njihovem morale biti vključene v pouk spolne vzgoje, kakor dijaki srednjih šol ali gimnazij. Polovica ali manj dijakov je menila, da k pouku spolne vzgoje sodijo vsebine s področij odnosov in odraščanja (tj. puberteta, medsebojni odnosi med spoloma, odnosi in vloge v družini in nasilje v družini).

Maja Bajt in drugi (2007, 180) ob tem opozarjajo, da *»je zaskrbljujoče, da spolna vzgoja pri nas postaja vedno bolj poučevanje o kontracepcijskih sredstvih, izpušča pa informacije o oblikovanju partnerstev, o pričakovanih in razočaranih mladostnikov, ki se prvič podajo v svet spolnosti/.../«*, s čimer bi se mnogi, ki so sodelovali v raziskavi strinjali – pri drugih odprtih odgovorih so namreč pogosto zapisali, da pogrešajo vsebine s področja medosebnih odnosov.

Po drugi strani pa je 17% anketiranih, ki so v partnerskem razmerju, dejalo, da nikoli ne uporabljajo kontracepcije. Delež teh je večji med dijaki srednji poklicnih šol, kakor med ostalimi, zato je tem skupinam še toliko bolj pomembno predstaviti možnosti, predvsem pa pomen, zaščite in kontracepcije. Podajanje tovrstnih informacij v okviru šole se izkaže kot učinkovito, saj je med tistimi, ki so že poslušali tovrstne vsebine v okviru šole, manj takih, ki ne uporabljajo nobene izmed kontracepcijskih sredstev (tudi, če izključimo vpliv tipa izobraževanja in spola).

Poleg podajanja informacij je potrebno preučiti še, kako le-te podajati in ugotoviti, kaj so razlogi za (ne)uporabo kontracepcijskih sredstev. Anketirani so v sklopu odprtih vprašanj največkrat navajali zmanjšan spolni užitek, domnevamo pa lahko, da ima na uporabo in odnos do kontracepcijskih sredstev pomemben vpliv tudi splošni vrednotni sistem posameznika in prevladujoče norme spolnih vlog. Statistično značilno je namreč več žensk, kakor moških mnenja, da k pouku spolne vzgoje sodi tudi kontracepcija, hkrati pa je med moškimi več takih, ki menijo, da so za kontracepcijo odgovorni fantje, med ženskami pa več takih, ki menijo, da sta za kontracepcijo odgovorna oba. Splošno gledano večina dijakov meni, da sta za kontracepcijo odgovorna oba (takih je tudi več gimnazijcev, kakor dijakov srednjih poklicnih šol).

Večina anketiranih odobrava spolno vzgojo v okviru šole, niso pa enotni o tem, kako naj bi se izvajala. Približno 46% jih namreč meni, da bi se morala izvajati kot poseben predmet, 36% pa, da bi se morala izvajati v okviru drugih predmetov. Med dijaki srednjih poklicnih šol in tistimi, ki so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, je več takih, ki podpirajo uvedbo posebnega predmeta, medtem ko so dijaki gimnazij, in tisti, ki še niso poslušali tovrstnih vsebin, mnenja, da bi se morala izvajati v okviru drugih predmetov (večina (71%) vprašanih je dejala, da bi bila zanje najboljša oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji v šoli v okviru predavanja v razredu). Slednji so v odprtem delu vprašanja kot pojasnilo navajali že tako preobremenjenost s predmetnikom.

V okviru šole je 77% dijakov že poslušalo vsebine s področja spolne vzgoje. Med gimnazijci je takih statistično značilno več, sicer pa je največ dijakov le-te poslušalo med 3 in 5 ur pri biologiji, zdravstveni vzgoji, razredni uri ali kje drugje. Ti, ki so že poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, imajo o njej precej dobro mnenje. Večina jih je odgovorila, da je prejela odgovore na vsa ali skoraj vsa vprašanja, ki so jih zanimala in da bodo vse, ali skoraj vse, lahko, ali pa so že, uporabili v vsakdanjem življenju.

Le 12% jih je pogrešalo vsebine s področja spolnih odnosov (spolnih položajev), spolnih bolezni in kontracepcije, medsebojnih odnosov, homoseksualnih odnosov, več praktičnih nasvetov in vizualnih prikazov. Nekateri so opozorili še, da bi želeli, da bi se informacije o spolnosti podajale na bolj odkrit in neposreden način, 16% anketiranih pa bi želelo še možnost individualnega razgovora v zvezi s spolnostjo.

Kot navaja 47% anketiranih, so vsebine v okviru šole posredovane pravočasno, sicer pa je največ dijakov (skupaj 85% vseh dijakov, ki so odgovorili na vprašanje) dejalo, da bi bil najprimernejši čas za vključitev vsebin o spolni vzgoji v sedmem, osmem oz. devetem razredu osnovne šole.

Kljub temu, da je pričakovana starost ob prvem spolnem odnosu 17 let (drugi letnik srednje šole) (Lavrič 2011), pa želja po tako zgodnji vpeljavi vsebin o spolni vzgoji ni presenetljiva, če vzamemo v ozir, da je mlade z veščinami in znanjem o spolnosti potrebno opremiti še preden pride do prvega spolnega odnosa in da je večina srednješolcev prvih letnikov že imela t.i. spolno izkušnjo nižje intenzitete. 73% se jih je po raziskavi iz leta 2004 že poljubljalo, božalo pa 62%. S

»petingom«, ki sodi med t.i. spolne izkušnje višje intenzitete, je imelo izkušnje že 36% anketiranih dijakov prvih letnikov srednjih šol, spolni odnos pa 23% (Pinter 2006).

Na splošno so anketirani mnenja, da so dovolj informirani o spolnosti (66%), medtem ko jih je četrtnina na vprašanje, »ali meniš, da si dovolj informiran o spolnosti«, odgovorila z »ne vem«, kar nenazadnje nakazuje na nesigurnost v obseg do sedaj pridobljenih znanj, ki jih največ anketiranih pridobi v šoli pri pouku (60%) in iz interneta (59%) ter od prijateljev ali prijateljic (51%). Od staršev jih informacije o spolnosti dobi dobrih 35%, kar je nad pričakovanji. Leta 2004 (Pinter 2006) je 15% srednješolcev podatke o spolnosti pridobilo od zdravstvenih delavcev, 7% od staršev in 2% iz interneta.

Slednje niti ni presenetljivo, saj se je uporaba interneta od leta 2004 do leta 2012 povečala za 12,6 odstotnih točk, tako, da je v času anketiranja delež slovenskih mladostnikov starih med 10 in 24 let, ki je uporabljal internet znašal 96% (Zdešar 2012). Ne le, da gre za starostno skupino, katere največji delež uporablja internet – ta skupina ga uporablja tudi najbolj aktivno (Vehovar, in drugi 2010), zato ni nenavadno, da tam iščejo tudi informacije o spolnosti, kar potrjujejo ostale raziskave.

V raziskavi »Internet v vsakdanjem življenju slovenskih mladostnikov« (Lobe in Muha 2011) so ugotavljali, katere izmed reči (internet, knjige, revije, televizija, letaki in brošure, telefonska linija za pomoč, nič od naštetega) uporabljajo, ko želijo poiskati informacije ali nasvet o stvareh, kot so ljubezenska razmerja, družinske težave, spolnost itd. Kar 34% mladostnikov (8 do 19 let) je navedlo internet.

Anketirani so kot vir informacij o spolnosti navajali tudi naslove spletnih strani, ki ponujajo pornografijo, zato je še toliko bolj pomembno ozaveščanje o varni in kritični rabi tovrstnih vsebin ter (ob zavedanju omejitev) razmislek o uporabi interneta kot komunikacijskega kanala za posredovanje vsebin o spolnosti. Primer dobre prakse slednjega predstavlja spletna svetovalnica tosemjaz.net, ki je bila s strani Zavoda za zdravstveno varstvo Celje ustanovljena leta 2003 in beleži že več 10 tisoč prispevkov (vprašanj) mladih, število katerih se skozi leta veča. Več kot polovica vprašanj se nanaša na ljubezen in spolnost, uporabniki pa kot eno izmed glavnih prednosti spletne svetovalnice navajajo intimno, individualno obravnavo (Podkrajšek in sod., 2002; Lekič, 2009).

Razlike med spoloma so statistično značilne: na internetu in televiziji je informacije o spolnosti dobilo več moških kakor žensk, medtem ko je več slednjih dobilo informacije o spolnosti pri zdravstvenih delavcih, starših in v revijah ali zgibankah.

Kljub splošnem mnenju, da so prejeli dovolj informacij, je bil AIDS edina spolno prenosljiva bolezen, ki jo je kot tako identificiralo več kot 50% dijakov (97%). Tudi Pinter (2006) opozarja na zaskrbljujoče poznavanje kontracepcije in spolno prenosljivih okužb, kot možen razlog pa navaja odsotnost sistematičnega izobraževanja o spolni vzgoji v izobraževalnem sistemu. Z našimi raziskavami lahko njegove domneve potrdimo, saj so dijaki, ki so poslušali vsebine s področja spolne vzgoje, prepoznali več bolezni kot spolno prenosljive, kakor tisti, ki tovrstnih vsebin še niso poslušali. Na prepoznavanje omenjenih bolezni prav tako vpliva tip izobraževanja.

Kot najbolj zanesljivo kontracepcijsko sredstvo dijaki ocenjujejo kondom (o katerem imajo zelo pozitivno mnenje: 57% dijakov ga ocenjuje kot primerno kontracepcijsko sredstvo in 74% kot dobro zaščito pred spolno prenosljivimi okužbami, nekateri pa opozarjajo na nezanesljivost),

sledijo kontracepcijske tablete, diafragma in prekinjen spolni odnos, ki ga dijaki ocenjujejo kot najmanj zanesljivega. Slednjega dijaki srednjih poklicnih šol ocenjujejo kot bolj zanesljivega, kakor dijaki ostalih srednjih šol (in kljub temu kot najmanj zanesljivega).

V praksi pa se tisti, ki so v partnerskem razmerju in imajo spolne odnose (takih je več med dijaki srednjih poklicnih šol, kakor med gimnazijci) za redno kontracepcijo odločajo v 65% deležu (in/ali občasno 19%). Pri tem največkrat kot redno kontracepcijo izberejo kondom ali kontracepcijske tablete (17% anketiranih, ki so v partnerskem razmerju, nikoli ne uporablja kontracepcijskih sredstev).

Po raziskavi Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC), izvedeni v letu 2005, je v Sloveniji pri zadnjem spolnem odnosu kontracepcijske tablete uporabilo 25% fantov in 19% punc starih 15 let, kondom pa 84% fantov in 70% punc (Candace, in drugi 2008).

Tradicionalne vrednote, kot sta ljubezen in zaupanje, so še vedno najpomembnejši faktorji pri odločitvi za spolni odnos. Sledi skupna odločitev, spoštovanje, nato pa še uporaba katerekoli kontracepcije in kondoma. Ugotovitev ni presenetljiva in sovpada z ugotovitvami raziskave Spolno vedenje slovenskih srednješolcev v letu 2004 (Pinter 2006), ko je 42% srednješolcev poročalo, da so se za prvi spolni odnos odločili iz ljubezni in da bi slednja morala biti glavni motiv za spolne odnose (46% anketiranih).

Spol je spremenljivka, ki statistično značilno vpliva na pomembnost faktorjev pri odločitvi za spolni odnos. Več žensk, kakor moških je tako kot pomemben faktor označilo ljubezen, zaupanje, spoštovanje, skupno odločitev in uporabo katerekoli kontracepcije. Gimnazijci so v povprečju izbrali več faktorjev, kakor srednješolci. Seveda pa moramo ločevati med faktorji, ki so posamezniku pomembni pri odločitvi za spolni odnos in faktorji, ki pripeljejo do spolnega odnosa.

35% anketiranih je pri pouku že obravnavalo temo spolnega nasilja, medtem ko se jih 23% ne spomni, ali so obravnavali temo spolnega nasilja. Statistično značilno je manj gimnazijcev trdilo, da so pri pouku obravnavali temo spolnega nasilja, medtem ko je delež dijakov srednjih poklicnih šol, ki so obravnavali to temo, večji. Delež tistih, ki so že doživeli kaj takega, kar je po njihovem spolno nasilje, je večji med ženskami, kakor med moškimi. Največ tistih, ki so doživeli kaj takega, kar je po njihovem spolno nasilje (takih je na vzorcu 6%) se je o tem pogovarjalo s sošolcem ali sošolko oz. s prijateljem ali prijateljico (38%). 23% anketiranih z izkušnjo se je o njej pogovarjalo s starši. Tisti, ki se o tem niso pogovarjali, so kot razlog navedli strah pred nerazumevanjem, strah na splošno in strah pred tem, da ne bi verjeli.

To so tudi razlogi, ki jih med drugimi za nerazkritje navaja Svet Evrope (Titley 2005), ki opozarja, da se o spolnem nasilju še vedno premalo govori in ozavešča. Predvsem žrtve spolnega nasilja o njem velikokrat ne upajo govoriti, kaj šele prijaviti ga organom pregona, saj se doživljajo kot sokrive ali pa se bojijo odziva okolice in dodatne viktimizacije. Zato je potrebno še posebno pozornost nameniti pojmu človekovih pravic tudi v sklopu podajanja informacij o spolni vzgoji.

Za poskus ali izvršitev posilstva so dijaki najbolj prepričani, da predstavlja spolno nasilje, sledi nepotrebno dotikanje, neželjeno namigovanje, nagovarjanje na spolnost, spolno obrekovanje in drugo. Za žvižganje za nekom so anketirani v povprečju najmanj prepričani, da predstavlja

primer spolnega nasilja, sicer pa je le-to odvisno od spola. Ženske so prej prepričane, da neko dejanje predstavlja dejanje spolnega nasilja, kakor moški.

Spolno vedenje mora sicer še vedno ostati intimna zadeva, odločitev vsakega posameznika, vendar je predpogoj dobro informiranje na osnovi znanstveno preverjenih in relevantnih strokovnih dejstvih. Šole so eden izmed pomembnih dejavnikov v izvajanju vzgoje in ozaveščanja o zdravem načinu življenja, tudi na področju spolne vzgoje. Šola je prostor, ki posredno in neposredno sooblikuje izkušnje, stališča, znanje, vrednote in ravnanje. Izobraževanje in različne preventivne dejavnosti lahko vplivajo na zmanjšanje tveganja na različnih področjih. Šole morajo otrokom in mladostnikom posredovati verodostojne informacije in znanja. Dajati jim morajo možnost, da na podlagi znanja in lastnih izkušenj razpravljajo o različnih tematikah, tudi vsebinah s področja spolnosti. Ključno je zagotavljanje vsebin vzgoje in izobraževanja za spoštljive odnose in komuniciranje ter zdravo spolnost v učne načrte za celotno populacijo otrok in mladostnikov. Na to, da so mladi premalo informirani o spolnosti kažejo tudi podatki prve nacionalne raziskave spolnega vedenja Slovencev iz leta 2000. Avtorji raziskave poročajo, da so moški in ženske z zgodnjimi spolnimi odnosi poročali o številnejših spolnih partnerjih, torej bolj tveganem spolnem vedenju tudi kasneje v življenju. Poleg tega so moški z zgodnjim prvim spolnim odnosom poročali o pogostejših spolno prenosljivih okužbah in so pri spolnem odnosu redkeje uporabili kondom. Ženske z zgodnjimi spolnimi odnosi pa so pogosteje poročale o najstniških nosečnostih. 16 odstotkov moških in polovica žensk, ki so imeli prvi spolni odnos pred 16. letom starosti, je menilo, da je bilo to prezgodaj. Da bi takrat, ko so imeli prvi spolni odnos, morali vedeti več, pa je izjavilo približno tri četrtine moških in žensk. Med temi jih je večina dejala, da bi o spolnosti najraje izvedeli več od staršev. Spolna vzgoja v šoli pa je bila na drugem mestu med najbolj zaželenimi viri informacij o spolnosti za ženske in na tretjem za moške (Klavs I, 2006).

5 ZAKLJUČEK

Govoriti o vlogi šole, ki tako korenito posega v življenje vsakega posameznika je zagotovo izjemnega pomena. Skozi šolska vrata v nekem obdobju vstopajo cele generacije otrok. Dnevno se v šoli srečujejo za vzgojo in izobraževanje tako pomembni partnerji kot so učenci, učitelji in starši. Vsi in vsak posameznik prinaša v to okolje nekaj svojega, enkratnega in, ko se to združi v razrednem in šolskem okolju, se začneja specifično šolsko življenje, vpeto v okolje in širšo družbeno skupnost. Poznati otroke, njihova hotenja in potrebe v obdobju odraščanja je zelo pomembno tudi za tiste, ki vstopajo v šolsko življenje s posebnimi nalogami.

Glede na to, da je znanje vrednota, da je zdravje vir, ki daje človeku določene možnosti, da spolnost sestavljajo tudi naša načela, prepričanja in vrednote, naš odnos do sebe in drugih, naša telesna podoba in samospoštovanje, je morda le čas, ki ga živimo tisti, ki nam na pot postavlja toliko dilem pri uresničevanju dokazano pravilnega pomena vzgoje za zdravje mladih generacij. Vsem nam ostaja na poti v tretje tisočletje obveza, da najdemo pot do mladih in nam vsak izmed njih postane dragocen, vreden našega časa in posredovanja znanja, vrednot in pomoči za graditev njihovih lastnih stališč do spolnosti. Šola je zagotovo mesto, kjer se da s sistematično vzgojo za zdravje dosegati pri učencih in mladostnikih napredek v odgovornem ravnanju do lastnega zdravja in zdravja drugih, tudi v povezavi s spolnim zdravjem.

Cilj našega raziskovalnega dela je bil pridobiti in analizirati čim več podatkov o podajanju vsebin s področja spolnosti v okviru obveznih izbirnih vsebin pouka vzgoje za zdravje v srednjih šolah, osvojenem znanju, predvsem pa o stališčih, mnenjih in odnosu mladih do teh vprašanj. Pričakujemo, da bodo podatki naše raziskave služili nadaljnjim raziskavam, predvsem pa osnutkom in predlogom za načrtovanje in pripravo prenove učnega programa vzgoje za zdravje in spolne vzgoje v okviru le-te, ter kasnejšo evalvacijo. Vzgoja za zdravje ter še posebej spolna vzgoja v srednjih šolah nujno potrebuje prenovo in "vidnejše mesto" v vzgojno izobraževalnem sistemu za srednje šole v Republiki Sloveniji.

6 CITIRANA DELA

Arko U, Hrovatin M, Jazbec R. Zdravstvena vzgoja v osnovni šoli. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1991.

Shapiro S, Flaherty - Zonis C. Uvod v spolno vzgojo. Ljubljana, Sklad za odprto družbo, 1994.

Luznar N, Šmit M. Sistem zdravstvene vzgoje v Zdravstvenem domu Ljubljana-Vič-Rudnik: Programirana zdravstvena vzgoja v šolah in vrtcih. Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi. IS, 2004: 1-4.

Jerček H in sod. HBSC Slovenija 2006. Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2007: 173 – 82.

Belovič B. Znanje o spolnosti in aidsu ter spolno vedenje mladih, pogoj za preprečevanje okužbe z virusom HIV. Specialistična naloga. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Medicinska fakulteta, Inštitut za socialno medicino in higieno, 1997.

Verban Z, Belovič B, Benkovič A. Kviz o aidsu – zanimiva oblika zdravstvene vzgoje. Obzor Zdr N 1999; 33: 175-8.

Pinter B in sod. Spolno vedenje slovenskih srednješolcev v letu 2004. Zdrav Vest, 2006; 75: 615-9.

Kontič T. Spolno vedenje velenjskih srednješolcev. Diplomsko delo. Fakulteta za družbene vede, Univerza v Mariboru. Maribor, 2009.

Hoyer S in Stjepanovič A. Spolna vzgoja mladostnikov. Obzor Tdr VN, 1997; 31: 147-53.

Bojc K. Spolno nasilje v srednjih šolah. Diplomsko delo univerzitetnega študija. Fakulteta za organizacijske vede, Univerza v Mariboru, Kranj, 2007.

Hafner A, Lesjak K. Spolnost in mladostniki – pregled pristopov v različnih evropskih državah. Gorenjski bilten javnega zdravja 2007; 1 (4): 20-1.

Douglas K. sexuality Education: A More Realistic View of its Effects. Journal of School health, 2009; 55: 421-4.

Eun Young S, Pruitt BE, McNamara J, Colwell B. A Meta-Analysis Examining Effects of School Sexuality Education Program on Adolescents' Sexual Knowledge, 1960-1997. Journal of School Health, 2009; 70: 413-6.

Jacobs CD, Wolf EM. School Sexuality Education and Adolescent Risk-Taking Behavior Jacobs. Journal of School Health, 2009; 65: 91-95.

Kirby D, Laris B, Rollery L. sex and HIV Education Programs: Their Impact on Sexual Behaviors of Young People Throughout the World. Journal of Adolescent Health, 2007; 40 (3): 206-217.

Bajt, Maja, in Mateja Gorenc. *Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju: HBSC Slovenija*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2007.

Brown, James Dean. „Questions and answers about language testing statistics: Skewness and kurtosis.“ *JALT Testing & Evaluation SIG Newsletter*, 1997: 20-23.

Cramér, Harald. *Mathematical methods of statistics*. Princeton: Princeton University Press, 1999.

Ferligoj, Anuška. „Razvrščanje v skupine.“ *Zbirka metodološki zvezki* (Raziskovalni inštitut, Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo), 1898.

Field, Andy. *Discovering Statistics Using SPSS*. London: SAGE Publications, Inc., 2009.

Johnson, Richard A., in Dean W. Wichern. *Applied Multivariate Statistical Analysis*. London: Pearson Education, Inc., 2007.

Kline, Paul. *An Easy Guide to Factor Analysis*. London: Routledge, 1993.

Lavrič, Miran. *Mladina 2010: družbeni profil mladih v sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino, 2011.

Lekič, Ksenija. Mladinski program To sem jaz - mrežni poskus porazdeljene odgovornosti = Youth programme "This is me" - a net experiment of divided responsibility. *Bilt.-ekon. organ. inform. zdrav.*, 2009, letn. 25, št. 4, str. 131-133.

Lobe, Bojana, in Sandra Muha. *Internet v vsakdanjem življenju slovenskih otrok in mladostnikov*. Ljubljana: Center za metodologijo in informatiko, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, 2011.

Pinter, Bojana. „Spolno vedenje slovenskih srednješolcev v letu 2004.“ *Zdravstveni vestnik*, 2006: 615-9.

Podkrajšek, Damjana, Konec Juričič, Nuša, Eržen, Ivan, Lekič, Ksenija. Mladostniki jo potrebujejo: spletna stran www.tosemjaz.net. *Isis* (Ljubl.), 2002, letn. 11, št. 7, str. 62-65.

Rogelj, Tina. *Diplomsko delo: Prvi spolni odnos pri Slovencih in Slovenkah*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2008.

Statistični urad Republike Slovenije. *Klasifikacija statističnih teritorialnih enot v Evropski Uniji - NUTS*. brez datuma. http://www.stat.si/tema_splosno_upravno_nuts.asp (poskus dostopa 23. 10 2012).

Titely, Gavon, ured. *Mladi in preprečevanje nasilja: priporočila za mladinsko politiko*. Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK: Urad za mladino Republike Slovenije, 2005.

Vehovar, Vasja, Tina Činkole, Andraž Petrovčič, in Saša Mašič. *Spletne skupnosti 2010*. Ljubljana: Center za metodologijo in informatiko, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, 2010.

Zavod za zdravstveno varstvo Celje. *Zaključno evalvacijsko poročilo: Rezultati programa To sem jaz v šolskem letu 2011/12*. Celje: Zavod za zdravstveno varstvo Celje, 2012.

Zdešar, Polona. „Statistični urad Republike Slovenije.“ *Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v gospodinjstvih in posameznikih, Slovenija, 2012-končno poročilo*. 5. oktober 2012. http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5037 (poskus dostopa 5. november 2012).

5 PRILOGA 1: ODGOVRI NA ODPRTA VPRAŠANJA

KAJ MENIŠ, DA SODI K POUKU SPOLNE VZGOJE?

analni sex
čokolada
demonstracije (2)
parjenje
podrobni pregled vagine
položaji (3)
porniči
porno
pornografija
praksa (3)
praksa sploh
seks
učenje položajev (kamasutra)
zaščita

KJE SI DOBIL INFORMACIJE O SPOLNOSTI?

fanta
izkušenj
od nonota
od prijateljev
od punce
OŠ (2)
OŠ, ko smo imeli predavanje o spolnosti
partnerja
po lastni izkušnji
porn hub
porniči
porno filmi
praktično
praktično (splošno znanje)
predavanje na šoli
redtube
sam se naučil
sam sem jih sprobal
sestrične
sexshop
splošno sklepanje
telefon (2)
 xnxx
zdravstveni dom

V OKVIRU KATERIH PREDMETOV SI V ŠOLI POSLUŠAL/A VSEBINE S PODROČJA SPOLNE VZGOJE?

delavnice (4)
delavnice na šoli
družba in etika
dva sta nam prišla predavat (2)
etiki
imeli smo posebne delavnice
izbirna vsebina
kemija
na predavanju
na treh kraljih v brunarci
nadomeščanje posameznih predmetov
naravoslovje (2)
naravoslovni dan (6)
naravoslovni dan v OŠ
ne vem
NWM
ob projektnih dnevih
obvezne izbirne vsebine, naravoslovni dan
OIV in predavanje v obliki gledališke igre
OŠ (3)
organizirane ure o spolnosti
poseben dan - naravoslovni
poseben dan
poseben dan namenjen spolni vzgoji
posebna ura namenjena temu
pouk kuharstva
predavanja (7)
predavanja v okviru OIV
predavanja v OŠ
predavanje (12)
predavanje o spolni vzgoji
predavanje smo imeli
predavanje v šoli
pri etiki v osmem razredu
pri pregledu pri zdravniku
pri sistematskem pregledu
pri spolni vzgoji
pri uri, ki jo je predaval zaposleni na rdečem križu
proste izbirne ure
sistematski pregled (12)
slovenščina (3)

spolna vzgoja (3)
trije kralji (brunarica)
varovanje zdravja
vzgoja za zdravje

KDO JE PREDAVAL VSEBINE S PODROČJA SPOLNE VZGOJE?

Debela učiteljica iz zdravstvene šole Jesenice.
Erik Vidmar (2)
gdč. Eva
gdč. Nives
ginekolog (2)
gospod in gospa, ki sta vodila predavanje
igralec, ki nas je vodil skozi življenje
šolska svetovalna delavka
župnik (2)
Majda
nek drug predavatelj
neka psihologinja
oče (2)
poseben predavatelj
predavatelj (5)
predavatelja
psihologinja iz ZD
socialna delavka
specialist
strokovnjak
strokovnjak na tem področju
učitelj na OŠ
učitelj OŠ
učiteljica
učiteljica biologije
zaposleni pri ?
zaposleni v zdravstvenem domu
zunanji delavci (2)

ALI SI KATERE VSEBINE POGREŠAL/A?

animacije in praksa
bolj direktne odgovore
bolj podrobno
dejanski proces
direktno pogovarjanje glede spolnosti
istospolna usmerjenost
kaj se dogaja med spolnimi odnosi
kako pripraviti starše do razgovora, kaj je
najbolje narediti v primeru nosečnosti
kamasutra
kdaj
kdaj smo pripravljeni?
masturbiranje
medsebojni odnosi med spoloma

nasploš o spolnosti
ni važno
nič ni bilo o samozadovoljevanju
o boleznih
o kontracepciji
odnose z družino in partnerjem
odnosi med partnerjema
opa copa
porniče
postopek spolnega odnosa
praksa (7)
prakso
prvi spolni odnos
razlago posameznih pojmov
različne vrste
seks
spolni odnos
spolni odnosi
tiste, ki se tičejo tebe osebno
trdi seks
več informacij o zaščiti
več kontracepcijskih načinov
več o spolnih odnosih
več o spolnosti in manj o odnosih
(družbenih)
večina
veliko (2)
video prikaz
video prikaze
video prikazi oz. demonstracija
vpliv na osebne posledice
vsebine so povsem splošne, zelo malo jih je
"praktičnih"
zaščita, bolezni

ALI BI ŽELEL/A IMETI V ŠOLI MOŽNOST INDIVIDUALNEGA RAZGOVORA O VPRAŠANJIH V ZVEZI S SPOLNOSTJO?

ampak anonimno
anonimnimi vprašanji za učitelja
dijaki (navedel več odg.)
dijakinje
ginekolog/zdravnik
in med. sestro
kakorkoli anonimno
LaToyo1
medicinska sestra
medicinsko sestro
nekom, ki se razume v to
odvisno komu bi zaupala
prijatelji
profesorica angleščine

profesorji
psihiatrom
sošolci
sošolko
tajnico
učitelj spolne vzgoje
z osebo, ki se ukvarja s tem
zdravnico
zdravnikom ali medicinsko sestro
zdravstvenim delavcem ali specialistom za
to področje

KAJ NA SPLOŠNO MENIŠ O SPOLNI VZGOJI V OKVIRU ŠOLE?

dovolj je, če imamo le v 9. razredu ali pa v 1.
letniku
jaz ne potrebujem, a menim, da je lahko
koristna
mogoče
Mogoče le kot nekajkratno predavanje.
možno
morali bi jo imeti
ni potrebna, ker mladi vse izvejo prek
prijateljev in medijev
nujno potrebna
odvisno, če otroci ne vedo da; če pa vedno
ne

KAJ MENIŠ O UVEDBI SPOLNE VZGOJE V ŠOLI KOT POSEBNEGA PREDMETA?

a in b
deluje dokaj nepotrebno
dreams come true
lahko bi bil bolj splošen predmet
že preveč ostalih predmetov
Namesto kakšnega drugega nepotrebne
predmeta bi bilo vredno!
ne (5)
ne bi bilo dobro - imamo preveč predmetov
ne odobravam (2)
ne zdi se mi potrebno
ne, mislim, da ni potrebna, ker saj povečini
vemo vse kar želimo
ne, ni potrebno
nebi je bilo
nepotrebno
ni potrebno
odlično (3)
popolnoma odveč
super
več predavanj o tem
zdelo bi se mi super

KAKŠNA OBLIKA POSREDOVANJA VSEBIN O SPOLNI VZGOJI BI BILA ZATE NAJBOLJŠA?

da se dijak sam pogovarja s profesorico
individualni razgovor
individualno
jaz predavam
medosebno sodelovanje
ne rabim vsebin
nič (3)
oboje (3)
oboje je prav in uporabno
pogovor med vrstniki
posamezno s kako učiteljico
praksa (8)
praksa v razredu
prebereš kaj, da sam pogledaš
predavanje v razredu le nekaj ur (npr. vsak
teden 2x, en mesec)
pride en, ki je študiral o tem in nam razloži
razgovor z učiteljico v kabinetu
z profoksi bi gledal odrasle filme

S KOM BI SE TI NAJLAŽJE POGOVARJAL O SPOLNOSTI?

blondinko
brati, sestrami
bratom (5)
dijakinje
fant
fantom (12)
fantom, sestrično
LaToyo
najboljša frendica
njo
partnerjem
prijateljica
prijateljico
psihiatrom
punco (5)
razredničarko
s fantom (4)
s fantom, ki ga nimam
s fantom/punco
s folkom na forumih, ki jih ne poznam,
4chan.org
s punco (6)
s sestro (5)

s starši in prijatelji
sestra (2)
sestrično
sestro (5)
simpatijo
sosedo
starejšo sestro
svojim fantom/svojo punco
teta
z bratom/sestro
z lepoticiko
z neznanci preko interneta

KAJ MENIŠ O KONDOMU?

čudno, ampak varno (2)
bolj poceni
bolje je brez
da se tisti nedostopen
dober, vendar imam slabe izkušnje
dobra zaščita pred zanositvijo
hudič, če pokne
je boljše brez
je delno primerno kontracepcijsko sredstvo
je dokaj dobra zaščita (2)
je dokaj v redu, vendar ni povsem varen
je krneki, ker z njim ne občutiš pravega seksa
je najlažje dostopna zanesljiva zaščita pred neželjeno nosečnostjo in spolnimi okužbami
je preventivno sredstvo pred sp.
prenosljivimi okužbami in pred nezaželeno nosečnostjo, vendar ni zanesljiv
krneki
liži ti sladoleda ovit v vrečki
najbolj učinkovita zaščita (1)
ni 100%
ni 100% zaščita, zato je boljša dvojna zaščita, kontracepcijski tableti + kondom
ni dober, da ima kondom
Ni mi všeč! Plastika škoduje okolju, tega pa ne odobravam!!!!
ni povsem varen, ker lahko počí
ni pravega občutka
ni udobno
ni vedno najboljša zaščita
ni zanesljiv (2)
niso 100%
pejt čistaka
premejhni so
primerna, a ne zanesljiva zaščita
primerno kontracepcijsko sredstvo, vendar ne toliko zanesljivo
priročen

seks s kondomom je isto kot lizanje sladoleda čez šipo
sošolka ga žal ne uporablja
to je isto, kot čokolada z ovitkom
upočasni orgazem pri moških
uporabni a bedni
v teoriji se mi zdi zaupanja vreden, ne znam ga pa uporabljati
vredu, a ne popolnoma zanesljiva
zaščita proti nosečnosti
zelo dober
zelo masten, neprijeten okus
zelo sluzast, uporaben kot balon

ALI MENIŠ, DA SI DOVOLJ INFORMIRAN O SPOLNOSTI?

ali bdi
bolezni, kdaj začeti
delovanje spolnih organov med odnosom
izkušnje
Kaj povzroča izraze na obrazu in reflekse za vzdihne in kaj tako zmatra med spolnostjo
kaj več o boleznih
kakšen je občutek, ko prvič seksaš
kakšen video
kako najbolje dosežeš užitek
kako natakiniti kondom
kako prelisičiti dekla da bo seksala z mano
katere so spolno prenosljive bolezni
kontracepcija
še mnogo stvari
želel bi še več informacij nasplošno o spolni vzgoji
nekaj sigurno še
o kamasutri
o odnosih
o prenosu bolezni, o kontracepciji
podrobnosti
položaji, izkušnje, nevarnosti
potek
praksa
priprava, zaščita (več vrst)
splošno
to že na splošno bi smela biti "tabu" tema
tveganje, preprečevanje tveganj
več o boleznih
več o boleznih in kontracepciji
več o boleznih in preprečevanju
več o kontracepciji
več o kontracepciji, boleznih
Več o nevarnostih in ostalih spolnih boleznih.
več o spolnih boleznih

več o spolno prenosljivih boleznih
več o zaščiti
veliko
vse (kako začeti...mnogo vprašanj)
vse kar še (ne vem)
vsebin je dovolj, a si za njih vzamemo
premalo časa

KAJ JE ZATE SPOLNO NASILJE?

če med odmorom žensko tolčeš po riti in jo
grizeš po joških
grizenje
grobi spolni odnos
otipavanje v pričo drugih ljudi
otročka pornografija
pedofilija
pedofilija, kazanje spolnih organov
pedofilstvo
poljubljanje
posilstvo (2)
posilstvo živali
prckanje na kurbnhausu
prijemanje intimnih delov
siljenje v spolne odnose
slačenje
spogledovanje
umor med posilstvom
uporaba španske muhce

ALI UPORABLJAŠ KONTRACENCIJO? KATERO?

REDNO

kondom (62)
kondom, kontracepcijske tabletko
kondom, prekinjen spolni odnos ob varnih
dnevih
kondom, tabletko
kondomi (3)
kondomi, kontracepcijske tabletko
kontracepcijske tabletko (4)
kontracepcijske tabletko, kondom (2)
kontracepcijske tabletko (8)
kontracepcijski tableti
kontracepcijski tableti, kondom
prekinjen spolni odnos
tabletko (7)
tabletko, kondom (2)
tabletko (11)

OBČASNO

kondom (18)
kondom, prekinjen spolni odnos
tabletko (2)
tabletko
tabletko (4)

NIKOLI

brez veze
diafragma
ker bolj paše
ker imama kondom
ker je neploden
ker je spolni užitek manjši ter ker si zaupava
ker se mi ne zdi potrebno
škoda €
škoda keša (2)
neda se nam
prekineva odnos, po tabletkah sem se namreč
zredila, kondom pa zmanjšuje užitek
prekinjen odnos
prekinjen spolni odnos (2)
tabletko
tabletko
zaradi tega, ker se znam ustavit
zato (2)
zato ker dobro sede brez
zato ker ne
Zato ker ne.
zato, ker je to tak, kot bi sladoled čez okno
lizo

ALI BI ŽELEL NA KONCU ŠE KAJ DODATI?

Anketa je bila zanimiva, bilo je prijetno
reševati.

Anketa mi je bila zelo všeč, saj bi s tem lahko
mlade naučili kaj več o spolnosti, če bi
vedli dopolnilne ure pouka o spolnosti in
spolni vzgoji.

Anketa se mi je zdela zelo poučna.

Čemu delamo to?

Čeprav se zdi spolnost nekoliko občutljiva in
nerodna tema, jo bomo v življenju
potrebovali in takrat to ne bo nerodna tema.

Čim več seksa in malo prenosljivih boleznih.

Cenejša kontracepcija. Eden od razlogov, da je mladi NE uporabljamo. Lep pozdrav.

Barca je za pedre pa majhne punčke.

Bile bi zanimive ure o spolnosti v šoli.

Bilo mi je v veselje.

blow job

Da bi lahko imeli večkrat predavanja o tem, še vedno mislim, da je premalo govora o tem.

Da bi se o spolnosti lahko poučili že v nižjih razredih.

Da je seks najboljši užitek.

Dodal bi, da je vprašalnik totalno brezvezen.

Dodala bi to, da bi se lahko veliko več pogovarjali o spolnosti.

Fajn anketa.

Fukanje je zabavno.

Hočem boljšo malco!

Hvala

Hvala vam za zamujeno uro matematike!

Hvala za vprašalnik! Jaz upam, da ga boste koristno uporabili.

Imel bi punco =)))

Janša je kmet.

Jst mam AIDS in rabim pomoč!!!!!!!!!!!!

Ko tečem po zelenici se ponavadi zaletim v drevo ker sem mislil da v sahari ni morja in v njej avijonov.

Končno ena kul anketa!

krneki

Želel bi dodati, da bi morala biti spolna vzgoja že v OŠ v 7. razredu in potem se

mora nadaljevati še v SŠ . Sam menim, da imajo oz. imamo malo znanosti v spolni vzgoji.

Želela bi več odprtih pogovorov o tem.

Živcirate me s temi fucking anketami!

Lahko bi govorili več o istospolnosti, saj je to del današnjega vsakodnevnega življenja.

Menim, da je poučevanje o spolni vzgoji zelo pomembno in želela bi, da bi postal predmet v šoli ali, da bi jo vsaj omenjali.

Menim, da smo v OŠ in SŠ mladostniki premalo informirani o spolnosti, večinoma zato, ker učitelji/prof. mislijo, da še nismo dovolj stari. Bilo bi zelo pametno, zdravo in koristno, da bi uvedli predmet

Mislim, da bi bila primerna šolska vzgoja o tem, saj veliko deklet naredi napake.

Mislim, da bi morali spolno vzgojo prej uvediti (8. razred).

Mislim, da bi se morali več pogovarjati o spolnem nasilju in prepričati otroke, da povejo staršem, ko se jim to zgodi.

Mislim, da bi vsako leto, ne glede na starost, morali imeti predavanje o spolnosti tj. boleznih, zaščiti.

Mislim, da pouk o spolnosti ne bi bil preveč dober, razen če bi potekal v OŠ , ko je še čas. Pozneje pa mladi izvejo že preveč od svojih vrstnikov in prijateljev in če mene prašate potem se mladi ne bi več zanimali. (npr. jaz ne poznam vseh spolnih bolezni in bi jih že morala spoznati)

Rad rišem risbe s spolno vsebino. Rajši imam narisano pornografijo kot posneto. Zelo rad imam pornografijo z igralci, junaki, prijatelji, ki jih ne poznam (npr. junaki iz risank ali pravi prijatelji/prijateljice). Včasih se samozadovoljujem tudi po 6-krat v enem dnevu, vendar sem prepričan, da je to

mogoče le v času pubertete. Rad imam pornografijo z mladimi osebami, vendar se zavedam, da je posneta pornografija take vrste nelegalna. Zato rad gledam nariasno/naslikano pornografijo z mladimi osebami. Po mojem mnenju sem kar malce poseben, vendar imam občutek, da bo to trajalo le za čas pubertete.

Mladi se premalo zavedajo kaj prinašajo spolni odnosi. V svoji radovednosti lahko storijo, ki pa je na žalost nepopravljiva. Menim, da jih v spolnost ženejo tudi pritiski sovrstnikov.

Morali bi biti bolj obveščeni o spolnih odnosih. Da, kako se to počne, pa zaščita. Nekateri poznajo samo kondom.

Morali bi imeti predmet spolne vzgoje. Je že prepozno, ampak vseeno.

Morali bi uvesti spolno vzgojo kot glavni predmet.

Ne

Ne bi dodal, hvala.

Ne bi želel kaj dodati.

Ne hvala. Bilo je zanimivo.

Odlična anketa!

Otroci se že zelo kmalu srečajo s spolnostjo vendar o njej nič ne vedo, to že pri starosti 8 let. Razne fotografije, gledanje TV. Nekateri se pri 12 odločijo za spolni odnos in sploh ne vedo, kaj je to.

Plastika škoduje okolju!!!

Pomembna in zanimiva anketa.

Potrebne je več govora o posilstvu in ukrepanja proti temu.

Premalo se učimo o spolnosti. Nekateri otroci so bili spolno nasiljeni, samo tega ne

upamo povedati, ker nas ne bi razumeli. Mogoče bi nas mogli VI!!!

Primerno bi bilo, da bi se v srednjih šolah izoblikoval predmet spolna vzgoja in bi bil na urniku vsaj enkrat na teden, saj je veliko dijakov neizobraženih.

Punce bi se morale naučiti fafati.

Rad bi se zahvalil vsem, ki mi kupujejo kondome.

Rad gledam pornofilme

Rad bi, da imamo na šolah predmet spolna vzgoja.

Saša seksa z Aljažem.

Seks je pol zdravja.

Seks na eks - vedno se smej.

Seksaj, seksaj dok si mlad, dok ti kxxxxc može stat.

Sex je gud :)

Spolna vzgoja je v OŠ in na sistematskih pregledih priporočena, v srednji šoli pa zgrešena.

Spolnost je pomembna, saj se tako razmnožujemo, ampak samo, če si želita oba in poskrbita za potrebno zaščito.

Super anketa! :)

Ta anketa se mi zdi prijetna.

Ta vprašalnik se mi zdi brezvezen. Vnaprej prosim, da ga ne dobim več.

Tema spolnost je že danes tabu in sem vesela, da smo dobili to anketo, saj le z več pogovora lahko dosežemo več ozaveščenosti pri mladih. Tudi kakšna ura spolne vzgoje bi bila koristna v srednjih šolah.

Upam, da boste s to anketo kaj storili in da boste mladim bolj zgodaj začeli predavati o

tem, saj zdaj s spolnimi odnosi začenjajo vedno mlajši.

Upam, da boste te podatke pametno uporabili.

Upam, da se bo spolna vzgoja dodala na šolski urnik, saj bi po mojem tako preprečili oz. zmanjšali število nosečnic pri 16 letih ter bi bili bolj previdni.

Upam, da se bodo uvedla ure spolne vzgoje, saj pri sebi vidim, da bi pri teh letih rada vedela več o tem kot vem in kolikor vem se zadnje čase dogajajo spolni odnosi pri zelo mladostnih letih (12, 13 let)

V šoli bi lahko imeli ta predmet.

V šoli bi morali v vseh letnikih uvesti spolno vzgojo.

Več anonimnih internetnih strani za vprašanja pri spolnosti.

Več delavnic po OŠ.

Vedno več mladih že v OŠ imajo spolne odnose - zato bi bilo potrebno, da se že v OŠ učenci srečujejo s temami kot so spolnost, kontracepcija.

Vsa čast Durexu!

Vsekakor je potrebno nam posredovati informacije, toda ne nas preveč obremenjevati.

Za preprečevanje boleznih in nezaželenih nosečnosti bi moralo biti informiranje ŠE VEČJE (ogledi videov).

Za spolne odnose je nujno potrebna ljubezen.

Zakaj pri spolno prenosljivih boleznih ni napisano bolezen poljuba? Pri najstnikih (puncah) je to zelo možna bolezen in večina sploh ne ve kaj je.

Zanimiva vprašanja.

Zdi se mi pravilno, da rešujemo take in podobne vprašalnike, saj začnemo tudi sami razmišljati o tem.

Zdi se mi, da je spolnost nekaj povsem naravnega in da bi v šolah lahko uporabljali bolj sproščene in nebanalne načine razgovora o spolnosti.

Zdi se mi, da niso vsi najstniki tako neumni, kot delujejo.

Zelo dobra tema.

Zelo mi je bila všeč ta anketa.

Zelo rad imam punco, ona pa mene ne mara. Kaj naj storim? Poznava se že dobro leto, veliko časa preživiva skupaj, vendar zdi se mi, da ji grem na živce. Po srcu sem dober fant, vreden zaupanja. Želim si je bolj kot kar koli na svetu. Bolj kot sladoled.

Zelo zanimiva anketa.

Zelo zanimiva anketa. Sama zelo podpiram ankete in predavanja saj mladina malo ve o tem, zato jim je žow.

6 PRILOGA 2: OSNOVNE OPISNE STATISTIKE

	Spol %; prilagojeni std. Reziduali		Cr's V	sig	Tip izobraževanja %; prilagojeni std. reziduali			Cr's V	sig	Ali si že poslušal/a vsebine s področja spolne vzgoje? %; prilagojeni std. reziduali		Cr's V	sig
	moški	ženski			gimnazija	Srednja šola	Poklicna šola			da	ne		
Tabela p: 3 Kaj meniš o uvedbi spolne vzgoje v šoli kot posebnega predmeta?													
Zdelo bi se mi v redu	65,2;4	50,1;-4	0,15	0,00	49,5;-3,3	60,3;1,7	64,2;2,1	0,124	0,00	53,8;-2,4	64,5;2,4	0,09	0,02
Bolje je, če je v okviru drugih predmetov	34,8;-4	49,9;4			50,5;3,3	39,7;-1,7	35,8;-2,1			46,4;2,4	35,5;-2,4		
Tabela p: 4 Kakšna oblika posredovanja vsebin o spolni vzgoji v šoli bi bila zate najboljša?													
Predavanje v razredu	76,6;3,2	66,8/-3,2	0,18	0,00	68,9/-1,2	68,8/-1,2	80,7/3	0,08	0,02	69,7/-0,5	71,4/-0,5	0,03	0,75
Razgovori in delavnice z učitelji v okviru manjše skupine dijakov	17,3/-4,6	31,3/4,6			27,9/1,8	25,8/0,5	16,3/-2,9			26,9/0,7	24,5/0,7		
Drugo	6/3	2,1/-3			3,1/-1,1	5,3/1,7	-0,7			3,5/-0,4	4,1/0,4		
Tabela p: 5 Ali bi želel/a imeti v šoli možnost individualnega razgovora o vprašanih v zvezi s spolnostjo?													
Ne	81,8/0,4	80,6/-0,4	0,06	0,47	80,3/-4	83,9/1,8	76,1/-1,7	0,08	0,17	82,4/2,0	76,1/-2	0,10	0,06
Da, s profesorjem	6,9/0,7	5,6/-0,7			5/-1,4	6/-0,3	9,8/2,1			6,1/0,1	6/-0,1		
Da, z razrednikom	1,8/-1,5	3,5/1,5			2,4/-0,7	2,7/-0,2	4,3/1,2			2,1/-2,5	5,5/2,5		
Da, s psihologinjo	6,6/-0,7	7,9/0,7			9,4/-2	5,1/-2,1	7,4/0,0			6,7/-1,5	10/1,5		
Da, s/z (navedi)	2,9/0,6	2,3/-0,6			2,9/0,4	2,4/-0,3	2,5/-0,1			2,7/0,1	2,5/-0,1		
Tabela p: 6 Ali meniš, da si dovolj informiran/a o spolnosti?													
Da	71,5/3	61,9/-3	0,113	0,00	63,7-1,5	66,7/0,2	71,7/1,6	0,1	0,00	68,6/2,9	57,7/-2,9	0,100	0,013
Ne	7,9/0,2	7,5/-0,2			11,7/3,8	5,7/-1,8	3/-2,6			7/-1,8	10,9/-1,8		
Ne vem	20,7/-3,3	30,6/3,3			24,5/-0,8	27,5/0,9	25,3/-0,2			24,4/-2,0	31,3/-2,0		
Tabela p: 7 Kje si dobil/a informacije o spolnosti?													
Od zdravstvenih delavcev	34,7/-4,4	49,5/4,4	0,15	0,00	47,9/2,9	39,6/-1,3	35,1/-2,1	0,10	0,01				
V šoli pri pouku	57,2/-1,6	62,5/1,6	0,05	0,11	65,6/2,7	58/-1,1	53/-2,1	0,1	0,01				
Od staršev	27,2/-4	40,2/4	0,14	0,00	38/1,9	33,4/-0,5	28,6/-1,8	0,07	0,09				
Starih staršev	4,2/1,8	2,1/-1,8	0,06	0,07	1,8/-2,1	3/-0,4	7,1/3,1	0,11	0,01				
Bratov, sester	12,5/-1,3	15,7/1,3	0,01	0,18	12,2/-1,4	16/1,3	14,3/0,1	0,05	0,35				
Prijatelj, prijateljica	48/-1,6	53,6/1,6	0,06	0,10	52,3/0,6	50,6/-0,3	50/-0,4	0,02	0,84				
Iz knjig, revij, zbirank	34,5/-5,9	54,5/5,9	0,2	0,00	55,7/5,3	36,4/-4,3	41,1/-1,3	0,18	0,00				
Televizije	44,9/4,6	29,8/-4,6	0,16	0,00	37/0,3	35,5/-0,4	36,9/0,1	0,02	0,91				

Interneta	74,7/8,5	45,8/-8,5	0,29	0,00	59,6/0,5	57,5/-0,5	58,9/0,0	0,02	0,87				
Drugje	3,7/1,4	2,1/-1,4			1,8/-1,8	4,4/1,9	3/0,0	0,07	0,12				
Tabela p: 8 Ali meniš, da je znanje o spolni vzgoji v šolah posredovano pravočasno?													
Da	49,9/1,4	45/-1,4	0,05	0,3	48,7/0,9	47,2/0,1	42,8/-1,2	0,06	0,13	50,7/-4,1	34,5/4,1	0,146	0,00
Ne	29,1/-1,4	33,6/1,4			33,1/0,9	31,0/-0,2	28,9/-0,8			30,2/1,4	35,5/-1,4		
Ne vem	21/-0,1	21,4/0,1			18,2/-2,1	21,8/0,2	28,3/2,4			19,1/3,3	30/-3,3		
Tabela p: 9 Kdaj, v katerem razredu osnovne in srednje šole, naj bi po tvojem vključili vsebine o spolni vzgoji?													
Med prvim in petim razredom	11,1/2,3	6,2/-2,3	0,09	0,02	7,3/-1	9,9/1	8,9/0,1	0,04	0,54	6,4/-1,0	9/1	0,04	0,32
Med šestim in devetim razredom	88,9/-2,3	93,8/2,3			92,7/1	99,1/-1	91,3/-0,1			93,6/1,0	91/-1		
Tabela p: 10 Ali si v šoli poslušal/a vsebine s področja spolne vzgoje?													
Da	75,5/-0,9	78,1/0,9	0,11	0,00	82/3	73,1/-2,2	74,1/-1	0,1	0,00				
Ne, ker do sedaj nismo obravnavali teh vsebin	16,1/-0,9	18,5/0,9			15,4/-1,4	20,4/1,8	16,3/-0,4						
Ne, ker me takrat ni bilo v šoli	8,4/3,2	3,3/-3,2			2,6/-3	6,6/1,2	9,6/2,7						
Tabela p: 11 V okviru katerih predmetov si v šoli poslušal/a vsebine s področja spolne vzgoje?													
Pri zdravstveni vzgoji	30/0,9	26,7/-0,9	0,04	0,36	21,1/-3,7	31,4/1,5	38,2/2,8	0,15	0,00				
Pri biologiji	79,8/0,1	79,6/-0,1	0,00	0,96	84,7/3	75,9/-1,8	73,8/-1,8	0,12	0,01				
Pri športni vzgoji	2,4/0,5	1,9/-0,5	0,02	0,62	2,2/-0,2	2/-0,4	3,3/0,7	0,03	0,75				
Pri razredni uri	16/-0,2	16,6/0,2	0,08	0,84	20,1/2,5	12,7/-1,9	13,9/-0,8	0,1	0,04				
Drugo	12,5/-0,5	13,9/0,5	0,02	0,60	13,7/0,4	11/-1,3	16,4/1,1	0,06	0,34				
Tabela p: 12 Si dobil/a odgovore na vprašanja, ki te zanimajo?													
Da, na vse	39,6/0,5	37,6/-0,5	0,07	0,52	33,4/-2,7	43,4/1,8	43,4/1,2	0,11	0,03				
Da, a le delno	41/-1,5	46,7/1,5			45,7/0,9	41,8/-0,8	42,6/-0,3						
Niti da, niti ne	11,7/0,9	9,6/-0,9			14,5/3,1	7,4/-2	6,6/-1,6						
Zelo malo	1,9/1,1	3,2/-1,1			2,9/-1,3	5,3/1,3	4,1/0,1						
Nič od tistega, kar bi želel/a izvedeti	2,8/-0,1	2,9/0,1			3,5/0,8	2/-1	3,3/0,2						
Tabela p: 13 Ali meniš, da boš kaj od tega lahko uporabil/a oziroma si že uporabil/a v vsakdanjem življenju?													
Da, skoraj vse	42,8/1,3	37,7/-1,3	0,11	0,12	40,5/0,3	39,2/-0,3	39,7/-0,1	0,07	0,56				
Da, a le nekaj	39,2/0,3	38,0/-0,3			35,4/-1,5	41,2/1,1	40,5/0,5						
Niti da, niti ne	11,3/-0,2	11,8/0,2			12,2/0,8	11/-0,1	9,1/-0,8						
Zelo malo	4,6/-2,5	9,9/-2,5			8,4/0,3	7,8/-0,2	7,4/-0,2						
Nič	2,1/-0,5	2,7/-0,5			3,5/1,6	0,8/-2,1	3,3/0,6						

Tabela p: 14 Kaj meniš o kondomu?													
Je primerno kontracepcijsko sredstvo	61,8/2,7	52,6/-2,7	0,09	0,01	62,5/3,1	55,1/-0,7	46,4/-3,0	0,12	0,00	58,4/1,9	50,7/-1,9	0,07	0,53
Je dobra zaščita pred spolno prenosljivimi okužbami	71,2/-2,1	77,4/2,1	0,07	0,04	72,9/-0,8	75,9/0,9	73,8/-0,1	0,03	0,66	73,2/-1,3	77,8/1,3	0,05	0,18
Drugo	4,2/-0,9	5,6/0,9	0,03	0,35	6/0,9	4,5/-0,8	4,8/-0,3	0,03	0,63	5,8/1,3	3,4/-1,3	0,04	0,2
Ne vem	3,4/-0,6	4,1/0,6	0,02	0,57	3,1/-1,1	3/-1,2	7,7/2,8	0,09	0,02	3,7/-0,8	4,6/0,8	0,03	0,43
Tabela p: 15 Kdo je odgovoren za kontracepcijo?													
Dekle	15/0,9	12,8/-0,9	0,1	0,02	7,6/-4,9	16,3/1,5	24,7/4,4	0,159	0,00	14,2/1,1	13,8/-1,1	0,04	0,51
Fant	5/2,6	1,9/-2,6			1,6/-2,5	3,3/0,0	7,2/3,2			2,8/-1,2	4,4/1,2		
Oba	80/-2,0	85,3/2,0			90,9/5,7	80,4/-1,4	68,1/-5,5			81,8/0,4	81,8/-0,4		
Tabela p: 16 Ali ste pri pouku spolne vzgoje obravnavali temo spolnega nasilja?													
Da	36/0,9	33/-0,9	0,05	0,31	27,2/-4,2	33,1/-0,8	55,4/6,2	0,16	0,00	37,7/3,4	24,8/-3,4	0,11	0,00
Ne	43,3/0,4	42,1/-0,4			49,3/3,6	44,5/1	22,6/-5,8			40,3/-2,3	49,5/2,3		
Se ne spomnim	20,6/-1,5	24,9/1,5			23,5/0,4	22,4/-0,2	22/-0,3			22/-1,1	25,7/1,1		
Tabela p: 17 Ali si doživel/a kaj takega, kar je po tvojem spolno nasilje?													
Da	2,6/-3,2	7,5/3,2	0,11	0,01	4,7/-1,2	7,4/1,7	4,8/-0,6	0,07	0,07	6/0,6	5/-0,6	0,1	0,02
Ne	94/2,7	88,6			93/2,1	89,0/-1,3	88,7/-1			91,3/1,4	88,1/-1,4		
Ne vem	3,4/-0,4	3,9			2,3/-1,8	3,6/0,0	6,5/2,3			2,7/-2,8	6,9/2,8		
Tabela p: 18 Ali imaš fanta/dekle?													
Da	31,2/0,8	28,8/-0,8	0,03	0,43	15,7/-8,1	35,7/2,9	51,2/6,7	0,3	0,00				
Tabela p: 19 Ali sta že imela spolne odnose?													
Da	68,6/1,8	58/-1,8	0,11	0,08	61,3/-0,3	65,3/0,7	60,7/-0,5	0,05	0,77	62,9/0	62,9/0	0,00	1
Tabela p: 20 Ali se pogovarjata o spolnosti?													
Da	81,4/-1,2	87/1,2	0,08	0,22	90,5/1,5	82/-0,9	82,8/-0,5	0,096	0,3	84,5/0,1	84,1/0,1	0,01	0,94
Tabela p: 21 Ali uporabljata kontracepcijo?													
Da, redno	65,9/0,1	64,8/-0,1	0,01	0,88	65,3/0,1	65,8/0,2	63/-0,3	0,03	0,94	65,5/-0,5	6/0,5	0,034	0,65
Da, občasno	20/0,4	17,6/-0,4	0,03	0,68	6,1/-2,7	30,3/3,3	14,8/-0,9	0,26	0,00	15,8/-2,1	30,8/2,1	0,16	0,04
Nikoli	18,8/1	13,2/-1	0,08	0,31	10,2/-1,5	15,8/-0,5	25,9/2,0	0,16	0,1	14,4/-2	28,2/2	0,15	0,04

Tabela p1:			Anatomija spolnih organov	Spolno prenosljive okužbe	Puberteta	Medosebni odnosi	Nasilje v družini	Skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti	Kontracepcija
Spol	Moški	Gimnazija	49,7/4,2	45,5/5,3	43,7/2,2	38,7/0,4	37,9/0,1	48,8/5	50,2/6,7
		Srednja šola	32,9/-2,1	37,5/-1	37,7/-0,5	41,3/0,8	41,4/0,3	31,1/-3,5	36,9/-1,1
		Srednja poklicna šola	17,4/-2,4	17,1/-4,9	18,6/-2	20/-1,4	20,7/-0,4	20,1/-1,8	12,9/-6,4
		Cr's V	0,23	0,31	0,7	0,7	0,02	0,26	0,4
		Sig.	0,00	0,00	0,39	0,39	0,92	0,00	0,00
	Ženski	Gimnazija	56,3/3,1	52,7/4,7	51,4/1	53,8/2,4	37,0/-1,2	56,7/5,4	53,1/4,9
		Srednja šola	32,4/-1,8	35/-1,9	34,6/-7	31,7/-2,3	29,6/-0,8	33,3/-2,3	36,9/0,2
		Srednja poklicna šola	11,3/-2	12,3/-4	14/-5	14,6/-0,2	33,3/2,8	10/-4,5	10,0/-7,2
		Cr's V	0,15	0,24	0,11	0,11	0,1	0,27	0,34
		Sig.	0,01	0,00	0,04	0,04	0,02	0,00	0,00

Tabela p2:		Spol	Spolno prenosljive okužbe	Skrb za zdravje in odgovorno vedenje do možnih posledic spolnosti	Medosebni odnosi	Puberteta	Spolni odnosi	Kontracepcija
Tip izobraževanja	Gimnazija	Moški	36,8/-1,6	35,3/-2	31,7/-2,5	44,2/2,2	38,1/0,1	35,8/-2,7
		Ženski	63,2/1,6	34,7/2	68,3/2,5	55,8/-2,2	61,9/-0,1	64,2/2,7
		Cr's V	0,08	0,1	0,13	0,11	0,004	0,14
		Sig.	0,10	0,05	0,01	0,03	0,942	0,01
	Srednja šola	Moški	42,0/-2,4	37,1/-3,3	45,7/0	50,4/1,3	48,2/2,0	37,1/-5,2
		Ženski	58,0/2,4	62,9/3,3	54,3/0	49,6/-1,3	51,8/-2	62,9/5,2
		Cr's V	0,14	0,19	0,00	0,07	0,111	0,29
		Sig.	0,02	0,00	0,998	0,18	0,05	0,00
	Srednja poklicna šola	Moški	48,5/-2,3	56/0,1	47,0/-1,8	55,4/0	55,1/-0,2	43,1/-2,9
		Ženski	51,5/2,3	44/-0,1	53/1,8	44,6/0	44,9/0,2	56,9/2,9
		Cr's V	0,18	0,008	0,14	0,00	0,017	0,23
		Sig.	0,02	0,916	0,068	0,97	0,831	0,00

7 PRILOGA 3: POVZETKI IZ TUJE LITERATURE

Fineran S, Gruber JE. Youth at work: adolescent employment and sexual harassment. Child Abuse Negl. 2009 Aug;33(8):550-9.

Fineran in Gruber (2009) poročata o značilno večjem odstotku spolno zlorabljenih oz. nadlegovanih deklet, kot so poročali v ostalih študijah o zaposlenih ženskah. Ženske, ki so bile spolno nadlegovane, so manj zadovoljne s svojo službo in nadrejenimi. Prav tako imajo v večji meri težave z izobraževanjem, kakor njihove nezlorabljene kolegice.

V zaključku navajata, da ima spolno nasilje značilen vpliv na izobraževanje in delo spolno nadlegovanega. Ne samo, da se poslabša odnos do dela, pač pa vpliva tudi na navezanost na šolo in izobraževanje. Učitelji in ostali bi se morali zavedati negativnega vpliva spolnega nadlegovanja na delo in pozorno raziskati ta problem med tistimi, ki so zaposleni zunaj šole.

Najstniški študentje, ki so bili spolno nadlegovani, lahko zaradi slednjega zapostavijo kariero. Poleg tega je lahko ogrožena njihova fizična varnost, zato je potrebno mlade usposobiti, kako ravnati v primeru spolnega ali katerega drugega nasilja na delovnem mestu.

Ohnishi M, Nakao R, Shibayama S, Matsuyama Y, Oishi K, Miyahara H. Knowledge, experience, and potential risks of dating violence among Japanese university students: a cross-sectional study. BMC Public Health. 2011 May; 19;11:339.

Ohnishi s sod. (2011) v prispevku poroča o študiji v kateri je sodelovalo 274 študentov. Približno polovica jih je že imela vsaj eno izkušnjo s spolnim nasiljem. Anketirani verbalnega nasilja in nezaščitenih odnosov niso prepoznavali kot spolno nasilje. Udeležitev na seminarju o spolnem nasilju ni prispevala k iskanju pomoči.

Avtorji zaključujejo, da bi moral biti izobraževalni program povezan s spolnim nadlegovanjem in nasiljem ter ustreznim iskanjem pomoči uveden v zgodnji fazi adolescence, da bi lahko preprečili nasilje med njimi.

Gådin KG. Sexual harassment of girls in elementary school: a concealed phenomenon within a heterosexual romantic discourse. J Interpers Violence. 2012 Jun;27(9):1762-79.

Gadin (2012) v prispevku opisuje študijo katere cilj je bil izboljšati razumevanje izkušenj mladih deklet, ki so doživele spolno nasilje v osnovni šoli. Šest intervjujev ciljne skupne je bilo opravljenih v 1 do 6 razredih v neki osnovni šoli na severnem delu Švedske. Vsebinske analize so pokazale, da so mlada dekleta doživela verbalno in neverbalno spolno nasilje v šoli.

Zaključuje, da bi šole morale priznati in prepoznati vedenja povezana s spolnim nadlegovanjem kot potencialni problem tudi pri mladih ter razviti metode za pristop k tem skupinam.

Espelage DL, Basile KC, Hamburger ME. Bullying perpetration and subsequent sexual violence perpetration among middle school students.

J Adolesc Health. 2012 Jan;50(1):60-5.

Espelage s sod. (2012) opisuje rezultate študije v kateri so raziskovali povezavo med ustrahovanjem in spolnim nasiljem na vzorcu 1391 študentov srednjih šol v srednjezhodnih državah.

Rezultati raziskave so pokazali, da je na presečni točki 12% moških in 12% žensk že koga ustrahovalo. 15% fantov (22% punc) je poročalo, da so že širili »spolne« komentarje o drugih študentih, 5% fantov (7%punc) je širilo govornice v zvezi s spolnostjo, 4% fantov in 2% punc je že potegnilo koga za oblačila. Skozi čas so značilna tudi ustrahovanja in draženja povezana s homofobijo.

Smothers MK, Smothers DB. A sexual assault primary prevention model with diverse urban youth. J Child Sex Abus. 2011 Nov;20(6):708-27.

Smothers MK in Smothers DB v prispevku opisujeta program, ki se je izkazal za učinkovitega pri povečevanju znanja udeležencev o spolnih zlorabah, osveščenosti in iskanju pomoči ter pri opredelitvi zdravih in nezdravih odnosov.

Neprofitna organizacija s področja mentalnega zdravja je razvila socioekološki model preventive za spolne zlorabe, ki je bil vpeljan v javne šole. Cilj programa je bil promocija in ustvarjanje družbenih sprememb na področju zmanjšanja tolerance do spolnega nasilja in spolnih zlorab. Udeleženci so bili učenci 5-12 razreda šole iz Midwest City.

Chiodo D, Wolfe DA, Crooks C, Hughes R, Jaffe P. Impact of sexual harassment victimization by peers on subsequent adolescent victimization and adjustment: a longitudinal study. J Adolesc Health. 2009 Sep;45(3):246-52.

Chiodo s sod. (2009) v prispevku opisuje raziskovanje razlik med spoloma pri razširjenosti izkušenj s spolnim nadlegovanjem v devetem razredu in, kako ta prispeva k viktimizaciji odnosov in psihološkega stanja dve in pol leti kasneje.

Poročajo, da so v devetem razredu spolno nasilje doživeli tako fantje (42.4%), kakor tudi dekleta (44.1%).

Dekleta so v večji meri poročale o šalah povezanih s spolnostjo, komentarji in neželenimi dotiki, kakor fantje, ki so v večji meri poročali o homoseksualnih žalitvah ali prejemanju neželenih spolnih vsebin.

Zlorabe med dekleti so pogosto povezane z večjim tveganjem za samopoškodovanje, samomorilske misli, hujšanje, zgodnjimi zmenki, uporabo substanc in občutkom nevarnosti v šoli. Podoben vzorec je bil opažen med fanti z izjemo hujšanja in samopoškodobnega vedenja.

Avtorji zaključujejo, da je spolno nadlegovanje na začetku srednje šole močan napovednik prihodnjih šikaniranj s strani kolegov ali potencialnih partnerjev tako za dekleta, kakor tudi za fante. Zato zahteva več preventive in preprečevanja.

Mitchell KJ, Wolak J, Finkelhor D. Trends in youth reports of sexual solicitations, harassment and unwanted exposure to pornography on the Internet. J Adolesc Health. 2007 Feb;40(2):116-26

Mitchell s sod. (2007) v prispevku opisuje študijo, ki je bila zasnovana za prepoznavo trendov v prijavljanju neželenih nagovarjanjih, nadlegovanjih in neželjenih izpostavljenostih pornografije preko interneta med 2000 in 2005. V različnih demografskih skupinah mladih.

Uporabili so cross-sectional telefonska anketa 1500 uporabnikov interneta starih med 10 in 17 let.

Rezultati študije so pokazali, da se trend poročanja o raziskovalnih vsebinah razlikuje glede na starost, spol, raso in dohodek, sicer pa je upad poročanja značilen za fante in dekleta vseh starosti, vendar ne med mlajšimi in tistimi, ki živijo v gospodinjstvih z manjšim dohodkom. Povečanje poročanja med nekaterimi podkategorijami je mogoče pojasniti s povečanjem obsega uporabe interneta v zadnjih petih letih (mlajši ga začnejo uporabljati prej, revnejši kasneje nabavijo internetni priključek). Povečanje izpostavljenosti neželene pornografije je bila še posebej očitna med 1 do 12 letniki, 16 do 17 letniki, fanti in belci ter ne-hispanic mladino.

Avtorji zaključujejo, da bi bilo potrebno razviti preventivne ukrepe za zaščito tistih, ki so najbolj ogroženi. Povečanje neželene pornografije lahko izraža tehnološke spremembe, kot so digitalna fotografija, hitrejša internetna povezava in zmogljivejši računalniki, kakor tudi agresivnejše marketinške oglaševalske tehnike.

Strasburger VC. Adolescents, sex, and the media. Adolesc Med State Art Rev. 2012 Apr;23(1):15-33.

Strasburger v prispevku navaja ugotovitve, da so v odsotnosti učinkovite spolne vzgoje v ZDA, mediji prevzeli glavno vlogo v izobraževanju o spolnosti za najstnike in adolescente. Veliko raziskav, ki so bile opravljene do sedaj, potrjuje sposobnost medijev, da vplivajo na mladostnikov odnos in prepričanje do spolnosti.

Avtor navaja močno povezavo med izpostavljenostjo medijskim vsebinam s področja spolnosti in prvim (zgodnejšim) spolnim odnosom.

HIV, other STD, and pregnancy prevention education in public secondary schools -- 45 states, 2008-2010. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). MMWR Morb Mortal Wkly Rep. 2012 Apr 6;61(13):222-8.

Poročilo povzema rezultate analize, ki nakazujejo na to, da je v letu 2010 v primerjavi z 2008 odstotek srednjih šol, ki učijo 11 tem povezanih s HIV, ostalimi spolno prenosljivimi boleznimi in kontracepcijo v 6., 7. ali 8. razredu v 11-ih državah manjši, in v nobeni večji. Odstotek srednjih šol, ki učijo 9 tem v devetem, desetem, enajstem ali dvanajstem razredu je značilno nižji v eni državi in značilno višji v dveh državah. Odstotek šol, ki učijo tri s kondomom povezane teme v 9, 10, 11 ali 12 razredu je značilno nižji v osmih državah in značilno nižji v treh državah. Srednje šole lahko v okviru poučevanja tem o HIV ali ostalih spolno prenosljivih boleznih pomagajo zniževati stopnjo tveganega vedenja med mladostniki.

V ZDA je imelo spolni odnos 46% učencev, ki so potencialno okuženi s HIV ali ostalimi spolno prenosljivimi boleznimi, bodisi so noseči. Zato v okviru Nacionalna HIV/AIDS strategija ZDA priporoča izobraževanje mladih o HIV-u še preden pride do vedenja, ki bi lahko bilo nevarno za okužbo s HIV. Prav tako Community Preventive Services Task Force (CPSTF) priporoča ukrepe za zmanjšanje tveganj z okužbo HIV ali ostalimi spolno prenosljivimi boleznimi oz. nosečnostjo med dijaki srednjih šol.

Samkange-Zeeb FN, Spallek L, Zeeb H. Awareness and knowledge of sexually transmitted diseases (STDs) among school-going adolescents in Europe: a systematic review of published literature. BMC Public Health. 2011 Sep 25;11:727

Samkange-Zeeb s sod. (2011) v prispevku predstavlja sistematični pregled literature objavljene na PubMed database z namenom ugotoviti zavedanje in znanja šolske mladine v EU o spolno prenosljivih boleznih. In če je mogoče, ugotoviti, kako dojemajo lastno tveganje za obolenja s spolno prenosljivimi boleznimi. Rezultati pregleda literature bi lahko služili za načrtovanje vsebin s področja spolno prenosljivih bolezn, ki bi jih bilo potrebno vključiti v razgovore z učenci.

Spolno prenosljive bolezni so glavni problem predvsem mladih ljudi, ne samo v državah v razvoju, pač pa tudi v razvitih državah.

Avtorji zaključujejo, da na splošno, študije poročajo o nizki stopnji ozaveščenosti in znanja o spolno prenosljivih boleznih. Poleg tega, kot poročajo izsledki nekaterih raziskav o uporabi kondoma, se znanje vedno ne izraža v spremembi vedenja. Spolna vzgoja pri adolescentih je zelo pomembna za preprečevanje spolno prenosljivih bolezn in šola igra v tem kontekstu pomembno vlogo.

Poleg virusu HIV je potrebno pozornost nameniti tudi boleznim, kot so klamidija, gonoreja in sifilis.

Goldman JD. An exploration in health education of an integrated theoretical basis for sexuality education pedagogies for young people. Health Educ Res. 2011 Jun;26(3):526-41.

Avtor v prispevku navaja, da kaže na to, da ima le malo učiteljev teoretično osnovo in sposobnosti za poučevanje o spolni vzgoji. Učitelji zdravstvene vzgoje so lahko večkrat v dilemi, kateri teoretski principi bi morali biti vključeni v spolno vzgojo, kar negativno vpliva na samo spolno vzgojo. Članek odkriva in analizira predlagane vsebine spolne vzgoje, ki so vključene v teoretski okvir Andersonove in Krathwohl in Gardner's medosebne inteligenčne teorije.

Kot odgovor na zgodnejše dozorevanje deklet in fantov in potrebe po boljši in zgodnejši vpeljavi spolne vzgoje, so pedagogi, glede na njihove kognitivne sposobnosti, oblikovali tri starostne skupine: elementary/primary school (7-9 let), middle school (10-12 let) in high school (13-15 let).

Vključitev zgoraj omenjenih dveh teorij ima vpliv na izvajalce zdravstvene vzgoje in je lahko v pomoč pedagogom spolne vzgoje pri poučevanju na bolj teoretičen in strukturiran pristop. Zagotavljanje teoretičnega izhodišča in napotki za doseganje učenčevih učnih ciljev lahko izboljšajo kakovost podajanja znanj o spolni vzgoji.

Ekstrand M, Engblom C, Larsson M, Tydén T. Sex education in Swedish schools as described by young women. Eur J Contracept Reprod Health Care. 2011 Jun;16(3):210-24.

Ekstrand M s sod. (2011) v prispevku navaja, da je večina anketiranih (97%, n=218) imelo spolno vzgojo različnih vsebin in kvalitet. 60% anketiranih meni, da so vsebine s področja anatomije dovolj dobro obravnavane, med tem, ko menijo, da vsebine s področja spolnega nasilja, spolnega nadlegovanja, pornografije, splava, kontracepcije, plodnosti in nosečnosti niso dovolj dobro »pokrite«. 30% jih ni prejelo nobene informacije o klamidiji in skoraj polovica jih je poročala, da niso obravnavali vsebin o humanem papiloma virusu.

Najmlajši anketiranci (13-19 let) so več govorili o kontracepciji, homoseksualnosti, biseksualnosti in transseksualnosti. Okoli polovica jih pridobljeno znanje ocenjuje za dobro, več kot tretjina pa kot slabo ali zelo slabo. Predlagane izboljšave so vključevale več informacij, več razprav, več poudarka na spolni raznovrstnosti in bolj izobražene učitelje.